

Johannes Egede en Mattheus Stach : bladzijden uit het leven der eerste zendelingen in Groenland en Labrador

<https://hdl.handle.net/1874/234417>

JOHANNES EGEDE

EN

MATTHEUS STACH

mm 10795

A 4j

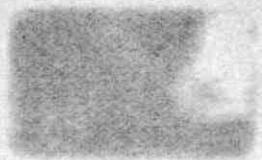
94

Bibliothek
NEDERL. ZENDINGSHOGESCHOOL
OROSTGEEST

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3490 4098

ZENDING EN KERK.

EERSTE DEEL.

JOHANNES EGEDE

EN

MATTHEUS STACH.

NIEUWE UITGAVE

MET AFBEELDINGEN.

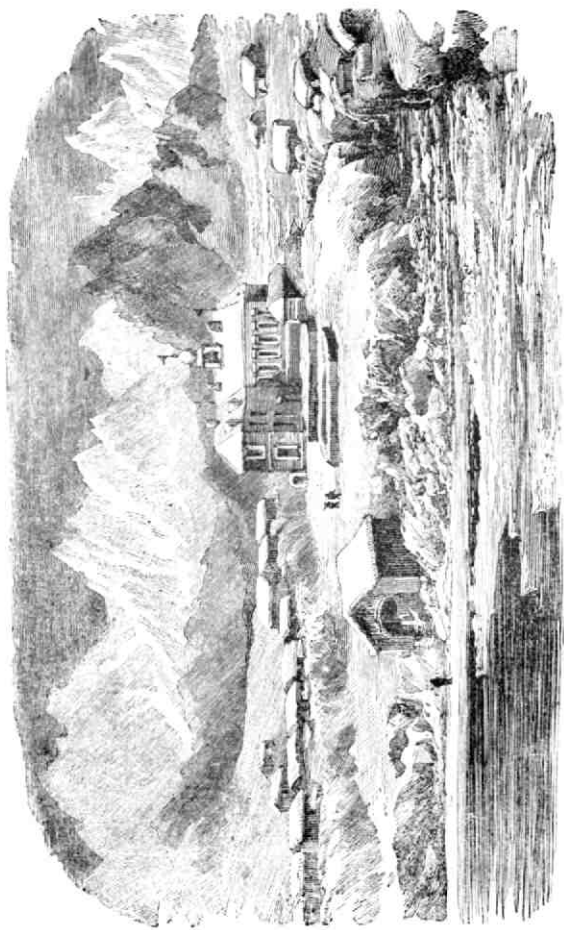

UTRECHT,

A. H. TEN BOKKEL HUININK.

PKE 205

JOHANNES EGEDE

EN

MATTHEUS STACH.

BLADZIJDEN UIT HET LEVEN DER EERSTE ZENDELINGEN

IN

GROENLAND EN LABRADOR.

NIEUWE UITGAVE

MET AFBEELDINGEN.

UTRECHT,

A. H. TEN BOKKEL HUININK.

In de volgende bladzijden worden den lezer eenige bijzonderheden uit het leven der eerste zendingen van Groenland en Labrador medegedeeld. Zij zijn uit het Engelsch vertaald, door een tweetal vriendinnen der Zending, en behoeven zeker wel geene aanbeveling, daar zij op eenvoudig-aandoenlijke wijze, de ontberingen ons schetsen, welke deze mannen zich getroost, en de gevaren welke zij getrotseerd hebben, om het Evangelie te brengen aan de volken die op de kusten der Noordpool-ijszeeën nederzaten in den donkeren nacht van Heidensche ellende. Zij leveren ons tevens het bewijs, dat de zegen des Heeren rust op de zwakke pogingen zijner vrienden, die, gedrongen door de liefde van Christus, met alle macht doen, wat hunne hand vindt te doen.

Zoo moge dan de lezing ook van dit werkje, menigeen tot zegen zijn en velen opwekken medearbeiders Gods te zijn aan het heil van medezondaars.

L. H. F. C.

JOHANNES EGEDÉ.

Zending op Groenland.

(1686—1758.)

„Het is een ander die zaait en een ander die maait.”

Onder de dienstknechten van Christus aan wie het opgedragen werd het zaad uit te strooijen, maar niet te oogsten, zijn er welligt weinigen in later tijd geweest, wier geloof en hoop zoo zwaar beproefd zijn geworden als die van Johannes Egede, den vader der Groenlandsche zending.

Hans of Johannes Egede werd in Noorwegen geboren, in het jaar 1686. De eenvoudige, ruwe zeden, welke het huiselijk leven der Noorwegers kenmerken, gewennen de jongelieden vroegtijdig aan de bezigheden en de uitspanningen der ouders, zoowel te land als te water. Maar de bezigheden en de uitspanningen, aan welke Egede deel mogt nemen, verminderden zijn leeslust niet; hij was zeer begerig om kennis te vergaderen, en de lange winteravonden in de Noordsche streken verschaften hem overvloedig

gen tijd voor zijne geliefkoosde studiën. Hij bezat een liefhebbend, deelnemend hart, dat steeds het beste hoopte en gereed was hulp te bieden, en toen hij den volwassen leeftijd bereikte, bespeurde men dat liefde tot God de voorname bron was, waaruit zijne liefde tot den naaste voortvloeide en tevens de drijfveer die hem geheel bezielde en in alles leidde. Hij had gedacht aan zijn' Schepper in de dagen zijner jongelingschap en hartelijk gewenscht zijn gansche leven door te brengen in de dienst zijns Heeren. Drie en twintig jaren oud, werd hij belast met de zielezorg der gemeente te Vogen, in het Noorden van Noorwegen, en het scheen dat deze werkring hem reeds het toppunt zijner verwachtingen en wenschen had doen bereiken. Hij zag zich tot een zeer werkzaam leven geroepen, maar het was een arbeid dien hij liefhad: hij was de steun en de troost van bejaarde ouders en vereenigd met eene echtgenootte in alle opzigten zijner waardig. In weerwil van de zorgen en teleurstellingen welke somtijds het hart bedroeven van iederen getrouwen leeraar, kon Egede zich zelve gelukkig achten en werd ook als zoodanig beschouwd door zijne naburen. Maar God had eene betrekking voor hem weggelegd waaraan meer moeilijkheden en minder verblijdende werkzaamheden verbonden waren.

Het zal niet ongepast zijn hier den lezer te herinneren, dat in het tijdperk waarop ons verhaal be-

trekking heeft, de koninkrijken Denemarken en Noorwegen onder ééne regering en één' koning stonden. De regerende koning Frederik IV had eenige jaren vroeger het voorbeeld gegeven eener godvruchtige onderneming, door de oprigting van een' zendingspost onder de Heidenen te Tranquebar in Oost-Indië. Eenige gunstige vruchten verheugden reeds de harten van de getrouwe mannen die zich derwaarts begeven hadden; en de brieven, in welke zij hunne ervaringen beschreven en de wijze waarop het Evangelie ontvangen werd door de afgodische volkeren van dat land, werden met levendige belangstelling gelezen door de Godvreezende leden van de Deensche kerk en vonden ook hun weg in het aangrenzende koninkrijk Noorwegen.

Nergens echter verwekten deze verhalen van den zendingsarbeid meer belangstelling en medegevoel, dan in de afgelegen pastorie te Vogen. Zich zeer verheugende dat Christus aan de Heidenen van die ver verwijderde Indische kusten gepredikt werd, begon Egede te vragen of er geen middel zoude zijn, om diezelfde gezegende boodschap aan de in nachtelijk donker verkeerende menschen van andere landen te brengen.

De vreemde koloniën van Denemarken, waren weinige in getal.

Alleen Tranquebar in Oost-Indië en eenige kleine eilanden in West-Indië behoorden daartoe. In

vroegere jaren echter hadden Deensche en Noorweegsche mannen, van alle Europeërs de meest stoutmoedige en voorspoedige ondernemingen gewaagd en koloniën gesticht. Zich begevende naar het Oosten en Westen, het Noorden en Zuiden, hadden zij landen en koningrijken overwonnen en aan hunne nakomelingen rijkdommen bezorgd en bezittingen nagelaten, grooter en vruchtbaarder dan hun eigen land.

Egede nu herinnerde zich, dat er eene kleine Noorweegsche kolonie bestaan had, welker geschiedenis eene treurige tegenstelling opleverde, met die van hunne meer bevoorregte broeders.

Ten tijde dat de zoo beroemde Britsche koning Alfred genoodzaakt werd een tijd lang de wijk te nemen voor eene menigte Noormannen, die een inval in Engeland deden, had een gezelschap Noorwegers, door graaf Ingol aangevoerd, IJsland in bezit genomen (874). Van daar was eene eeuw later Eric de Roode uitgezeild, om een nieuw vaderland te zoeken en had in het Westen een onbewoond land ontdekt dat hij Groenland noemde (982), een naam die bijzonder oneigenaardig schijnt, daar ijsvelden, naakte rotsen en met sneeuw bedekte bergen de meest in het oog vallende voorwerpen zijn, welke de zeeman ontdekt wanneer hij de kust nadert. Evenwel vindt men op deze meest uit ijs bestaande kusten hellingen en valleijen door de rotsen ingesloten, welke de korte

Noordsche zomer met groen bekleedt. Tallooze vogels bouwen hunne nesten tusschen de klippen en eilanden, rendieren grazen in de valleijen en heele kudden van zeehonden koesteren zich op het strand. Het scheen een gewenscht land voor Eric en zijne manschappen, die hij dan ook overhaalde om met hem dáár hun geluk te beproeven. Zij vestigden zich op de Westkust, van tijd tot tijd zich verder begevende naar het Noorden en Zuiden, toen hun getal was vermeerderd door nieuwe IJslandsche en Noorweegsche kolonisten.

Tot hiertoe waren de bewoners dezer landen Heidenen, die Thor en Odin, de goden der Scandinaviërs, aanbaden. Maar de Christelijke godsdienst drong door tot Noorwegen. De koning Olof schaarde zich aan de zijde der geloovigen, en vurig de uitbreiding wenschende van het geloof, dat hij zelf had omhelsd, zond hij een Christelijk onderwijzer om de Noorwegers van Groenland te bekeeren. Eric hoorde naar hem en nam het Christendom aan, terwijl de meesten der landverhuizers zijn voorbeeld volgden. Zijne zoons, moedige en ondernemende zeelieden, traden in de voetstappen huns vaders, en zeilden van Groenland nog meer Westelijk op, ten einde een nieuw grondgebied te vinden. Zij bereikten de kust van Noord-Amerika en bragten omstreeks twee jaren door in in een boomrijk land, dat waarschijnlijk een gedeelte was van de nu tot Canada behoorende landstreek.

De zoons van Eric noemden het „Wijnland”, om de wilde wijngaarden welke in de bosschen groeiden. Tot dus ver hadden zij er geen menschen ontdekt; de vogelen in de lucht en de wilde dieren des wouds schenen de eenige bezitters te zijn van deze schoone streken. Maar in het derde jaar verder Noordwaarts zeilende, ontdekten zij een klein donkerkleurig volk, waarschijnlijk een stam der Esquimoo's, welke zij spottenderwijs Skroelings of dwergen noemden. Deze nieuw bekeerde Noormannen, hoewel zij tot op zekere hoogte de Christelijke godsdienst hadden aangenomen, kenden weinig of niets van haren eisch om vrede te houden met, en welwillendheid te beoefenen jegens alle menschen. De verachting, met welke zij de Skroelings beschouwden, weerhield hen niet van dadelijke betooning van vijandschap. Zij vielen hen aan, doodden verscheiden van hen uit dartelen moedwil en lokten zoo doende een strijd uit met den geheelen stam, in welken het Noorweegsch opperhoofd gedood werd.

Niettegenstaande dit onheilspellend begin, vertrokken landverhuizers uit Groenland, IJsland en Noorwegen naar dit nieuw ontdekte gebied, vestigden zich aldaar en waren een tijd lang voorspoedig. Had den zij in vrede met elkander kunnen leven, dan zouden de kolonisten van Wijnland de Amerikaansche vaders zijn geworden van eene natie van Europeesche afkomst, ruim vier eeuwen voor de groote ontdekkingen van Columbus; maar zij waren een hoogmoedig

en twistziek ras, en de woonplaats van de nieuwe kolonie werd weldra door tweedragt en bloedstorting verstoord. Sommigen van hen, die dezen storm overleefden, bleven in het land, maar de kolonie was uitéengespat en Wijnland werd niet verder bevolkt.

In de volgende eeuw ondernam een ijverig Groenlandsch zendeling de reis derwaarts, hopende de afstammelingen van zijne landgenooten weder te vinden en ze tot het Christendom te bekeeren. Maar het schijnt dat zijne menschlievende onderneming niet met goed gevolg is bekroond geworden. De vroegere ontdekkingen van de Noormannen waren langzamerhand uit het geheugen gewischt en het lot hunner Amerikaansche broeders werd nooit geheel bekend. In dit opzigt was de geschiedenis van Wijnland eene voorbeelding van het lot, dat eenige eeuwen later de Groenlandsche Noorwegers wachtende was.

Gedurende vier honderd vijftig jaren onderhield Groenland geregeld, maar slechts van tijd tot tijd gemeenschap met Noorwegen. Een overheidspersoon door den koning afgezonden bestuurde de burgerlijke zaken, en eene reeks van bisschoppen, door den aartsbisschop van Drontheim aangesteld, had het opperbestuur over de kerk van Groenland. Deze bragt ook hare jaarlijksche schatting op aan den paus, niet in geld, hetwelk in de kolonie zeer schaarsch was, maar in ivoren walvischtanden.

Even als hunne landslieden in Noorwegen, waren zij jagers, visschers en veehoeders, maar in tegenstelling met hunne ondernemende voorvaderen, bemoeiden zij zich zeer weinig met de zeevaart, waarvan de moeilijkheden met de jaren schenen toe te nemen. Ontzettende ijsbergen welke langs de kusten dreven en dikwijls de inhammen vulden, werden met verwondering aanschouwd door de eerste ontdekkers van Groenland; maar nu vormde de altoos toenemende hoeveelheid ijs gedurende vele maanden als 't ware eene blokkade voor den ingang der fiords of baaijen aan welker kusten de kolonisten woonden. Jaren verliepen er soms dat er geen schepen van Noorwegen aankwamen. Maar hoe zeldzaam Groenland ook in aanraking kwam met de meer beschaafde gedeelten van de wereld, men bleef er echter niet verschoond van den geesel der pest, welke in het midden der 14de eeuw in Europa woedde. Deze verschrikkelijke plaag was bijzonder noodlottig voor de bewoners van Noord-Europa. Niet alleen het menschedom maar ook het vee werd een slagtoffer van haren vergiftigenden invloed; ook zegt men, dat het plantenrijk er onder leed. Een jaar vóórdat de pest in Groenland uitbrak, werd de kolonie voor de eerste maal bezocht door een gezelschap Kroelings of Esquimoo's. De Noorwegers, even als hunne vaderen hoogmoedig op hunne kracht en gestalte, en vergetende dat God uit éénen bloede

het gansche menschelijk geslacht gemaakt heeft om de aarde te bewonen, verachtten hunne dwergachtige bezoekers en verjoegen hen met smadelijke beledigingen. Eene schermutseling volgde, in welke de wapenen van de zwakke vreemdelingen voor verscheiden hunner aanvallers noodlottig bleken te zijn. Zij togen af, maar kwamen het volgende jaar in grooter getal terug, toen de reeds niet zeer groote bevolking van de kolonie, door de pest tot op de helft verminderd was. Eenige der aangenaamste valleijen hadden al hunne bewoners verloren. Van deze maakten de nieuwe aankomelingen zich meester en kregen langzamerhand de overhand op de verzwakte Noorwegers. In Noorwegen zelf had het volk schrikkelijk veel van de pest geleden. Gedrukt door de eigen moeilijkheden, sloegen zij gedurende eenige jaren geen acht op de broederen in Groenland, en toen zij later met hen weder in onderhandeling traden, waren de tijdsomstandigheden ongunstig. De kroon van Denemarken, Zweden en Noorwegen was (1397) op één hoofd gekomen, namelijk op dat van Margaretha, de zoogenaamde Semiramis van het Noorden. De zorg voor de drie koninkrijken liet haar en hare opvolgers weinig tijd overig om te zorgen voor die kleine, verafgelegen bezitting.

Ter zelfder tijd vergingen ten gevolge van storm verscheidene schepen, welke door Bergensche kooplieden

voor Groenland bevracht waren. Daardoor ten eenemale ontmoedigd, gaven zij dien handel geheel op en het gerucht liep, dat al de Groenlanders door eene vijandelijke vloot uitgeroeid waren, terwijl echter niemand wist van waar die vloot gekomen zoude zijn. Hoewel dit berigt niet algemeen geloofd werd, verliepen er een honderdtal jaren eer er iets werd gedaan om de ongelukkige kolonisten op te zoeken.

Toen beproefde eindelijk Walkendorf, de aartsbisschop van Drontheim, met medelijden bewogen over hunnen droevigen toestand, om eene vernieuwde gemeenschap met Groenland aan te knoopen; hij was op middelen bedacht om het volk van leeraars te voorzien, zocht geschikte personen om daarheen als kolonisten te verhuizen, en verzamelde alle mogelijke inlichtingen voor de zeelieden die deel zouden nemen aan die onderneming. Ongelukkig verviel Walkendorf in ongenade bij zijn vorst, begaf zich in vrijwillige ballingschap en stierf in een vreemd land, terwijl zijne menschlievende plannen met hem ten grave daalden. (1521)

Gedurende het tijdsverloop van 60 jaren vormden drie koningen plannen om hunne verlorene bezitting weder terug te krijgen, begonnen schepen uit te rusten en voorbereidselen voor de onderneming te maken; geen van die plannen echter werd ten uitvoer gebracht. In dien tijd heeft de Engelsche zeevaarder John Davis op drie reizen welke hij maakte om zoo mogelijk

een' Noord-Westelijken doortocht naar Indië te zoeken (1585—1587), herhaaldelijk de Westkust van Groenland bezocht, waar hij echter slechts Esquimoo's zag die zeer bereid waren om ruilhandel te drijven met vellen van zeehonden, rendieren en witte hazen. Van dien tijd af hebben de Engelsche schepen de Groenlandsche kust aangedaan en hunne voorstelling van de voordeelen, die te behalen zouden zijn door koophandel drijvende schepen, spoorden de Deensche vorsten aan, om eene nieuwe poging aan te wenden, ten einde de oude volkplanting op nieuw te ontginnen.

Koning Christiaan II nam een' Engelsch zeeman aan, die zeer bekend was met de reis naar Groenland, om tot loods te verstrekken bij die onderneming. De schepen bereikten veilig hunne bestemming. Zij ontdekten verscheidene plaatsen die hun aangenaam en vruchtbaar voorkwamen en waar veel gras, laag hout en beziën groeiden. Maar de Denen wekten vrees en verbittering onder de Esquimoo's, door sommigen hunner gevangen te zetten en mede naar Denemarken te nemen, zoodat zij bij latere bezoeken aan die kusten, het volk vast besloten vonden om alle onderhandelingen van de hand te wijzen; ja zelfs maakten zij toebereidselen om hen terug te drijven, indien zij eene landing mogten ondernemen. Op die wijze werd men teleurgesteld in deze onderneming. Nog andere

reizen naar Groenland werden door sommigen der volgende koningen ondernomen, maar het ijs belette eenige schepen de kust te naderen, en zij die aan wal kwamen bragten geene gunstige berigten mede. Verscheidene reizen namen de Denen eenige Esquimoo's mede; daar echter niemand hunne taal verstond, was het onmogelijk, eenige inlichting van hen te ontvangen. Het lot van deze arme lieden was allerongelukkigst: sommigen kwijnden weg uit verdriet over hunne scheiding van land en betrekkingen, anderen ontkwamen de gevangenschap door zich in zee te werpen.

Geheel ontmoedigd, gaven de Denen aan het einde der 17de eeuw hunne nasporingen op; en zelfs van de Noorwegers herinnerden zich weinigen dat eene kolonie van hunne landgenooten en mede-Christenen in oude tijden in Groenland eene verblijfplaats hadden gevonden en dat er welligt nog nakomelingen van hen daar konden aanwezig zijn.

Egede echter dacht veel over de zaak na en begon zich af te vragen, wat er kon geworden zijn van deze arme verlaten lieden. Enkel door nieuwsgierigheid gedreven, zooals hij meende, schreef hij aan een vriend die reeds eenige reizen als walvischvaarder naar de Davisstraat gedaan had, hem mededeeling verzoevende van alles wat den tegenwoordigen toestand van Groenland en zijne bewoners betrof. Het antwoord van zijn' vriend bragt hem tot de overtuiging, dat de

mannen van Noorweegsche afkomst, sedert zoo langen tijd door hunne landgenooten uit het oog verloren, en geheel van Christelijke onderwijzers verstoken, teruggekeerd waren tot het Heidendom. Egede wist dat zelfs in Noorwegen, waar het Woord Gods in het openbaar in de kerken gelezen werd, in sommige afgelegen streken, nog heidensch bijgeloof van de oude afgodische tijden was overgebleven en meer of minder leefde in het hart der volken. Men kon niet hopen, dat in Groenland het licht der waarheid ooit zoo helder had geschinen als in het moederland, want de gemeenschap met de kolonie had lang opgehouden vóór de hervorming, in een tijd, toen het Evangelie van Christus bedekt en verduisterd was door menschelijke overleveringen en vonden. Hij stelde zich voor hoe het overblijfsel der Christelijke Groenlanders langzamerhand het weinige licht verloren moest hebben, waarin hunne vaders zich verblijd hadden, en zich vermengd hebbende met de Heidenen, die bezit hadden genomen van hunne verlaten woonplaatsen, allengskens hun gelijk waren geworden zonder hoop in leven en in sterven. Diep medelijden met dit ongelukkig en beklagenswaardig volk vervulde nu zijn hart. Het scheen hem de pligt van iederen Noorweger, om iets te doen ten einde deze ongelukkige landslieden op te sporen en hun de blijde tijding van het Evangelie te brengen; zijn geest hield zich onophoudelijk bezig met naar mid-

delen te zoeken om dit menschiëvend doel te bereiken. Spoedig kwam de wensch bij hem op om zelf een verkondiger van Gods blijde boodschap voor deze verlorene zielen te zijn. Maar op dit punt deden zich vele moeilijkheden voor. God had reeds aan zijne zorg eene kudde toevertrouwd, — had hij vrijheid deze te verlaten? Daarenboven had hij niet alleen eene vrouw en een jong kind, welke hij vreesde aan de gevaren der zee bloot te stellen, maar ook eene oude moeder en andere naastbestaanden, voor wier onderhoud hij zorgde — en wat moest er van hen worden als hij wegging? Overstelpd door deze bezwaren trachtte hij Groenland geheel uit zijne gedachten te zetten, of het alleen Gode aan te bevelen als het voorwerp van het medelijden en de zorg van den Almagtige.

Dit echter was hem onmogelijk. Door een' dagelijks sterker en magtiger aandrang voortgedreven, maar tevens teruggehouden door gehechtheid aan zijne gemeente, door zorg voor zijne familie en door vrees dat hij een werk op zich ging nemen waarvoor hij geen geschiktheid bezat, had hij geen vrede en rust in zijn gemoed.

Gedurende vele maanden was zijn innerlijke strijd alleen hemzelve bekend. Aan degenen die hem omringden scheen hij als altoos bezig met de belangen van zijne gemeente, met zijne studiën, of met de behartiging der liefdediensten door welke hij het dage-

lijksch leven verlichtte en veraangenaamde van hen, die aan zijne zorg toevertrouwd waren. Eindelijk aangemoedigd door den ijver, met welken koning Frederik de zending op Tranquebar voortzette, waagde Egede het om in het jaar 1710 de aandacht van de over hem gestelden te vestigen op de lang vergeten Groenlandsche kolonie, in de hoop dat eenige van zijne geestelijke broeders betere gelegenheid zouden hebben en meerder geschiktheid dan hij zelf, om deze armen te zoeken. Hij rigtte een adres aan den koning in hetwelk hij bescheiden, maar met veel ernst de Noorweegsche Groenlanders aan het welwillend medelijden hunner landgenooten aanbeval. Overtuigd echter, dat de plannen van een weinig bekend jong mensch de aandacht van de regering niet zeer zouden trekken, zond hij afschriften van zijn adres aan den bisschop van Drontheim, en aan dien van Bergen, de plaats waar inzonderheid handel gedreven werd met de Noorderlijke zeeën. — Die adressen gingen vergezeld van brieven, waarin hij hen verzocht hun invloed te gebruiken, om de zaak der Groenlanders bijzonder aan te bevelen aan den koning en den raad. Het antwoord hierop was, nadat de bisschoppen tijd genomen hadden om over het onderwerp na te denken, dat zij van harte het plan van den heer Egede goedkeurden en hun best zouden doen het te helpen bevorderen; maar

zij opperden vele bezwaren die voor het tegenwoordige het aanvangen eener zending in Groenland zouden in den weg staan. Egede zelf had er eenige van gevoeld, voornamelijk dat de oorlog, welken de koning van Denemarken toen met Zweden voerde, het moeilijk zoude maken, geld te bekomen voor eene dergelijke onderneming. Hij hoopte evenwel dat dit bezwaar spoedig uit den weg zou worden geruimd, bij het terugkeeren van den vrede; en verzekerd, dat hij alles had gedaan, wat mogelijk was onder de tegenwoordige omstandigheden, keerde de rust weder in zijn gemoed. Spoedig echter werd die kalmte gestoord door voorstellen, vragen, ja zelfs verwijtingen van zijne eigene familie. Tot dus ver had hij hun niets meêgedeeld van hetgeen hem zoo veel belang inboezemde; maar het adres en de brieven aan de bisschoppen te Drontheim en te Bergen begonnen veel besproken te worden. Eenige zijner bekenden, die toen ter tijde de laatste stad bezochten, waren zeer verwonderd te vernemen dat hun nabuur, de jonge predikant van Vogen, eene zending naar Groenland had voorgesteld en zich bereid verklaard, indien noodig, zelf daaraan deel te nemen. Zij verweten hem scherpelijk, hetgeen zij dwaze vermetelheid van hem noemden, terwijl zijne vrouw en naastbestaanden met de zwartste kleuren al de verloocheningen, gevaren en moeilijkheden afschilderden, welke zijn verhuizen naar een

land zoo koud en moeilijk te bereiken, ten gevolge zouden hebben. Zoo drongen allen bij Egede aan en bezigden zij al hun invloed ten einde hem van zijne onbekookte plannen af te brengen. Egede zag steeds op dit gedeelte van zijn leven terug, als op een zeer moeilijk tijdperk. Hij was iemand van diep gevoel, zoodat de tranen en smeekingen van zijne vrouw en moeder hem bijna van besluit hadden doen veranderen.

Gedurende een korten tijd slaagden zij er waarlijk in, om hem te doen denken dat hij gedwaald had met te veronderstellen, dat hij wel deed, om zich met zulk eene onderneming in te laten. Hij dankte God zelfs dat Hij hem bevrijd had, van hetgeen hij toen geloofde eene verzoeking van den Satan te zijn geweest, om hem af te trekken van de pligten van zijn eigen ambt. Zijne betrekkingen waren grootelijks verheugd over deze verandering in zijne gevoelens en een' tijd lang was hij zelf in staat in hunne vreugde te deelen. Maar niet lang duurde het, of de woorden van zijn' hemelschen Meester: „Wie vader of moeder meer lief heeft dan mij, is mijns niet waardig,” doorsneden als een zwaard zijne ziel. Zijne vrouw bemerkte zijne diepe droefheid en trachtte te vergeefs hem te troosten. Noch de aangenaamheden van den huiselijken haard, noch de meest getrouwe vervulling van zijne herderlijke pligten, konden hem eenigen blijvenden troost geven, tot dat hij in deze zaak zijn eigen wil geheel overgegeven had

aan den wil van God. Maar de droefheid zijner vrouw veroorzaakte hem veel kommer. Zij kon den naam van Groenland niet hooren, en kon niet gelooven dat zij ooit verplicht zoude zijn om deel te nemen aan een plan, dat haar zoude scheiden van hare eigene moeder en haar noodzaken om hare kinderen bloot te stellen aan zulke moeijelijkheden en gevaren.

Tot dusver hadden Egede en zijne betrekkingen veel uitwendigen vrede en voorspoed genoten. Zij werden nu met een opéénstapeling van moeijelijkheden bezocht; de zwaarste vloeiden voort uit de wraakzucht en kwaadwilligheid van eenige menschen van wie zij betere dingen verwacht hadden. Deze moeijelijkheden en vervolgingen bedroefden de echtgenoot van Egede zoo zeer, dat zij begon te wenschen, dat haar man naar eene andere gemeente mogt verplaatst worden. Hij vermaande haar, niet zoo veel te denken aan de tweede oorzaken en de bewerkers van hunne moeijelijkheden, maar ze te beschouwen als middelen door welke God hen wilde losmaken van eene plaats, waar zij zich zoozeer te huis gevoeld hadden, opdat zij mogten worden bereid gemaakt om haar op zijn bevel te verlaten en uit te gaan naar de woestijn. Hij zegt tot ons, zeide hij: „Staat op en vertrekt: hier is de plaats uwer ruste niet.” Deze taal van Egede trof zijne vrouw en zij volgde den raad van haren man, bragt al hare bekommelingen en bezwaren tot God, en stortte haar hart in den gebede

uit voor Hem. Zij verkreeg sterkte en troost, als ook de vaste overtuiging dat deze beproevingen haar toegonden werden, om haar te versterken in meerdere zelfverloochening en in de dienst van Christus. Van nu af moedigde zij de zendingsplannen van haren man aan, in plaats van er zich tegen te verzetten. Hij had groote behoefte daaraan; want vele jaren van uitstel en teleurstelling wachtten hem. Hij had bijna Paulus woord tot zinspreuk kunnen nemen: „Dat het mij eene groote droefheid en mijn hart eene gedurige smart is, ... voor mijne broeders, die mijne maagschap zijn naar het vleesch.” Hij stond geheel alleen. Hij had gehoopt dat deze of gene geestelijke, die wijsheid en ondervinding bezat, zich voor deze zending zou hebben aangeboden. Zijne eigene onbekwaamheid gevoelende om een' nieuwen en moeilijken zendingakker te ontginnen, wenschte hij onder het toezigt van een ander te werken, liever dan dat het geheel aan hem zelve werd overgelaten. Maar niemand scheen geneigd mede aan het werk te gaan; eene groote partij in het land had zelfs bezwaar in de onderhouding van de zending in Indië, al was die daar reeds gevestigd en gekenmerkt door teekenen van Goddelijken zegen. Het voorstel om eene zending in Groenland te beginnen werd door iederéén bespot en als onuitvoerbaar veroordeeld.

In 1715 werd door Egede een klein stukje uitgegeven, waarin hij de verschillende bedenkingen te-

gen zijne plannen weerlegde en derzelve nietigheid betoogde door bewijzen aan de rede en de Schrift ontleend. Maar al waren Egede's tegenstanders wederlegd, zij werden niet tot zwijgen gebracht, en wanneer zij niet langer spotten over de dwaasheid zijner plannen, zij waren onbeschaamd genoeg om de zuiverheid zijner oogmerken in verdenking te brengen. Hoewel zij hem vroeger hadden beschuldigd van wreedheid tegen vrouw en kinderen, waar hij hen noodzaakte om gemak en genoegen te verwisselen voor ontbering en gevaar in een vreemd en woest land, beschuldigden zij hem nu, dat hij een geest van onvergenoegdheid verborg onder het dekkleed van godsdienst; zij beweerden dat zijn wensch om eene zending in Groenland op te rigten, voortkwam uit de begeerte om in de wereld vooruit te komen en niet uit het beginsel van vroomheid en menschlievendheid. Hij echter ging geduldig voort, getrouw zijne pligten in de gemeente volbrengende, maar tevens de zaak van zijne Groenlandsche broeders bepleitende, telkens als zich daartoe eene geschikte gelegenheid aanbood, door brieven of verzoekschriften aan hooggeplaatste personen en aan het Bestuur der zendingzaak, zijnde eene commissie door den koning ingesteld ter regeling der zaken betreffende de Indische zending. Maar toen er zeven of acht jaren voorbij gegaan waren, zonder dat er eenige voortgang werd bespeurd, bemerkte hij dat hij in eigen persoon de

zaak behoorde voort te zetten, wilde hij hoop koesteren op eenig gevolg. Sedert den tijd dat de wensch om zendeling te worden het eerst in zijn hart opkwam, hadden zijne huiselijke omstandigheden zoodanige verandering ondergaan, dat zij 't hem mogelijk maakten zijn ambt neder te leggen, zonder zijne betrekkingen, die van zijne ondersteuning afhankelijk waren, te benadeelen echter niet zonder dat hij zelf er arm door werd.

Hij zag dat dit offer van hem geëischt werd, en in het jaar 1718 besloot hij, met toestemming van zijnen bisschop, de gemeente Vogen in andere handen te doen overgaan. Het afscheid van haar en van vele dierbare vrienden en betrekkingen dáár wonende, was hem eene zware beproeving. Zijne begeerte om de Groenlanders te bekeeren had in geenerlei wijze zijne gehechtheid verminderd jegens de kudde, die aan zijne zorg was toevertrouwd; en toen hij de laatste keer voor hen zoude prediken en hen vaarwel zeggen, was hij geheel overstelpt van droefheid.

Naast God was zijne vrouw zijn steun. Zij offerde de huiselijke gemakken en het gezelschap van geliefde vrienden met zoo veel tevredenheid en instemming met den wil des Heeren op, dat haar man door haar voorbeeld werd aangemoedigd en met nieuwe kracht vervuld, om voort te gaan op den weg van zooveel zelfverloochening.

Een der voornaamste beletselen, welke den koning van Denemarken verhinderden om eene nieuwe zending-zaak te ondernemen, werd in dien tijd opgeheven, door den dood van Karel XII van Zweden, welke ongelukkigerwijze op den 11^{den} December 1718 doodgeschoten werd, terwijl hij Fredrichshal in Noorwegen belegerde. Het was te voorzien, dat de vrede nu op voor Denemarken eervolle en voordeelige voorwaarden gesloten zoude worden. Egede nam dit gelukkig oogenblik waar, vertrok naar Kopenhagen, leverde bij het Zendingsbestuur een verzoekschrift in ten behoeve van Groenland en werd ten gehoor bij den koning ontvangen, welke aandachtig naar zijne plannen luisterde en hem liet gaan met de vereerende verzekering, dat hij die zaak zorgvuldig zoude onderzoeken en trachten de middelen te vinden, om de voorgestelde zending te kunnen ondernemen.

Dien ten gevolge beraamde koning Frederik het plan om landverhuizers op Groenland te vestigen en eene geregelde gemeenschap daar te stellen tusschen de kolonie en het moederland, waarvoor een handelshuis zou worden opgericht. Het scheen hem toe dat dit plan aan het tweeledig doel zoude beantwoorden, zoowel om de uitgaven der zending te dekken, als om te midden van de Groenlanders eene Christelijke gemeente te stichten, door welker voorbeeld zij eenige beschaving zouden leeren, terwijl zij tevens door de zendelingen bekend

zouden worden met het Evangelie. Men kon dan te gelijk met vertrouwen hopen, dat door dit middel de oude kolonisten niet alleen teruggevonden, maar dat zij tevens tot hunne vorige welvaart teruggebracht zouden worden. Een koninklijk bevelschrift werd aan de overheid van Bergen gerigt, waarin haar gelast werd de kapiteins en de loodsen die zich bezig hielden met de walvischvangst op de kusten van Groenland, te ondervragen, ten einde alle mogelijke aanwijzingen door hen te bekomen ten voordeele van de kolonisten. De koning wenschte ook dat zij die bereid waren om de nieuwe kolonie te helpen stichten, kenbaar zouden maken, welke voorregten zij er aan wenschten verbonden te zien, en beloofde ieder redelijk verzoek te zullen toestaan. Egede was nu vol van goede verwachting, die echter weldra jammerlijk werd teleurgesteld. Geen der zeelieden die te Bergen door de overheid ondervraagd werd, had een enkel goed woord en gunstig bericht over Groenland mede te deelen. Zij stemden allen overeen in de voorstelling van de reis als zoo hoogst gevaarlijk, en van het land als zoo onvruchtbaar, dat de meest moedige ondernemer geen lust gevoelde derwaarts te vertrekken. Niet lang te voren had een gerucht Noorwegen bereikt, dat het scheepsvolk van een' gestranden walvischvaarder, hetwelk in eene boot de kust had bereikt, gedood en opgegeten was door de wilde inwoners. Dit bericht was

niet geheel, maar toch gedeeltelijk waar; het werd toen ten volle geloofd, waardoor men de gruweligheden van het kannibalisme voegde, bij de overige weinig uitlokkende bijzonderheden van een verblijf in Groenland. Egede had voor zich zelve een enkel maar alleszins voldoende antwoord op iedere tegenwerping, namelijk het bevel des Heeren: „gaat heen en onderwijst *alle* volken” en zijne belofte: „Ik ben met u tot aan het einde der wereld,” of „Als Hij voor ons is, wie zal tegen ons zijn?” Maar deze bewijsgronden waren van weinig gewigt voor menschen, die de verhuizing naar Groenland alleen beschouwden als een middel van tijdelijk bestaan en voordeel. Egede evenwel, die reeds lang over dit onderwerp had nagedacht, en even als de menschlievende aartsbisschop Walkendorf allerlei berigten omtrent het land had ingewonnen, wist ook dat de kooplieden van andere natiën, vooral de Hollanders veel voordeel trokken uit hun handel met Groenland; en waarom zou dit niet even voordeelig zijn voor zijne eigene landslieden? Hij liet niet na deze vraag bij iedere gelegenheid voor te houden aan de kooplieden, met wie hij in aanraking kon komen, en hoewel hij eerst veel tegenstand en bespottung ondervond, werd zijne onvermoeide volharding eindelijk beloond. Eenige kooplieden werden dan ook door zijn aanhouden bewogen om iets te wagen ten voordeele van hun land en ter uitbreiding van het Evangelie, en dat voorbeeld werkte

weder gunstig op anderen. Eindelijk werd besloten een handelshuis op Groenland op te rigten. Ieder lid zou 425 gulden of meer bijdragen om het noodig kapitaal te vormen. De heer Egede zelf gaf *f* 725 van zijn klein vermogen, en de bijdragen van den bisschop en de geestelijkheid van het bisdom deden de som tot 24000 gulden klimmen, een bedrag, voor dien tijd en dat land veel aanzienlijker dan dergelijke som tegenwoordig is.

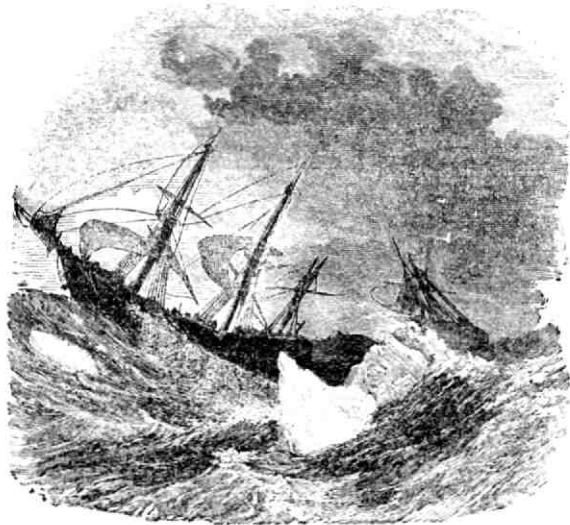
Met dit geld werd een schip gekocht en behoorlijk uitgerust, om Egede en zijne medgezellen naar Groenland over te brengen. Zij noemden het *de Hoop*. Een bestuurder werd benoemd om aan het hoofd van den handel te staan, en verscheiden werklieden en menschen, die aan landelijke werkzaamheden gewoon waren, werden door de compagnie gekozen om eene kolonie te stichten. Twee kleinere vaartuigen zouden *de Hoop* vergezellen; één voor de walvischvangst, het andere om naar Noorwegen terug te keeren ten einde tijding van hunne aankomst en welstand te brengen, zoodra de kolonisten op Groenlandschen bodem zich zouden gevestigd hebben. Vóórdat de voorbereidselen geheel gereed waren, kwam er eene blijde tijding van het Zendingsbestuur, namelijk, des konings goedkeuring op de onderneming en de benoeming van Egede tot predikant en zendeling voor de nieuwe kolonie, met een jaarlijksch inkomen van *f* 725. De koning

had zelfs last gegeven, dat aan Egede dadelijk *f*1200 zouden worden uitbetaald, ter goedmaking van de eerste onkosten voor hem en zijn huisgezin.

Elf jaren waren verloopcn sedert Egede voor het eerst de aandacht zijner landgenooten op den treurigen geestelijken toestand der Groenlanders had gevestigd. Menigwerf had hij in die jaren gezegd, „alle dingen zijn tegen mij”! en hij deelt ons mede, dat hij zeer geneigd was met God te twisten, die in zijn hart de onweerstaanbare begeerte had gelegd om het Evangelie in Groenland te gaan prediken, en die toch iedere poging vrijdelde om dien wensch te verwezenlijken. Maar nu was hij vol vreugde en dankbaarheid. Den 2^{den} Mei 1721 ging hij, vergezeld van zijne vrouw en vier jonge kinderen, aan boord van *de Hoop* en werd aan de zeelieden en landverhuizers, omstreeks veertig in getal, voorgesteld als het opperhoofd der aanstaande kolonie. Maar de schepen konden eerst tien dagen later de haven verlaten. Den 12^{den} Mei vertrokken zij eindelijk naar hunne bestemming en zagen zich gedurende de eerste achttien dagen door vrij goed weder begunstigd.

De 4^{den} Junij passeerden zij Staatenhoek, de Zuid-oostelijke spits van Groenland, en vleiden zich dat hunne reis spoedig ten einde zoude loopen. Het weder echter veranderde en werd zeer stormachtig, terwijl de schepen veel ijs ontmoetten. De walvisch-

vaarder had hen in het begin der reis reeds verlaten, en zij zagen hem niet weder. Hij was door een rukwind omver geslagen, had zich weder opgericht met verlies der masten, en was naar de kust van Noorwegen gedreven; — een slecht voortteeken voorzeker voor de handelsonderneming der Compagnie. *De Hoop* en het andere schip bleven ongeveer drie weken bijna op dezelfde hoogte, zonder nader aan hunne bestemming te komen; de kapitein, die wanhoopte aan een gelukkigen uitslag hunner reis, was bijkans besloten naar Bergen terug te keeren, toen zij eene opening

HET SCHIP „DE HOOP“ TE MIDDEN VAN DEN STORM.

in het ijs ontdekten. Na gepoogd te hebben er een eind wegs door te varen, bemerkten zij dat zij niet verder konden komen. Gaarne zouden zij nu de volle zee ingevaren zijn, maar de wind was tegen en blies zeer hevig. Het kleinere schip stootte op het ijs en kreeg een lek; beide schepen verkeerden gedurig in het grootst gevaar door de ijsschotsen die er op aandreven. En om hun' treurigen toestand nog te verzwaren, kwam er een sterke mist op, die alle voorwerpen voor hunne oogen bedekte. In dezen toestand verzocht de kapitein der *Hoop* al de reizigers, om zich tot den dood voor te bereiden, die hun elk oogenblik konde overvallen. Zij echter klemden zich vast aan God en werden gered. Zonder dat zij het bemerkten, bereidde Gods voorzienigheid hun verlossing door den storm die hen dreigde te vernielen. Deze verbrijzelde en verstrooide het ijs, en toen de mist optrok bevonden zij zich tot hunne verwondering in open water. Dagelijks waren nu de oogen der emigranten zorgvol naar de kust van hun nieuw vaderland gericht, maar eerst den 3^{den} Julij bereikten zij de kust bij de Baalsrivier, op 64° Noorder breedte. Die kust herinnerde hen in sommige opzigten aan het land dat zij hadden verlaten; maar alleen de meest wilde en woeste gedeelten van het Noorweegsche landschap waren hier te zien; de tallooze eilanden, rotsen, inhammen aan het strand, en de majestueuse bergen op

den achtergrond. Maar de sneeuw, de ijsbergen, de barheid en de onvruchtbaarheid van Groenland deden hen opmerken, dat zij inderdaad ver verwijderd waren van hun eigen voortreffelijk kustland met zijne groot-sche fiords, nu eens wijder, dan weder nauwer, met hunne duizende bogten en kanalen; die prachtige kusten nu eens ingesloten tusschen statige granietklippen, dan weder breede meeren vormende, op wier vruchtbare boorden rijke boerderijen en grazige weilanden elkander afwisselden met uitstekende, puntige rotsen, bosschen en watervallen.

De Baalsrivier (de naam werd haar in het vervolg van tijd door de kolonisten gegeven) is een inham die 60 of 70 mijlen in het land zich uitstrekt, in eene Noord-westelijke rigting. Een menigte eilanden, meer dan honderd in getal, liggen in den mond van de rivier; en op een van die Kangek genaamd, bouwden zij hunne eerste woning, een huis van steen en aarde, met hout beschoten. Den 3^{den} Augustus was het gereed en na een' korten dankstond, bij welke gelegenheid Egede zijne medgezellen stichtte met de woorden van Psalm 117, verhuisden zij derwaarts en verlieten hunne enge woning aan boord van het schip. Hoewel nog vroeg in het jaargetijde, waren de nachten reeds zeer koud. De emigranten rigtten ook eene smederij op, en andere noodige gebouwen voor magazijnen en werkplaatsen, en noemden de plaats Godhaab d. i. Goede hoop. Een

Esquimoos-kamp werd op de naburige kust gezien. De menschen waren vier of vijf voet lang, hadden breede platte gezigten, grof zwart haar en eene zeer bruine huid. Zij waren van top tot teen in zeehonden-vellen gekleed en hunne tenten waren van dezelfde stof gemaakt. De werkzaamheden der Europeanen werden door hen naauwkeurig gadeslagen en door hunne gebaren toonden zij groote verwondering dat er ook vrouwen en kinderen onder hen waren. Zij waren nog meer verwonderd toen zij bemerkten dat de vreemdelingen een huis bouwden, alsof zij van plan waren in het land te blijven. Door teekenen gaven zij te kennen, dat hunne huizen onder de sneeuw zouden worden bedolven. Zij wezen naar de zon en naar den horizon, beefden en trilden, sloten hunne oogen en legden hunne handen onder hunne hoofden, door dat alles te kennen gevende, dat zij allen zouden bevriezen wanneer de winter kwam, en dat zij dus veiliger deden, tijdig te vertrekken voor dat de tijd van koude en donkerheid zou naderen. Toen zij echter bemerkten dat hunne waarschuwingen niets baatten, werden zij bevreesd, vertrokken naar een meer verwijderd gedeelte van de kust en wilden de Europeanen niet toelaten in hunne tenten te komen. Geschenken en vriendelijke bejegening deden hunne vrees na eenigen tijd bedaren; maanden verliepen evenwel, eer zij de vreemdelingen in hunne huizen toelieten, of het durfden

wagen, hun bezoeken terug te brengen. Men moest bekennen dat zonder den wensch om hun nuttig te zijn, weinig Europeanen begeerte zouden hebben een Groenlandsch huis binnen te gaan, of de inboorlingen bij zich te ontvangen. Volgens de beknopte en rondborstige taal van een hunner vroegere bekenden „dropen hunne kleederen van vet en waren vol ongedierte;” terwijl hunne handen, aangezigten, huisraad en kookgereedschap insgelijks besmeerd waren met olie, vuiligheid en zeehonden-vet. De huizen in welke zij het grootste gedeelte van het jaar doorbragten (de tenten werden alleen voor zomerwoningen gebruikt), waren lange smalle hutten van steen en graszoden, juist hoog genoeg, dat een man er regt op in kon staan. Gordijnen van zeehondenvel, dienden in plaats van muren, om de woning af te deelen, en bewoonbaar te maken voor afzonderlijke gezinnen. Zij hadden geen vuur, maar eene lamp, waarvan de pit uit mos gemaakt was, en welke met traan gevuld, warmte en licht in iedere afdeeling verspreidde. Boven iedere lamp hing een steenen ketel, waarin de maaltijden werden gekookt, meestal bestaande uit visch, walvischspek en zeehondenvleesch. De zeehond was inderdaad de hoogste, onwaardeerbare bezitting van deze arme lieden, die hen voorzag van voedsel, kleeding, woonhuizen en schuiten. Het was de dagelijksche bezigheid der vrouwen, de huiden te looijen, te bereiden en er kleedingstukken, benevens

andere gebruikelijke voorwerpen van te vervaardigen. De ingewanden werden ook gebruikt, daar men er een dicht netwerk van maakte, dat 's winters in plaats van glas, in hunne hutten eenig licht doorliet en wind en koude buiten sloot.

Egede nam iedere gelegenheid waar om de inboorlingen te bezoeken, en zoodra hij opgemerkt had dat kina beteekende wat is dit? zeide hij kina? kina? bij ieder voorwerp dat hij zag, en schreef de antwoorden op. Op deze wijze leerde hij de namen van vele dingen kennen; maar in andere opzigten vorderde hij aanvankelijk zeer weinig. De uitspraak van de taal was bijzonder moeilijk voor Europeanen, hoofdzakelijk om de letter *r*, welke zeer diep uit de keel werd uitgesproken en dikwijls als een *k* klonk. Een nog grooter bezwaar bestond in den aard der taal zelf. De Groenlandsche taal behelst eene menigte van woorden, die dagelijksche voorwerpen en bezigheden uitdrukken, en de kleinste veranderingen aanwijzen door bijzondere termen; maar ze bezit geen woorden voor afgetrokken denkbeelden. De beteekenis der woorden wordt veranderd door eene menigte bijvoegingen en aanhechtingen (het geheele getal verbuigingen van ieder werkwoord b. v. klimt soms tot honderd tachtig); bovendien worden vele woorden te zamen gevoegd, zoodat de inboorlingen zich kort en krachtig kunnen uitdrukken, maar dit veroorzaakt vooral groote moeite

aan de vreemdelingen welke hunne taal gemakkelijk en vlug wenschen te leeren spreken. Bemerkt hebbende dat een inboorling, Arok genaamd, zich aan een der emigranten, Aaron, had aangesloten van wege de overeenkomst in hunne namen, liet Egede Aaron met zijn eigen toestemming gedurende eenige maanden onder de Esquimoo's vertoeven, in de hoop dat hij daardoor eenige kennis van de taal zoude verkrijgen en eenige bijzonderheden van het land zoude vernemen. Vooral wenschte hij te weten of hun ook iets bekend was van andere inwoners, van een ander ras dan zij waren; want zijn hart verlangde vurig naar de lang verloren landslieden die hij op zoo verren afstand was komen zoeken. Aaron vernam zeer weinig door zijne nieuwe kennissen, welker aanhoudende pogingen tot diefstal hem zoodanig vertoornden, dat hij eindelijk beproefde om door slagen hen te genezen van die kwaal. Zij van hunnen kant vielen op hem aan, mishandelden hem geweldig en ontnamen hem zijn geweer, opdat hij hun daarmede geen kwaad zoude doen. Later echter, bevreesd geworden, trachtten zij hem te bedaren en te vleijen, en baden hem dringend het toch niet aan hun „Angekok” te zeggen, uit vrees van gestraft te zullen worden. Angekok beteekent in de Groenlandsche taal *wijze man*. Het was de naam, door de inboorlingen aan sommigen onder hen gegeven, die zich het aanzien gaven van waarzeggers

of tovenaars te zijn, en voor wie zij zeer bevreesd waren. Sedert de komst der blanke menschen hadden eenige Angekoks al hunne krachten op dezen beproefd, vooral op Egede, daar hij de voornaamste van hen scheen te zijn. Al wat in hun vermogen was, stelden zij in 't werk om kwaad te brengen over deze vreemdelingen en hen te noodzaken om het land te verlaten. Maar ziende dat hunne toovenarijen niets baatten, verspreidden zij het gerucht dat Egede zelf een zeer magtige Angekok was.

Gedurende het eerste jaar waren de kolonisten niet voorspoedig, noch wat de jacht noch wat de visscherij betref. Aan de boorden van de Baalsrivier bevonden zich veel rendieren en witte hazen, maar beide waren uitermate schuw. Toen in Februarij de vorst zeer streng werd, en de zee kookte en bruischte, vlogen zwarte ganzen bij duizenden op het strand, maar hun vleesch was den Europeanen niet aangenaam, hoewel het beter smaakte dan dat van andere zeevogels. Zij hadden voornamelijk op de visscherij gerekend en gehoopt dat deze tot aanvulling zoude strekken van den voorraad, welken zij uit Noorwegen hadden medegebragt; maar het eerste jaar althans, werden zij daarin teleur gesteld en vonden dat zij minder opbragt, dan de overvloed van visch in de zeeën van hun eigen land, hen had doen verwachten.

Aan de zeehondenvangst waren zij niet gewoon, ook

ZWARTE GANZEN BIJ DUIZENDEN OP DE KUST.

hadden zij een vooroordeel tegen het gebruik van het vleesch dezer dieren. De hevige koude, welke zoodra zij buiten de deur kwamen, hun de handen en het aangezicht deed bevriezen, het gemis aan de noodige beweging, het langdurig en onafgebroken gebruik van gedroogde en gezouten levensmiddelen, veroorzaakte

lusteloosheid en neerslagtigheid onder de kolonisten, en niet weinigen werden door scheurbuik aangetast. De handelsagent ontdekte tot zijn leedwezen, dat de inboorlingen ongezind waren om hunne overtollige olie, huiden enz. in te ruilen tegen de goederen, die zij van Bergen hadden medegebragt, en dat het volk in het voorjaar, wanneer een Hollandsch schip Godhaab aandeed en in de haven binnenliep, in een half uur meer goederen aan boord bragt, dan hij gedurende den geheelen winter van de Groenlanders had kunnen verkrijgen. De reden hiervan was dat de Hollanders door veeljarige handelsbetrekkingen met de Groenlanders, het vertrouwen der inboorlingen gewonnen hadden en naauwkeurig wetende welke zaken bij de Esquimoo's het meest gezocht waren, hunne schepen daarvan voorzagen.

Het was weder Mei; de grond begon te ontdooijen en hoewel het nog menigwerf sneeuwde, waren zij toch van het zeer gewenschte licht der zon, dagelijks slechts drie uren geheel verstoken. Een overvloed van mos en grassoorten, van onderscheidene kleine kruiden en bloemen kwamen te voorschijn, ook het onschatbare lepelblad dat van onder de sneeuw uitsproot en de meest heilzame uitwerking op de ongestelden had. Het niet aankomen echter van het schip, dat in den loop van die maand met nieuwen voorraad uit Noorwegen verwacht werd, veroorzaakte groote ontevredenheid. De

meeste kolonisten begonnen te murmureren tegen den leeraar, die hen naar deze akelige wildernis had gebragt, en allen gaven hun besluit te kennen om met het schip *de Hoop*, dat te Godhaab overwinterd had, naar Noorwegen terug te keeren. Egede werd daardoor in grooten nood en moeilijkheid gebragt. Alleen kon hij niet in het land blijven met zijne vrouw en jonge kinderen, om hen voor zijne oogen te zien wegwijnen. Evenmin kon hij de gedachte verdragen, het werk te moeten verlaten dat hij pas begonnen had en de gelegenheid op te geven welke hij door onafgebroken inspanning van vele jaren verkregen had, om het Evangelie in Groenland te verkondigen. Alles wat hij van de kolonisten verkrijgen kon, was, dat zij tot Junij wachten zouden op de aankomst van het schip dat nieuwen voorraad zoude aanbrengeu. Het werd Junij, drie weken van die maand verliepen en geen schip was te zien. Reeds begon het volk al het goed en de gereedschappen bijeen te brengen en de woningen af te breken. Met groote smart en vrees aanschouwde Egede die voorbereidselen tot het verlaten van het land; daardoor toch zag hij zich zelven haast genoodzaakt mede te vertrekken. Zijne vrouw echter wederstond met zooveel standvastigheid dit besluit, dat hij zoo als hij zelf verhaalt, zich schaamde zoo veel onder te moeten doen voor haar geloofsmoed. Van het oogenblik af dat zij in Groenland waren gekomen, had zij

die plaats beschouwd als de van God hun aangewezen werkkring en met blijmoedigheid de ontberingen en ongemakken daaraan verbonden gedragen. Zij was zoo vast overtuigd dat het schip vroeger of later zoude aankomen, dat zij het volk ernstig toesprak terwijl zij bezig waren hunne huizen omver te werpen, en hen verzekerde dat zij noodelooze moeite deden. Zij lachten om de voorspellingen der nieuwe profetes, maar hun ongeloof werd weldra beschaamd. Den 27sten Junij kwam het lang verwachte schip in de haven, bragt overvloedigen voorraad aan voor het volk, en bovendien voor Egede het zoo verblijdend berigt dat de koning van plan was de zending zoo krachtig mogelijk te ondersteunen.

Door deze blijde tijdingen bemoedigd, hervatte Egede met nieuwen ijver het onderwijs der inboorlingen. Zijne kleine jongens konden zich reeds verstaanbaar maken en hoewel de uitspraak, welke zij bijna onmerkbaar zich eigen maakten, hun vader nog zeer bezwaarlijk viel, had hij reeds een menigte Groenlandsche woorden aangeleerd, en meende dat hij met behulp zijner kinderen een aanvang zoude kunnen maken met over godsdienstige onderwerpen te spreken. Paul, de oudste van zijne zoons kon een weinig teekenen; zijn vader hielp hem teregt om zoo goed mogelijk eenige schetsen van de Bijbelsche geschiedenis te maken. Paul zelf, als hij in later tijd de eerste pogingen van dat

zendingswerk beschrijft, verzekert ons dat het zeer ruwe teekeningen waren; maar hoe dan ook, ze beant-

EGEDE IN EENE HUT DER ESQUIMOO'S.

woorden in sommige opzigten aan Egede's bedoeling, namelijk om de verhalen van de schepping, den val, den zondvloed, de wonderen van den Heer, zijn dood en opstanding duidelijker te kunnen voorstellen. De Groenlanders hielden veel van alles wat naar eene geschiedenis geleek; maar de wonderen door welke Christus de zieken genas en de dooden opwekte, vonden den meesten ingang in hun gemoed; en wanneer Egede tot hem kwam als boodschapper van den magtigen en goedertieren Heer, verbeeldde zij zich dat hij ook eene menigte wonderen kon verrigten. Zieken werden dikwijls tot hem gebragt met de bede, om op hen te blazen; want door dit middel beweerden de Angekoks ziekten te kunnen genezen. Egede herinnerde hen telkens met nadruk dat hij een mensch was van gelijke beweging als zij zelve: hij kon hun somtijds, zeide hij, eenige geneesmiddelen aanwijzen, welke hun in geval van ziekte, van dienst konden zijn; maar God alleen, die zijn en hun Schep- per was, kon hen genezen. Zij moesten tot Hem opzien, om gezondheid en al het goede wat zij verder begeerden, te verkrijgen. Na aldus met hen gesproken te hebben knielde hij neder en bad voor de zieken. Sommigen, voor wie hij aldus had gebeden herstelden, en het vertrouwen der inboorlingen op de goede gezindheid van den zendeling werd zeer versterkt, zoodat zij hem gaarne in hunne woningen ontvingen.

Maar wanneer hij hen trachtte aan het verstand te brengen, dat er ziekten der ziel zoowel als ziekten van het ligchaam waren en dat allen noodig hadden van die krankheid genezen te worden, dan hadden zij geen ooren om te luisteren: of wanneer het hem gelukte, gedurende korten tijd hen daarmede bezig te houden, antwoordden zij dadelijk dat het wel mogelijk was dat de Europeërs dergelijke kranke zielen hadden, maar de Groenlanders niet. Wanneer de goede God, van wien hij sprak, hun slechts gezonde lichamen, en veel zeehonden gaf, behoefden zij niets meer.

Ten einde meer gelegenheid te vinden om hen te onderwijzen en hunne karakters gewoonten en taal naauwkeurig te leeren kennen, nam Egede zijne twee zoons met zich en vestigde zich gedurende een gedeelte van den tweeden winter welken hij in Groenland doorbragt, onder de inboorlingen. Het vereischte niet weinig zelfverloochening van den kant des vaders en zijner kinderen, om geduldig de onaangenaamheden van zulk een toestand te verdragen. De sterke lucht van de olie welke zij in de lampen brandden, en van den visch en het walvischspek dat zij kookten, de stank van de half verrotte zeehonden (voor hen eene geliefkoosde lekkernij), de walgelijke uitwaseming van de huiden, welke de vrouwen bereidden, vervulde onophoudelijk de hutten en maakte den dampkring bijna ondragelijk. Van de vuilheid en onreinheid van

woningen, huisraad en menschen is reeds gewaagd; het voedsel maakte daarop geene uitzondering. Het werd gekookt en opgedischt zonder het minste denkbeeld van zindelijkheid en van een getrokken met de tanden en de vingers. Wanneer de inboorlingen eene bijzondere eer aan hun bezoeker wilden bewijzen, dan boden zij hem een stuk vleesch of walvisch-aan, waarvan zij zorgvuldig het vuil hadden afgelikt; zulk een geschenk te weigeren, werd als eene groote belediging aangemerkt. Niettegenstaande al deze onaangename omstandigheden arbeidde Egede met het meeste geduld en met de meeste volharding onder hen; ook de kinderen die reeds iets hadden overgeërfd van den geest die de ouders bezielde, verduurden welgemoed zeer vele dingen die hun weinig behaagden. Zij vonden weldra eenige speelmakkers onder de Groenlandsche kinderen, en door den gestadigen omgang met dezen, maakten zij zich hunne taal geheel eigen. Zij waren nu in staat hunnen vader te helpen aan het vertalen van eenige gedeelten der Evangelieën. De Groenlanders waren in den beginne zeer bevreesd wanneer Egede hun voorlas, denkende dat hij een soort van toovenarij aanwendde. Zij meenden eene stem te hooren die uit het boek zelf voortkwam, en het duurde lang eer zij het durfden wagen een boek of stuk papier met geschreven schrift aan te raken. Toen zij echter zagen dat geen kwaad hun wedervoer door de aanraking van

deze vreesverwekkende zaken, veranderde hunne angst in groote bewondering en rekenden zij het eene eer, aan een der kolonisten een brief te brengen, hetwelk zij het „dragen eener stem” noemden.

De zendeling bemerkte geen spoor van godsdienstige vereering onder hen, behalve dat de jagers somtijds, wanneer zij van de jagt terugkwamen, een stuk van het eerst gedooide rendier op een steenen blok legden, om zeker te wezen, zoo als zij zeiden, dat zij een volgenden keer voorspoedig zouden zijn. Zij berekenden tamelijk naauwkeurig de jaargetijden, door op te merken wanneer de eiderganzen broeiden, en wanneer de zeehonden, de visschen en de vogelen naar hunne gewone verblijfplaats terugkeerden. In den zomer verdeelden zij de dagen naarmate de zon de schaduw wierp op de rotsen en de bergen; in den winter berekenden zij den tijd naar het op- of ondergaan van zekere sterren. Sommige van deze opmerkingen aangaande de hemelligchamen waren nog al dichterlijk, terwijl zij naar hunne eigen denkbeelden namen aan de voornaamste sterrebeelden gaven. Zoo noemden zij den grooten beer „Tukto,” het rendier; „de Pleiaden” (zevengesternte) waren honden welke een beer den geheelen nacht achterna zaten. „De Orion” was *Sirk-tuk* „een verdwaalde”; zij zeiden dat dit sterrebeeld bestond uit eenige verdoolde zeehonden-jagers, die den weg huiswaarts niet meer kunnende vinden in sterren

veranderd waren. Zij berekenden vrij naauwkeurig den tijd van den winter-zonnestilstand en vierden dezen met een groot feest ter eere van de zon. De inboorlingen kwamen alsdan van verschillende plaatsen te zamen alsof zij een kermis bezochten, en bragten eiderdons, huiden, Narwal- of eenhoorn-tanden mede en bovenal stukken *weichstein*, eene zachte en gladde steensoort, waaruit de Groenlanders hunne lampen en ketels vervaardigden. De dagen werden tot handelen gebruikt, de nachten welke, door het licht van maan en sterren dat op de sneeuw en het ijs weerkaatste, zoo helder waren als de dagen, werden met feesten en dansen, met het verhalen der heldendaden van hunne voorvaders op de zeehondenjagt, en het zingen van vreugdeliederen over het weldra terugkeeren van de zon doorgebracht. Ook daarbij ontbrak elke daad van aanbidding van een hooger wezen. Nadat Egede meer van nabij met het volk bekend was geworden, vernam hij dat hunne voorouders een wezen vereerd hadden dat boven de wolken leefde, en dat zij zelve geloofden in het bestaan van een' geest, met alle dingen in hemel en op aarde bekend en dien zij „Silla” noemden. Zij geloofden ook in een groot aantal mindere geesten, goede en kwade; maar vooral in één die goed en magtig was en welken zij „Torngarsuk” noemden. Zij vonden het echter niet de moeite waard hem te aanbidden, betuigende dat hij te goedertieren was om noodig te

hebben dat men hem moest smecken om hen wel te doen. Van hun eigen natuurlijken toestand als zondaars, van schuld bewustzijn tegenover een heilig en almachtig Schepper, hadden zij niet het minste denkbeeld.

Hoewel er veel onaangenaams en zelf walgelijks was in hunne huiselijke omgevingen kon Egede toch niet nalaten de bedaardheid te bewonderen, waarmede zij hunne dagelijksche bezigheden verrigttten; ieder gezin volbragt deze in het naauwe vertrek dat hun was aangewezen, zonder in te dringen in dat van den buurman en zonder onder elkander te twisten. Zij waren zelden ledig; voor de vrouwen vooral zou zulks bijna onmogelijk zijn geweest, want zij waren te gelijk: slagers, koks, naaisters, leerlooisters, kleermaaksters, schoenmaaksters en bouwmeesteressen van de huizen; de mannen bemoeiden zich alleen met de jacht en visscherij en het vervaardigen van de noodige gereedschappen, waarin zij veel vernuft aan den dag legden. De zending hoopte eerst, dat hunne gewone bedaardheid en goedaardig verkeer voortkwam uit natuurlijke vriendelijkheid en zachtheid van gemoed; maar toen hij langer in het land had gewoond, was hij genoodzaakt een' veel minder goeden dunk van hun karakter op te vatten. De aangenaamste trek was de sterke liefde van de ouders tot de kinderen. Zoo lang ze jong waren verloren zij hen zelden uit het gezigt en er bestaan voorbeelden dat moeders zich van het leven beroofden

toen hare kinderen verdronken waren, daar zij de ake-
ligheid van dat gemis niet konden dragen. Maar de
kracht van hunne ouderlijke en in vele gevallen ook
van hunne kinderlijke liefde, vormde helaas eene ver-
wonderlijke en treurige tegenstelling met hunne harde
en liefdelooze onverschilligheid omtrent het leed van
hen, die minder na aan hen verwant waren. Egede
had hunne bereidvaardigheid om vreemdelingen te her-
bergen bewonderd, maar ontdekte spoedig dat deze
schijnbare gastvrijheid meest uit zelfzucht voortkwam;
zij gaven letterlijk, om even veel terug te ontvangen,
en voor de behoeftigen waren zij onbarmhartig. Wee-
zen, en weduwen wier kinderen te jong waren om bij
de robbenvangst gebruikt te worden, ondervonden zel-
den hulp en mededoogen. Integendeel werden zij ge-
woonlijk van hunne kostbaarste eigendommen beroofd,
zoodra hunne natuurlijke beschermers overleden waren;
en na hun ellendig leven zoo lang mogelijk gerekt te
hebben door middel van visschen, mossels en zeegras,
kwamen zij van koude en honger om. Menigmaal
als een kayak (vischschildje) omsloeg, stonden de
mensen met de meeste onverschilligheid aan het strand
te kijken, wanneer het onheil geen van hunne bijzondere
vrienden trof; zij schepten er zelfs vermaak in om
zijne vergeefsche pogingen tot redding gade te slaan,
en lieten liever voor hunne oogen den ongelukkige
verdrinken, dan dat zij zich de moeite gaven om met

een andere kayak hem te gaan redden. Hierin en in menig ander opzigt was er eene verwonderlijke en heerlijke verandering merkbaar in het karakter der Groenlanders, nadat het licht en de liefde des Evangelies hun hart bestraalden. Maar er was nog een geruime tijd noodig eer die gezegende dag aanlichtte en Egede, steeds geduldig en in hope werkzaam, zag te vergeefs uit naar de eerste schemering.

Somtjids waren zij verstoord over de pogingen van den zendeling om hen te onderwijzen, en zochten hem te hinderen door hunne luidruchtige vrolijkheid of door hetgeen hij zeide belagchelijk te maken. Sommigen van de kolonisten, verbitterd door zulk onbetamelijk gedrag, dreigden hen gestreng te zullen straffen; maar Egede verkoos den zachteren weg van verdraagzaamheid en vriendelijke teregtwijzing; dit had zulk eene goede uitwerking op de Groenlanders, dat zij hunne plagerijen staakten, hoewel zij hoorende niet hoorden en niet begrepen wat gezegd werd.

Hij had twee weesjongens bij zich in huis genomen en door vele geschenken en vriendelijkheid vermogt hij zoo veel op hen, dat zij begonnen te leeren lezen en schrijven. Toen hij bemerkte dat het stille leven, dat de Europeanen leidden, hun zeer onaangenaam was, verbood hij hen niet naar zee te gaan, of hunne kennissen onder de inboorlingen te bezoeken; maar niettegenstaande deze vrijheid werden zij weldra de ge-

ringe beperking moede, welke deze nieuwe bezigheden hun oplegde; zij zeiden dat er niets te winnen viel bij het turen op een boek of het maken van teekens op papier, terwijl zij zoowel voedsel als genot konden vinden door de vangst van robben en het schieten van vogels. Egede stelde alle pogingen in 't werk, om hen te overtuigen hoe aangenaam en nuttig het was, te kunnen schrijven en lezen, dat men daardoor de gedachten kon weten van verwijderde vrienden en met hen konde spreken, maar bovenal dat men daardoor de goedheid van God en zijnen wil, uit den Bijbel konde leeren kennen; maar zij hadden geen de minste begeerte om deze voorregten te genieten, en zoodra zij maar alles hadden wat zij wenschten, verwijderden zij zich, zonder den zendeling mede te deelen wat zij gingen doen. Sommige anderen wilden gaarne eenigen tijd bij hem in huis worden opgenomen, en hoewel dit zeer moeilijk voor hem en voor zijne vrouw was, daar zij weinig ruimte over hadden, weigerden zij het niet, daar zij hoopten dat deze ongeuoede gasten eenig nut zouden trekken uit hun verblijf in een Christelijk huisgezin. Acht of tien Groenlanders kwamen wel eens hun intrek te Godhaab nemen, maar hun eenig doel daarmede was goed verzorgd te worden, gedurende het jaargetijde dat tot jagen en visschen niet geschikt was. Zij luisterden dan inderdaad, terwijl Egede trachtte hen uit de Schrift te

onderwijzen, en sommigen konden zelfs goede antwoorden geven op eenige vragen aangaande de christelijke leer, maar geen hunner scheen iets te verstaan of te gevoelen van de waarheden welke zij met de lippen uitspraken. En wanneer zij nu voedsel en huisvesting, zoo lang zij dat wenschten, genoten hadden namen zij weder afscheid.

De winter scheen voor Egede de meest geschikte tijd tot zijnen zendingarbeid. Van tijd tot tijd gelastten de kooplieden te Bergen evenals de koning, dat het land doorzocht zou worden om de woonplaatsen op te sporen van de oude Noorwegers en om nieuwe koloniën te vestigen op die plaatsen, die hun het voordeeligste toeschenen voor jagt en visscherij. De werkzaamheden aan die plannen en onderzoekingsreizen verbonden, kwamen meestal neder op Egede, als hoofd van de geheele kolonie. Menigmaal was hij gedurende den korten zomer verplicht om zijne familie te Godhaab te verlaten ten einde deze onderzoekers op onderscheidene gedeelten van de kust te vergezellen. Zijne eerste zorg was eene meer geschikte plaats te vinden op het vaste land, waar de grond vruchtbaarder was, om daarheen Godhaab te verplaatsen. Ten zuiden van de Baalsrivier ging hij langs een' hoogen driepuntigen berg welke honderd mijlen uit zee reeds te zien was, „Hiorte Tuk” de hertshoorn genaamd. Iets verder ontdekte hij een fraaije landpunt, waar overvloed van

gras en hakhout was, eene beek met veel zalmen en heerlijke weiden. De kolonisten noemden deze plaats Priester-Fjord en waren zeer tevreden naar zulk eene vruchtbare vallei te kunnen verhuizen. Nadat zij echter steenen uitgegraven en andere voorbereidselen gemaakt hadden om te gaan bouwen, moesten zij van dat plan afzien, daar het bleek dat deze plaats te moeilijk voor de schepen te naderen zoude zijn. Digt bij den mond van deze baai was eene andere, aan welker boorden robben en rendieren in overvloed gezien werden, en hier ontdekte Egede de eerste sporen van zijn verloren landgenooten, de ruïnen namelijk van oude Noorweegsche dorpen. De overblijfsels van kerken waren gemakkelijk te onderscheiden en blijkbaar van arduinsteen gebouwd, welke overvloedig in die omstreken voorhanden was. Op andere plaatsen werden van tijd tot tijd meer zulke overblijfselen gevonden. De Baalsrivier opvarende, om eene plaats te gaan zien waar de Groenlanders hem verhaalden, dat de zeehonden in grooten getale gedood zouden kunnen worden, kwam Egede in een zeer schoon dal, waar het onderste gedeelte van een vierkanten toren stond, met een grooten hoop steenen er naast; een en ander scheen het overblijfsel te zijn van eene kerk in welke 400 jaar geleden de inwoners van dat dal bijéén gekomen waren om God te aanbidden. Verscheidene mindere gebouwen vond men ook, en de grond was digt begroeid met

gras, lage vlierstruiken, berken, wilgeboomen en ook jeneverbessen. De prachtige bloemen van de roode, kruipende azalia en menig ander klein maar fraai bloempje, verlevendigde het tooneel; van den zee kant gezien scheen het een zoo aangename plek te zijn, als men in zulke noordelijke streken slechts kon verwachten. Maar van de landzijde zag het er gansch anders uit; daar was het ééne ijsvlakte zoo ver het oog reikte. In volgende jaren toen Egede en andere Europeanen nog zuidelijker trokken, ontdekten zij meer zulke streken, waar zij sporen vonden van vroegere bewoners, overblijfsels van aarden potten, menschenbeenderen en stukken van kerkklokken, welke voorheen de gemeente naar het Godshuis zamenriepen. Menschen echter waren niet meer te vinden. Deze kinderen zijner landgenooten welke Egede zoo gaarne te hulp gekomen was, waren lang van de aarde verdwenen. Op welke wijze zij omgekomen waren kon men nooit te weten komen. De overlevering van de inboorlingen aangaande hunne verdwijning, was waarschijnlijk niet van alle waarheid ontbloomt, hoewel de overgeërfde haat van de Esquimoo's tegen de vijanden van hunne voorvaderen, de geschiedenis met overdreven trekken had opgesmukt; bij voorbeeld, dat de „Kablunaet" d. z. vreemdelingen, honden waren in menschelijke gedaante. De voorvaders der Esquimoo's welke zij uit trots „Innuït" d. i. menschen noemden, waren dappere jagers; maar zij

werden verachtelijk behandeld door de „Kablunaet”, waarom zij deze uit wraak beoorloogden, en na langdurigen strijd allen verdelgden. In Denemarken had men sinds lang verondersteld dat er belangrijke overblijfsels van deze oude nederzettingen aan de Oostkust aanwezig moesten zijn, en Egede had vroeger reeds den last ontvangen om eenige moedige zeelieden daarheen te zenden, ten einde dat gedeelte van het land te onderzoeken. Daar hij er veel belang in stelde dat deze zending naauwgezet uitgevoerd zou worden, stak hij zelf in zee met twee sloepen en bereikte Staatenhoek. De reis echter bleek moeilijk en gevaarlijk te zijn en de zeelieden waren zoo ontmoedigd door liet stormachtige weder, dat de zendeling hen niet kon bewegen om de reis voort te zetten. Spoedig na dezen tocht vergezelde hij een ander gezelschap Noordwaarts, om een goede plaats voor de walvischvangst te vinden. Hoewel de eerste poging mislukte, kon hij dit plan toch volvoeren, maar het jaargetijde was zoo buitengewoon streng, dat de zendeling en zijne medgezellen hun te huis niet bereikten dan na gedurende vele weken ontzettende vermoeijenis en snerpemde koude doorstaan te hebben, daar het ijs de inhammen had versperd en zelfs ook de open zee met onmetelijke velden overdekte. Verscheidene Groenlandsche dorpen werden bij gelegenheid van deze tochten bezocht. Eerst waren de bewoners voor de vreemdelingen bevreesd, maar

toen de inlandsche loods hen zeide, dat de groote „Angkok” van de „Kablunaet” bij hen was, ontvingen zij de reizigers met gezang en vreugdegeschrei en volgden hen van plaats tot plaats, in de hoop van iets buitengewoons van hen te zullen zien. Zij bragten den zending zelfs naar een graf en verzochten hem het daarin aanwezige lijk op te wekken. Op een andere plaats werd een blinde door zijne vrienden tot hem gebragt, opdat hij dezen het gezigt mogt teruggeven. Egede bemerkte dat dit een geval was waartoe geen bovennatuurlijke magt gevorderd werd, en na den man vermaand te hebben om op God te vertrouwen en Hem te bidden dat Hij de middelen mogt zegenen, welke hij tot zijne genezing wilde aanwenden, gaf hij hem iets voor zijne oogen, waarvan hij goede verwachting koesterde. Eenige jaren daarna kwam de man naar Godhaab, om den zending te danken dat hij hem het gezigt terug had geschonken.

In den zomer van 1723 kwam een ander zending, Albert Top, tot Egede, om de dienst bij de kolonisten te Godhaab gedurende zijne afwezigheid waar te nemen, waartoe ook deze zich zeer ijverig op de kennis der landtaal toeleigde. Egede had reeds zoo goed hij kon, eenige helpers tot medearbeiders en opvolgers voorbereid en bragt ze al verder naar mate zijne kennis van de taal toenam. Hij vertaalde de geloofsartikelen, de tien geboden en eenige korte gebeden in

het Groenlandsch; hij vervaardigde ook eenige korte opstellen over Bijbelsche waarheden, welke hij ophelderde door vergelijkingen en gelijkenissen, welke manier van onderwijs hij bemerkte dat bijzonder geschikt was voor de inboorlingen. Zij hoorden zeer gaarne van de onsterfelijkheid der ziel en van de opstanding. Zij hadden door de „Angekoks” vele beschrijvingen gehoord van den toekomstigen staat der ziel; sommigen beweerden dat zij achtereenvolgens eenige aardsche ligchamen bewoonde, anderen dat de ziel verhuisde naar een rijk jagtveld met altoos durend groen overdekt en bevolkt met tallooze dieren. Maar deze aangename wereld kon alleen bereikt worden na eene zeer moeilijke reis. Zij luisterden aandachtig wanneer Egede sprak van de opstanding, wanneer ziel en ligchaam weder vereenigd worden om nooit weder te scheiden en waren verrukt van dat heerlijke land te vernemen, waar geen koude, duisternis, honger, ziekte, droefheid noch dood meer zoude zijn. Maar zij hadden niet het minste begrip van hetgeen het hoogste geluk in den hemel zal uitmaken, namelijk dat daar geen zonde meer zijn zal. Toen zij tamelijk bekend geworden waren met de onderwerpen waarover de zendeling met hen gesproken had zeiden zij menigwerf: „wij gelooven nu dit alles, deel ons wat nieuws mede.” Zij waren verwonderd en ontevreden wanneer hij hun verzekerde, dat zij het eigenlijk niet geloofden, want dat het dan een’ geheel anderen

indruk op hen zoude maken. Dan zouden zij ontzag toonen voor den Heiligen, Almagtigen, Barmhartigen God die hen geschapen had; dan zouden zij erkennen dat zij zondige menschen voor Hem waren, die bedreefd, beschaamd en met verlangen naar de vergeving hunner zonden en de verandering hunner harten zouden uitzien, om Hem te kunnen behagen en zijne geboden te onderhouden. Toen Egede hen eens sprak over het bevel van den Heer aan zijne discipelen, om alle volken te onderwijzen, hen doopende in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, liep de geheele menigte naar hem toe en wenschte gedoopt te worden; zij waren zeer verwonderd dat hij zulks weigerde. Hij had te veel bewijzen, dat hunne bereidwilligheid om de leer die hij verkondigde te hooren en hun geloof te belijden, alleen uit eigenbelang voortsproot. Zij wenschten zich bij den zendeling en zijne landgenooten aangenaam te maken, opdat zij meer ontvangen mogten van de giften en voordeelen welke de Europeanen hadden uit te deelen.

De Angekoks, die duidelijk bemerkten dat de leer welke Egede predikte meer algemeen werd aangenomen en dat hun bedrijf daardoor spoedig een eind zoude nemen, waren de eersten om hem tegen te werken en te bespotten. Wanneer hun evenwel groote moeilijkheden overkwamen werd het onwillekeurig openbaar dat zij geloofden aan den God van den zendeling. Toen

eens een kind van den Angekok ziek was, bragt hij het tot Egede met de bede of hij zijn God wilde vragen om het te genezen. De zendeling zag dat het kind stervende was en zeide dit aan den vader, maar voegde er bij, als gij toelaat dat ik uw kind aan God opdraag, dan zal Hij het aannemen en het een beter leven in den hemel schenken. De man stemde toe; Egede doopte de kleine die kort daarna overleed. Nadat de ouders op de wijze der Groenlanders er rouw over bedreven hadden, met luid geschreeuw en geweent, vroegen zij den zendeling of hij het naar het graf wilde dragen; want de vader meende dat niemand anders waardig was om dit te doen. Hij voldeed gaarne aan hun verzoek en begroef het arme kindje als een kind van de Christelijke gemeente, met een dankbaar gevoel dat het buiten bereik van smart en leed was. Na de begrafenis begeerden de Angekok en zijne vrouw ook gedoopt te worden. Egede beduidde hun dat zij die in staat waren het woord van God te begrijpen, het van harte moesten gelooven en bereidwillig zijn om zich zelve over te geven aan de dienst van Christus, en dat hij alsdan hen volgaarne zoude doopen. Maar deze eisch was hun te hard en zij vertrokken.

Onder de inboorlingen welke door Egede te Godhaab met veel liefde waren ontvangen en welke hij zooveel hij kon, in het Evangelie had onderwezen, waren twee jongelingen die op zulken vriendschappe-

lijken voet met de Europeanen kwamen, dat zij gaarne met een der schepen die Godhaab bezochten, naar Denemarken wilden gaan. Egede moedigde hen tot dat bezoek van zijn land aan, in de hoop dat hunne verstandelijke vermogens ontwikkeld zouden worden door al het nieuwe dat zij zouden zien en waarnemen, en dat zij bij hunne terugkomst aan hunne landslieden een duidelijker begrip zouden kunnen geven van het leven en de beschaving in Europa, dan de Groenlanders tot hiertoe door den omgang met de vreemdelingen hadden ontvangen. Een dezer jonge menschen overleed op zijne terugreis te Bergen; maar de andere, Poek genaamd, kwam terug nadat hij een jaar in Denemarken vertoefd had. Deze had veel te verhalen van het koninklijke hof, de pracht die aldaar heerschte en van de groote gebouwen van Kopenhagen, van de fraaije schepen en de menigte soldaten die hij gezien had. Hij was zeer vriendelijk behandeld geworden en had vele kostbare geschenken medegebragt, waarmede zijne landslieden zeer ingenomen waren. Maar de beschrijving van de groote militaire magt des konings trof hen; zij hadden tot dus ver gedacht dat hij die de meeste zehonden ving, de grootste en magtigste man van de wereld was; toen zij nu van Poek vernamen, dat de Vorst welke al die schatten bezat en zoo vele duizende strijdbare mannen ter zijner beschikking had, met eerbied luisterde naar zijne leeraars, die hem den wil

van den Almagtigen verkondigden, hoewel zij zijne onderdanen waren, begonnen de inboorlingen zich een nieuw en ontzaginboezemend denkbeeld te vormen van de grootheid Gods.

Hoezeer Poek met Denemarken ingenomen was geweest, keerde hij toch weldra tot de Groenlandsche levenswijs terug en beraamde zelfs eene verhuizing naar het Zuiden, om daar verschoond te zijn van onderwijs te ontvangen. Na vele gesprekken en onderhandelingen werd hij eindelijk overgehaald te blijven en zich te Godhaab te vestigen. Maar zijne Europesche vrienden zoo wel als hij zelf, hadden heel wat te pleiten, om de jonge vrouw die hij wilde huwen, daar toe te bewegen; zooveel had de Groenlandsche jonge dochter er tegen een man te nemen die zich verlaagd had, door zijne uitlandsche levenswijs. In het voorbijgaan moet opgemerkt worden, dat de Groenlanders een bijzonder hoogen dunk van zich zelve hebben; wanneer zij hunne hooge ingenomenheid met een' vreemdeling wilden te kennen geven dan zeiden zij gewoonlijk: „Hij gedraagt zich bijna zoo goed als wij zelf;” of „Hij begint een mensch, dat is een Groenlander te worden.”

Nadat Poek en zijne medgezellen naar Denemarken vertrokken waren nam Egede twee andere jongelieden in zijn gezin op. Zij hadden een goeden aanleg en vele bekwaamheden en hij hoopte onder Gods zegen hen op te leiden tot onderwijzers van hunne landslieden.

De een stierf nog jong zijnde, de andere groeide op tot een nadenkend gehoorzaam jongeling; hij werd een nuttig medehelper in het zendingswerk. Na een jaar te Godhaab te hebben gewoond vergezelde hij den ambtgenoot van Egede naar eene plaats die men meende geschikt te zijn voor de walvischvangst, op het eiland Nepisene, waar hij na grondig onderwezen te zijn gedoopt werd en den naam ontving van Frederik Christiaan.

De taak aan Egede opgedragen, om de kolonie tot eene voordeelige handelsplaats te maken, gaf hem veel moeite en zorg. De kolonisten waren tot dus ver maar zeer matig geslaagd in hun handelsbedrijf, jagt en visscherij. Egede wilde nu beproeven om den grond op onderscheidene plaatsen te bebouwen. Hij ontدooide den bodem tot op zekere diepte door het lange gras dat er op stond in brand te steken en er dan koorn in te zaaijen hetwelk goed groeide totdat het in de aren stond, maar dat geheel vernield werd door de nachtvorsten, eer het tot rijpheid was gekomen. Hij zorgde ook dat er onderzoek gedaan werd naar ertsen en metalen; hoewel Groenland er niet geheel van ontbloot was, kon er toch niets gevonden worden dat in den handel veel waarde had. De vestiging te Nepisene bleek een andere bron van teleurstelling te zijn; zoodra de winter voorbij was begaf Egede zich derwaarts; hij vond al de menschen in goeden welstand

hoewel zij tot dus ver weinig aan de visscherij gedaan hadden, zoo als zij beweerden, uit hoofde van het strenge jaargetijde. Maar de mannen die naar Groenland verhuisd waren, hadden geene bijzondere geschiktheid voor het bedrijf door hen gekozen; bemerkende dat zij even hard moesten werken als te huis en meer moeilijkheden hadden door te staan werden zij ontevreden.

Zoodra de zomer inviel besloten de kolonisten Nepisene te verlaten in plaats van zich met meer ijver op de visscherij toe te leggen. Een schip met voorraad van levensmiddelen kwam juist in dien tijd van Noorwegen; maar de menschen waren zoo vast besloten om hunne onderneming op te geven, dat deze tijdig aangebragte nieuwe voorraad, geen' invloed op hen uitoefende en tot groot verdriet van Egede keerden zij met ditzelfde schip naar Godhaab terug, als voorwendsel opgevende dat de voorraad levensmiddelen niet ruim genoeg was om twaalf maanden te strekken.

De moeite en kosten het vorige jaar besteed aan den opbouw der huizen te Nepisene, waartoe de materialen van Noorwegen waren aangebragt, waren dus geheel verloren; kort daarna kwam te Godhaab de tijding dat de Hollanders of andere vreemde handelaren alles moedwillig verwoest hadden. Egede moest vreezen dat de vereeniging van kooplieden weldra eene onderneming zoude opgeven die tot dus ver zoo

weinig voordeel had aangebracht; niet alleen toch was er veel geld verloren met de vestiging op Nepisene, maar ook hadden verscheidene schepen door de vereeniging naar Godhaab uitgezonden, schipbreuk geleden of waren door stormen teruggedreven.

Voor het tegenwoordige waren echter de gemoederen der zendelingen en hunne medgezellen met vrees vervuld voor een meer van nabij dreigend gevaar. Gedurende eene handelsreis naar het Zuiden ontmoette de handelsagent Jentoft een' Angekok, die zijne tooverkunst tegen hem en zijn volk poogde aan te wenden. Verbitterd door 's mans bedriegerijen en onbeschofte gedragingen, had hij de onvoorzigtigheid hem te slaan. De verwoede Angekok greep dadelijk pijl en boog, maar werd door zijne landgenooten terug gehouden om toen eenige geweldenarijen uit te oefenen. De handelsagent vergat spoedig die ontmoeting; maar de Angekok, tuk op wraak, vormde het plan om al de Europeërs in het land te vermoorden. Hij oefende door zijne vermaardheid als toovenaar grooten invloed op zijne Zuidelijke landgenooten, en door hun de plundering der vreemden te beloven, en hun voor te stellen dat het gemakkelijk zoude zijn hen uit te roeijen indien zij in kleine hoopen werden verdeeld, haalde hij ligtelijk een aanmerkelijk deel der inboorlingen over, om deel te nemen aan de zamenzwering. Het was bekend dat de handelsagent met een deel van zijn

volk spoedig naar het Noorden zou vertrekken; zijn compagnon was van plan met een ander gedeelte eene handelsreis naar het Zuiden te ondernemen en slechts weinigen zouden bij den zendeling te Godhaab blijven. De zamenzwering zou waarschijnlijk gelukt zijn, indien zij niet ter kennis van een' Groenlandschen jongen was gekomen, welke Egede eenigen tijd geleden in zijne dienst had genomen. Daar echter de tucht in een beschaafd huisgezin noodig, hem niet beviel, was hij weggelopen en met eenigen van zijn volk naar een afgelegen gedeelte van de kust verhuisd. Hier hoorde hij over het verraad spreken en was er zoo van ontsteld, dat hij heimelijk naar Godhaab terugkeerde en alles aan den zendeling openbaarde. Egede stelde dadelijk eene wacht aan om de kolonie dag en nacht te bewaken, en nam alle mogelijke maatregelen van voorzorg, tot dat de terugkomst van den handelsagent uit het Noorden hem gedeeltelijk van zijn angst bevrijdde. Niet weinig evenwel verkeerde hij in onrust door het langgerekte uitblijven van den compagnon des agents, doch ook deze kwam veilig terug, nadat hij buitengewoon lang was opgehouden en herhaaldelijk door bevriende inboorlingen gewaarschuwd, om toch geen handel te drijven met hunne landgenooten op sommige plaatsen in het Zuiden. Daar de Angekok de Europeërs op hunne hoede vond, zag hij zich genoodzaakt voor het oogenblik ten minste, van

de voorgenomen wraakoefening af te zien; en toen hij later door den handelsagent gevangen genomen werd, veroorzaakte dit bij zijn' aanhang wezenlijke vrees. Hij werd alleen met gevangenis gestraft en nadat hij zich onderworpen had, werd hij onder belofte van zich in het vervolg beter te zullen gedragen in vrijheid gesteld. Naauwelijks echter waren deze bezwaren uit den weg geruimd, of de kolonisten hadden moeilijkheden van een' anderen aard. De gewone jaarlijksche toevoer van levensmiddelen was nog niet uit Noorwegen aangekomen, hoewel het jaargetijde reeds ver gevorderd was. Terwijl de wachters van dag tot dag in groote spanning uitzagen naar het schip met proviand, werden zij verontrust door de ontdekking van een wrak, dat omringd van veel ijs naar de kust dreef. Daar Egede vreesde dat dit het met proviand geladen schip kon zijn, en dat waarschijnlijk geen ander dit jaar zoude aankomen, begaf hij zich honderd mijlen Noordwaarts, naar de plaats waar de Hollandsche walvischvangers bijéén kwamen, in de hoop om van hen leeftogt te kunnen koopen. Daar de Hollanders bestemd waren naar de Amerikaansche kust, en het vooruitzicht hadden van verscheidene weken op zee te zullen blijven, durfden zij niet meer dan een klein gedeelte van hun' voorraad afstaan.

De kolonisten leden gedurende een korten tijd bijna hongersnood; acht personen moesten zich vergenoegen

met het deel anders voor één bestemd. Zij trachtten van de Groenlanders zeehonden te bekomen, om deze met havermeel te kooken; maar met hunne gewone inheligheid trachtten de inboorlingen voordeel te trekken uit hun' benarden toestand, en weigerden hun iets te verkoopen. Gelukkig duurde de schaarschte niet lang. Zeer laat in het najaar landde een schip met een ruimen voorraad aan boord; — de kapitein deelde hun mede, dat een vroeger afgezonden schip verongelukt was en dat hij zelf zeer lang door het ijs was opgehouden, zoodat hij eerst in het volgende voorjaar het zoude wagen om naar Noorwegen terug te keeren. Door al die teleurstellingen en verliezen werden, zoo als Egede wel voorzien had, de Bergsche kooplieden deze onderneming moede. De schepen welke in den zomer van 1727 aankwamen, bragten het berigt mede dat de vereeniging afgezien had van den handel op Groenland, maar zij bragten tevens de bemoedigende tijding mede dat de koning besloten had, de zending te ondersteunen niettegenstaande de zaken voor het tegenwoordige weinig beloofden. Hij had daarom eene commissie gezonden, belast om met den handelsagent te raadplegen over de beste maatregelen ter bevordering van den handel in de kolonie. Door deze schikking zag Egede zich gelukkig ontslagen van die lastige wereldsche bemoeijenissen, welke een zoo groot deel van zijn tijd hadden ingenomen; maar hij werd helaas

te gelijkertijd beroofd van de hulp van zijnen ambtgenoot Top, die gedurende zijn vierjarig verblijf in het land met voorbeeldeloozen ijver gearbeid had. Thans was zijne gezondheid zoo verzwakt, dat hij zich genoodzaakt zag een minder streng klimaat op te zoeken. Egede van andere hulp verstoken zijnde, gebruikte nu meer zijn zoon Paul, omstreeks 18 jaren oud, die zelf den wensch koesterde om te eeniger tijd zendeling te worden. Zijn vader zag met genoegen dat hij de genegenheid der inboorlingen geheel gewonnen had, en door zijne vroegtijdige bekendheid met hunne taal, in staat was door gesprekken en onderwijs zich nuttig en aangenaam bij hen te maken. Maar het was den zendeling nog steeds een grief te bemerken dat ofschoon een deel der menschen eene zekere mate van schriftkennis bezat, en deze door hunne gedurige reizen en verhuizingen vrij wel langs de kust verspreid was, die kennis meer eene historische was, welke geen invloed oefende op hun gedrag of hunne gevoelens. Van al de volwassenen, aan wie het Evangelie gedurende die zeven jaren was verkondigd, scheen maar één man werkelijk er aan te gelooven; deze was Poek, wiens bezoek te Kopenhagen vroeger vermeld werd. In 1728 doopte Egede hem en zijne vrouw. Onder de jeugdigen van jaren had hij vruchten opgemerkt die meer beloofden, daar verscheidenen onder hen door zijne vriendelijkheid gedrongen werden om geregeld zijn on-

derwijs bij te wonen; van sommigen zelfs mogt hij vertrouwen dat de waarheid in hunne harten ingang gevonden had. Voor het tegenwoordige was het echter nog steeds de zaaitijd; ter naauwernood kon hij hier en daar eenige teedere kiemen bemerken; maar hij bedacht dat het meermalen „een ander is die zaait, en een ander die maait.”

Koning Frederik had de belangen van Groenland met bijzonderen ijver behartigd. Hij maakte beschikkingen niet alleen om deze zending in stand te houden zoo als zij thans was, maar ook om meer zendelingen op verschillende punten langs de kust te vestigen en de kolonisatie te bevorderen ten voordeele der beschaving van het land. Vier schepen werden in 1728 van Kopenhagen uitgezonden; zij voerden twee zendelingen en een menigte kolonisten mede, bestaande in metselaars, timmerlieden en allerlei soort van ambachtsvolk; ook herders met schapen en ander vee, om deze in de beschutte valleijen, gedurende de korte zomers te laten weiden en de negen wintermaanden in stallen te verzorgen. Zij bragten insgelijks bouwmaterialen mede om eene vesting en haven daar te stellen, met een voldoende garnizoen van kanonnen en krijgsbehoefden voorzien, onder bevel van twee hoofdofficieren, van welke een gouverneur en de ander kommandant zoude zijn. Het scheen echter dat de eigenaardigheid van het land in Kopenhagen

nog weinig bekend was, daar de officieren paarden meêkregen om over de bergen te trekken, het binnenland te onderzoeken, en zoo doende de voornaamste nederzettingen op te sporen. Men meende toen zeker even als honderd jaren vroeger, dat deze aan de kust tegenover IJsland gelegen hadden.

De eerste zorg van den gouverneur was, de kolonie Godhaab naar het vaste land te verplaatsen, ongeveer 10 mijlen Oostelijker en haar met de noodige woningen te vergrooten; maar de ongunstige uitslag der vroeger in het werk gestelde pogingen tot uitbreiding der kolonie, volgde ook nu de welberaamde plannen van den koning en vrijdelde zijne edelmoedige voornemens. De regering te Kopenhagen had geen zeer wijze keus van landverhuizers gedaan. De bruikbaarsten van hen waren handwerkslieden en arbeiders, die zich vrijwillig voor deze onderneming hadden aangemeld; maar anderen waren misdadigers uit de tuchthuizen genomen, die van vrouwen voorzien en overgezonden werden om het land te bebouwen. Voor beide klassen van landverhuizers was de opsluiting en het werkelooze leven op het schip reeds vrij vervelend. Het natte, ongezonde weder na de landing drukte hunnen geest ter neder en maakte hen ontevreden en mismoechtig. Het seizoen was buitengewoon koud en regenachtig; de ongunstige invloed daarvan op hunne gezondheid werd nog vermeerderd door de ongeregelde

levenswijs, waaraan zij zich konden overgeven, daar in de nieuwe kolonie nog niets op vasten voet geregeld en het bestuur nog niet gevestigd was. Het gevolg daarvan was dat een geest van bandeloosheid zich spoedig verspreidde, welke niet alleen onder de oproerige en onwaardige leden van de gemeente, maar ook onder nuttige arbeiders en ambachtslieden rondwaarde. Ten gevolge van de algemeene ziekte en sterfte, werd ook het vee niet behoorlijk verzorgd, zoo als zulks in dit een klimaat vereischt werd; het stierf dus ook. Deze moeilijkheden werden nog vermeerderd door eene muiterij onder de soldaten. Het land, waar zij zoo veel minder vrijheid en uitspanning genoten, als waaraan zij gewend waren, stond hun tegen; daarom brak er een oproer uit, hetgeen zoowel het leven hunner officieren als dat der zendelingen bedreigde; want zij beschouwden dezen als de oorzaak hunner ballingschap. De heerschende ziekte maakte een einde aan den opstand daar zij de belhamers ten grave sleepte; eerst in het voorjaar van 1729 keerde de gezondheid en de rust in de kolonie weder, maar toen had ook het grootste deel der landverhuizers hun graf in de sneeuw gevonden. De dood van vele nuttige, goedgezinde werklieden was een zware slag; wat de oproerige en ongeregelde lieden die gestorven waren betrof, men gevoelde dat de verlenging van hun leven waarschijnlijk een grooter kwaad voor de kolonie zoude

geweest zijn dan de besmettelijke ziekte, die hen had weggemaaid. Sommige vrouwen, vooral die, welke zich bereid hadden getoond om te verhuizen om uit de gevangenis bevrijd te worden, hadden zich zoo zeer misdragen dat zij zich de grootste verachting van de inboorlingen op den hals haalden, die, welke ook hunne wezenlijke geaardheid mogt zijn, aan openbaar wangedrag zich zelden schuldig maakten.

Zoodra de ziekte voorbij en de orde hersteld was, trachtte majoor Paars met de weinige overgebleven manschappen over de bergen te trekken, en door te dringen naar de Oostzijde, zoo als de koning hem bevolen had. De paarden waren allen dood; maar dat was minder, want de onderzoekers ontdekten weldra dat het onmogelijk zou geweest zijn zulk eene streek te paard te doorreizen. Het land was geheel met ijs overdekt, zoo glad en ongelijk, dat zij er niet eens op konden staan; overal was het gescheurd in kloven van verschillende wijde, waaruit met sterk gedruisch het water voortvloeide. Later heeft een Engelsch reiziger, sir Leopold M'Clintock, de meening geuit, dat men het binnenste van Groenland zou kunnen bereiken door de veranderingen na te gaan in de oppervlakte der gletschers, de spleten te vermijden, en de slingeringen daartusschen te volgen. Maar op de hoogte waar majoor Paars en zijne manschappen de bergen trachtten over te trekken, scheen het onuitvoerbaar; en na eene

afwezigheid van 14 dagen kwamen zij, wanhopende aan de mogelijkheid, te Godhaab terug.

Nu zij niet geslaagd waren in de pogingen om eene geschikte plaats aan de Oostzijde van het land te vinden, namen de gouverneur en commandant nieuwe maatregelen om de verlaten kolonie op het eiland Nepisene te herstellen en met een fort te versterken; welke pogingen begunstigd werden door eene bemoedi-

DE KAPPAROKTOLISCHE IJSBERG.

gende zending van den koning, die hun schepen met timmerhout en andere benoodigdheden stuurde.

De zending had het laatste jaar veel moeilijkheden

ondervonden. De Groenlanders werden door den grooten toevloed van Europeërs verontrust en vooral had de komst van krijgsvolk vrees en achterdocht verwekt. Toen echter velen van de nieuw aangekomenen door ziekten waren weggenomen, werden zij daardoor eenigzins gerust gesteld en schreven het toe aan de bezweeringen van een' vermaarden Angekok, die hen had verzekerd de vreemdelingen te kunnen uitroeijen. Daar zij evenwel bemerkten dat eenige der soldaten, die zij het meest van allen vreesden, bleven leven, verhuisde het grootste gedeelte der bevolking naar Disko Baaij ten Noorden van Godhaab, en stelde zich dus tot groot verdriet van Egede buiten het bereik van eenig Christelijk onderwijs. Nogthans bleven vele inboorlingen op de eilanden van de Baalsrivier wonen en niet weinigen geloofden in het woord dat de zending hun predikte, hoewel hij niet kon bespeuren dat het waarachtig geloof des harten was. Hij meende dat indien deze lieden wilden toelaten dat hunne jonge kinderen gedoopt werden, onder voorwaarde dat de ouders uit de nabijheid der zending zich niet zouden verwijderen, hij en de zendingen die zich later bij hem gevoegd hadden, in staat zouden zijn om deze jonge kinderen op te voeden in de vreeze Gods, waardoor welligt de kinderen op hunne beurt behulpzaam zouden zijn om de ouders tot de kennis van Christus te brengen. Hij onderwierp dit plan aan de goedkeuring

van het Bestuur der zending te Kopenhagen, dat er in toestemde, onder voorwaarde dat de ouders goed zouden begrijpen, dat de doop aan hunne kinderen werd toegediend als een zegen voor de ziel, en niet als een middel ter bevordering van ligchamelijke gezondheid en versterking; ook dat zij vrijwillig moesten toestemmen in den doop en in het onderwijs in de Christelijke godsdienst, zonder op eenigerlei wijze daartoe overgehaald te worden door geschenken of uitzigt op tijdelijk voordeel. In het jaar 1729 begon Egede dit plan ten uitvoer te leggen en doopte zestien kleine kinderen van gezinnen die op de eilanden Kookörnen woonden; de ouders waren niet alleen bereid die kinderen te laten doopen, maar verzochten tevens om zelf gedoopt te mogen worden. De zendeling zou volgaarne aan dit verzoek gehoor gegeven hebben, indien hij eenigzins had kunnen onderstellen dat die vraag uit een opregt hart voortkwam. Van deze eilanden ging hij naar andere, en spoedig had hij eene kleine kudde op verschillende plaatsen, welke hij telkens bezocht en leerde. De kinderen der inboorlingen hadden werkelijk veel vlugheid van begrip. Zij waren ongedurig, maar als hunne aandacht eenmaal geboeid werd maakten zij spoedig vorderingen. Het deed Egede veel genocgen dat sommige van zijne jonge leerlingen zijne lessen goed onthielden en deze, hun jongen leeftijd in aanmerking genomen, wel schenen te begrijpen.

Frederik Christiaan, de geliefkoosde leerling van Egede was hem nu van veel dienst. Dikwijls werd hij zelf door andere pligten verhinderd in het bezoeken van zijne kleine scholieren. Bij zulke gelegenheden zond hij Frederik om hun les te geven, en nu en dan ook om hun gedeelten van de Schrift voor te lezen, welke hij voor de ouders had vertaald.

Gedurende den tweeden zomer na de komst van den gouverneur, had er weder eene schaarschte plaats, gelijk aan die van 1726, en toe te schrijven aan dezelfde oorzaak — het wegblijven van het voorraad-schip, hetwelk weerhouden werd door ijs en stormen. Toen het eindelijk aankwam, was het niet alleen met den noodigen voorraad beladen, maar ook met allerlei soort van materialen om huizen te bouwen in de valleijen welke vroeger door de Noorwegers waren bewoond geweest. Het was de wensch des konings om huisgezinnen van IJsland daarheen te verplaatsen. Naauwelijks echter was het schip ontladen en de gouverneur bekend geworden met des konings plannen voor het welzijn van Groenland, en in het voorjaar de eerste hand gelegd aan het ten uitvoer brengen dezer plannen, toen alles eensklaps moest gestaakt worden door den dood van Frederik IV. Zijn opvolger Christiaan VI ziende dat al de reeds in het werk gestelde proeven tot kolonisatie en handel mislukt waren en dat er weinig te hopen viel van de pogingen om

de inboorlingen te bekeeren, kondigde een beveldschrift af, dat de nederzettingen van Godhaab en Nepisene zoude verlaten worden en de kolonisten naar hun land moesten terugkeeren. Het werd aan de keus van Egede overgelaten, of hij in Groenland blijven wilde of met hen terugkeeren. In geval hij bleef, dan mogt hij zoo veel volk bij zich behouden als er wenschten te blijven, en levensmiddelen werden hem toegezegd voor één jaar; hij werd echter gewaarschuwd dat hij geen verdere hulp van Denemarken te wachten had. Dit was eene pijnlijke teleurstelling voor de lang gekoesterde verwachtingen van den zendeling; want geen der kolonisten toonde zich bereid om te blijven, en de kapiteins der schepen verklaarden dat zij geen der zee-lieden konden missen die Egede anders van wezenlijk nut hadden kunnen zijn.

Hij zou dus alleen gelaten zijn om in de behoeften van zijn huisgezin te voorzien, zonder andere hulp dan van zijn tweeden zoon Niels, een jongeling van 18 of 19 jaren. Paul was in 1728 naar Kopenhagen vertrokken en zette daar zijne studiën voor het leeraarsambt voort. Onder deze omstandigheden scheen er weinig hoop te bestaan, dat Egede zijne werkzaamheid ten beste der inboorlingen zoude kunnen voortzetten. Evenwel kon hij niet besluiten het te laten varen en het minst van alles kon hij er toe komen om het kleine troepje kinderen te verlaten, dat hij

gedoopt en onderwezen had. Gelukkig was er geen plaats genoeg in de schepen om al het goed mede te nemen dat aan de inwoners der beide nederzettingen behoorde, en het was waarschijnlijk dat alles wat zij achterlieten, zelfs hunne woningen, een prooi der Groenlanders of van vreemde kooplieden zoude worden, zoodra de schepen zouden vertrokken zijn; het was daarom dat Egede van de kapiteins verkreeg dat tien matrozen tot hunne bewaking achterbleven. Hij trachtte met behulp van zijn zoon Niels den handel met de inboorlingen voort te zetten, opdat het gouvernement eenige vergoeding mogt ontvangen voor de onkosten van het in het volgende jaar naar Groenland te zenden schip. Zijne beide collega's vertrokken nu met het overschot van het volk en zes Groenlanders naar Kopenhagen.

Kort nadat zij uitgezeild waren en vóór dat Egede zorg kon dragen voor de woningen en den voorraad die te Napisene was achtergebleven, kwamen er Hollanders of andere vreemde kooplieden, die de plaats verlaten ziende, door handelsnijver gedrongen, alles in brand staken. Dit was slecht: maar een ernstiger reden tot droefheid en teleurstelling gaf het gedrag der ouders, welker kinderen gedoopt waren. Zij gedachten niet meer aan hunne beloften om te Godhaab te blijven, maar zij gaven dat jaar toe aan hunne zucht tot rondzwerven, hetgeen een bepaalde trek in hun ka-

rakter is en verhuisden naar afgelegen plaatsen aan de kust. Sedert eenigen tijd had Egede al buitengewoon veel moeite gehad om de kinderen tot het onderwijs bij elkander te krijgen: de ouders verborgen hen meermalen, en weigerden hen naar den zendeling te laten gaan, onder voorwendsel dat het zijn doel was de kinderen van hen weg te nemen; maar eigenlijk vreesden zij dat ze te veel gehecht zouden worden aan Europeesche denkbeelden en dat zij ouder wordende, zich nooit zouden willen onderwerpen aan de Groenlandsche gewoonten. De moeilijkheden, het verdriet en de zorgen welke Egede sedert zijne komst in Groenland had doorgestaan, hadden zijne lichaamskrachten grootelijks uitgeput. Zijne wakkerheid van geest zoude hem ook wel hebben kunnen begeven; maar hij bezat eene rijke bron van opwekking en versterking in het liefdevolle medegevoel zijner familie en bovenal in den Christelijken moed en hoop zijner echtgenoot. Deze waarlijk voortreffelijke vrouw had veel doorgestaan gedurende haar verblijf in Groenland; zij had zich moeten onderwerpen aan veel ontbering, en nu en dan aan veel werkelijk lijden; maar zij had er nooit over geklaagd, nooit zich ontmoedigd getoond of het gemis van vroegere genietingen betreurd. Hoezeer haar man ook bezwaard mogt zijn over de menigvuldige moeilijkheden die hem in den weg stonden, en die aan zijne pogingen voor het geestelijk welzijn van de inlanders,

afbreuk deden, werden zijne lasten dragelijk gemaakt door haar levendig medegevoel en hare volhardende geestkracht. „Onze God riep ons hier heen, ver van ons land en onze vaderlijke woning; Hij zal ons nooit begeven,” dat was de overtuiging die al hare vrees en bekommernis verzachtte. Door hare vindingrijke teederheid en wakende zorg gevoelden hare kinderen zich in hunne met ijs omringde Groenlandsche woning zeer gelukkig; Europeanen en inboorlingen en allen die onder haar bereik waren, deelden in hare welwillende zorgen.

Niels Egede was zijnen vader in dien tijd zeer tot steun; zoowel om den noodigen handel te drijven met de Groenlanders, als om de inboorlingen te onderwijzen, welke hij op zijne handelstogten ontmoette. Door zijne pogingen en die der matrozen, welke in het land gebleven waren en die genoeg namen om onder zijne bevelen te staan, werden dit jaar een grootere lading olie en walvischspek bezorgd, dan in éénig vorig jaar, toen er zoo vele menschen mede bezig en zoo veel kosten mede gemoeid waren. Niels en zijn volk zouden nog voorspoediger geweest zijn, zoo zij niet twee van hunne grootste booten in een storm verloren hadden, juist in den druksten tijd van den handel.

Middelerwijl was de nieuwe koning Christiaan VI, hoewel hij geen verdere hulp aan de zending beloofd had, tot het besluit gekomen, dat de volhardende en

moedige pogingen van Egede eenige ondersteuning verdienden. Hij zond hem in 1732 nog voor een jaar langer de noodige hulpmiddelen, en toen die tijd verstreken was en hij in groote onzekerheid verkeerde voor het vervolg, werd hij zeer verheugd door de aankomst van een schip, hetwelk de blijde tijding mede bragt, dat de koning van plan was, de Groenlandsche zending op nieuw te hulp te komen en haar te onderhouden. Met dat schip kwamen ook twee jonge Duitsche zendelingen van de Moravische broeders, door eenen ouderen vergezeld, met het doel om aan het bouwen eener woning hem te helpen, terwijl zij verder voor zich zelve zouden zorgen. Zij hadden verlof van den koning bekomen om in Groenland te arbeiden, en bragten een eigenhandigen brief van Z. M. mede, waarin hij hen aan Egede aanbeval. Ook zonder dit bewijs van de koninklijke gunst, zoude de oude zendeling hen welkom geheeten hebben, omdat zij zooveel belang stelden in het welzijn der inboorlingen. Hij ontving hen met hartelijke welwillendheid en was hun op alle mogelijke wijze behulpzaam in het aanleeren der taal; ook trachtte hij met zijne echtgenooten hun alle gemakken en aangenaamheden te bezorgen.

Deze zendelingen Frederik Böhnisch en Mattheus Stach waren bestemd om een belangrijk aandeel te nemen aan de Evangelisatie op Groenland. Een verhaal van hunne werkzaamheden en den voorspoed waarmede

zij beloond werden, zal in de aantekeningen van Mattheus Stach meêgedeeld worden. Evenwel was het eerste jaar van hun verblijf in het land gekenmerkt door een donkerder en zwarter wolk dan ooit te voren nog over Groenland gehangen had. Van de zes inboorlingen welke in 1731 naar Denemarken waren overgebracht, waren er slechts twee blijven leven, en op deze zelfs scheen de verandering van klimaat en levenswijs zoo nadeelig te werken, dat ze naar hun land werden teruggezonden met een van de schepen, die in den zomer van 1733 van Kopenhagen naar Groenland vertrokken. Een van hen stierf onderweg; de andere kreeg zijne gezondheid en krachten terug en landde te Godhaab oogenschijnlijk in volmaakte welstand. Dadelijk begaf hij zich op weg om zijne vrienden en familie te bezoeken, die op verschillende eilanden en langs de kust verspreid waren. Men hoorde niets meer van hem, tot dat hij na twee of drie weken stervende naar Godhaab teruggebracht werd. Egede zag dadelijk dat hij door de pokken aangetast was en zond aanstonds boden naar al de plaatsen in de buurt van Godhaab, om de inwoners te waarschuwen dat zij niet in het bereik der besmetting moesten komen; en zoo zij ongelukkig reeds besmet waren dat zij dan hunne woningen niet moesten verlaten. Alle waarschuwingen bleken echter te vergeefs te zijn. De arme jongen had de ziekte onbewust aan verscheidene menschen over-

gebragt; de inboorlingen hadden de pokken vroeger nooit gezien en konden in den beginne niet gelooven dat men bijzondere voorbehoedmiddelen moest gebruiken om de ziekte niet te verspreiden. Zij werd spoedig van den meest kwaadaardigen aard; de meeste inboorlingen van dat gedeelte des lands werden aangetast en weinige van de krankten herstelden. De eerste die stierf was Frederik Christiaan, tot groote droefheid van Egede, die hem sedert 9 jaren onderwezen had en

„EGEDE'S VROUW DE ZIEKEN IN HAAR HUIS VERPLEGENDE.”

over hem waakte met vaderlijke bezorgdheid. Maar van dezen zijn geestelijken zoon mogt hij vertrouwen, dat hij in Christus ontslapen was. Dat licht der hope bescheen helaas geenszins zoovele andere droevige tooneelen van welke hij dagelijks getuige was. Het was te vergeefs dat hij, zijn zoon Niels en de Duitsche zendelingen aanhoudend rondgingen, die middelen toedienden welke in hunne magt waren om het leed te verzachten, en de menschen verzochten om toch na te laten wat hun nadeelig konde zijn. De ongelukkige schepsels waren voor geene overreding vatbaar. Ongeduldig door de ondragelijke pijn, hitte en dorst kon men hen niet weerhouden van gedurig ijswater te drinken. Egede meende daaraan te moeten toeschrijven dat ze zelden den derden dag overleefden. Sommigen doorstaken zich zelve of wierpen zich in de zee om spoediger een einde te maken aan hun lijden.

Terwijl Egede en zijne medgezellen de menschen in hunne woningen bezochten, rigtte de vrouw van Egede hare woning tot een hospitaal in en nam allen op die de toevlugt tot haar namen, tot dat haar huis vol was van zieken en stervenden, welke zij met behulp der haren, dag en nacht verpleegde. Van September tot Januarij stierven 500 menschen in den omtrek van de Baalsrivier en slechts acht herstelden. Werwaarts de zendelingen zich begaven, overal werden zij ontroerd door den aanblik van woningen alleen gevuld

met de doode ligchamen der vroegere bewoners, en van lijken die onbegraven op de sneeuw lagen; aan deze bewezen zij de laatste dienst door hen te begraven, en hen met steenen te bedekken. De Groenlanders hechten over het algemeen veel aan het begraven hunner dooden, maar in de tegenwoordige omstandigheden werd het nagelaten. Een opmerkelijk voorbeeld van kalme voorzorg kwam ter oore van Egede. Op een der eilanden waren de eenig overgeblevene levende wezens een klein meisje geheel met pokken overdekt en drie jongere broeders. De vader had al zijne overige betrekkingen en naburen begraven. Gevoelende dat hij niet lang meer zoude leven, had hij een steenen graf gereed gemaakt waarin hij zich neerlegde en zijn jeugdig dochtertje verzocht hem met huiden te overdekken, nadat hij haar eerst nog medege-deeld had dat hij het voedsel voor haar en hare broeders nog bezorgd had, bestaande in twee doode zeehonden en eenige gedroogde haringen, waarvan zij zouden kunnen bestaan totdat zij de plaats konden bereiken waar de Europeanen zich bevonden. De ziekte duurde tot den zomer van 1734 nadat zij zich over een groot deel van het land had uitgestrekt. Meer dan twee duizend menschen stierven en vele mijlen ten noorden en zuiden van Godhaab was het land ontvolkt. Het medelijden en de zorg welke de lijders ondervonden van Egede en zijn gezin trof sommiger

harte. Een van hen die zich heftig had verzet tegen den zendeling en zijn onderwijs, zeide in het oogenblik van sterven tot hem: „gij zijt vriendelijker voor ons geweest dan wij jegens elkander. Gij hebt ons in ziekte verpleegd, ons gevoed toen wij hongerig waren en onze dooden begraven die anders ten prooi zouden geweest zijn voor honden en raven. Ook hebt gij ons van God en het eeuwig leven verhaald.” Bij sommige van de kinderen welke Egede gedoopt en onderwezen had, bespeurde hij tot zijn troost een geest van geduldige onderwerping en eene blijde hoop op opstanding en leven. Van de oudere inboorlingen weigerden velen alle teregtwijzing en vertroosting. „Wij hebben God om hulp aangeroepen,” zeiden sommigen van hen „en er kwam geen hulp;” zij uitten hunne wanhoop in wild geschreeuw en in scheldwoorden.

De vernielende ziekte was naauwelijks geweken toen er een schip van Denemarken kwam aan boord hebbende drie zendelingen. Één hunner was Paul Egede. Hij zoude zich in eene nieuwe kolonie neerzetten die men voornemens was te Disco Baai te vestigen.

Voor het oogenblik echter bleef hij te Godhaab om zijne ouders te bemoedigen en bij te staan, daar zij bijna uitgeput waren van vermoeijenis en door het aanschouwen der droevige tooneelen van de laatste negen maanden. Het scheen niet waarschijnlijk dat Egede ooit de genoegzame krachten zou herkrijgen,

om de moeilijke pligten der zending weder op te vatten; maar men meende dat eene verandering van klimaat, althans gedeeltelijk, zijne gezondheid en die zijner vrouw zoude herstellen. Beiden wenschten hunne twee dochters naar Europa te brengen, om aldaar de voordeelen eener Europeesche opvoeding te genieten. Vóór dat echter schikkingen voor het vertrek gemaakt konden worden werd de vrouw van Egede door eene pijnlijke slepende ziekte aangetast. Na eenige maanden van lijden, welke zij even geloovig en geduldig doorleefde als de voorafgaande jaren, ging zij 21 December tot hare ruste in. Deze laatste en zwaarste beproeving sloeg Egede geheel ter neder, zijne gezondheid was geknakt, hij verviel tot een staat van gedruktheid die zijne kinderen grootelijks verontrustte. Hij zeide van zich zelve dat eene groote duisternis over hem gekomen was. Hij voelde zich schijnbaar zoo zeer van God verlaten, dat hij zelfs het lezen der Heilige Schrift niet kon verdragen, noch het bijwonen der godsdienstige zamenkomsten. Hij leed in stilte en niemand wist hoe diepgaande zijne treurigheid was, tot dat een zijner kinderen hem des nachts op den toon der diepste ontroering hoorde klagen, dat God hem verlaten had. Zij kwamen naar hem toe met de teederste liefde en verzochten zijne medearbeiders hem met gebeden en goede woorden te vertroosten. Maar zijne ziel weigerde die. Na verloop van eenigen tijd keerden deze

aanvallen minder dikwijls en minder hevig terug. Zoo veel hem mogelijk was, besteedde hij nog alle zijne krachten ten dienste van het volk. Vóórdat hij de kolonie verliet herkreeg hij de noodige kracht om voor de laatste maal het evangelie hun te prediken; hij koos tot tekst Jes. 49 : 4. „Doch ik zeide: ik heb te vergeefs gearbeid, ik heb mijne kracht onnuttelijk en ijdelijk besteed; gewisselijk mijn regt is bij den Heer, en mijn werkloon is bij mijnen God.” Hij hoopte steeds dat God zijne wegen aan dit volk bekend zoude maken; en er waren wel eenige aanduidingen, hoewel nog naauwelijks te ontdekken, dat het woord der waarheid, hetwelk hun zoo lang gepredikt was, ten minste in het gemoed van sommigen ernstig nadenken had gewekt. Eenige weken te voren was een vreemdeling van een afgelegen oord aan de zuidelijke kust, Egede komen bezoeken, welke door hem met zijne gewone vriendelijkheid was ontvangen en wien hij getracht had enig begrip te geven van de dingen die tot zijnen vrede dienden. De man was opmerkzaam geworden. Nadat hij Godhaab verlaten had, dacht hij na over hetgeen hij had gehoord en was niet tevreden voor dat hij meer wist. Zijne bezigheden bragten hem naar de plaats waar de Moravische zendelingen hunne tenten voor de visscherij hadden opgeslagen. Deze meenden dat hij hen opzocht, om een deel van zijn voorraad voor hunne ijzerwaren te verwisselen. Na

„EEN INBOORLING DE MORAVISCH E BROEDERS BEZOEKENDE.”

evenwel een poos stilzwijgend en in gedachten te hebben gezeten verhaalde hij hun dat hij bij de „Pellesse” geweest was (de Groenlandsche uitspraak van het Deensche woord „Praest,” Priester of leeraar) welke hem verwonderlijke zaken had meêgedeeld aangaande een Wezen dat hemel en aarde geschapen had en hetwelk zij „God” noemden. Hij vroeg hen of zij er iets van wisten en zoo ja of zij er hem dan van wilden verhalen, want hij kon zich niet herinneren al wat de „Pellesse” had gezegd en hij wenschte er meer van te weten. Zij verhaalden hem de verwonderlijke ge-

schiedenis der schepping van den eersten mensch in volkomen reinheid en volmaaktheid, hoe hij toen de gelukkige heerscher was over de wereld, waar alle dingen „zeer goed waren;” van zijn val die hem gebragt had tot den staat van zonde en veroordeeling; van de mogelijkheid zijner verlossing door de verzoening van den, van God gezonden Zaligmaker. De vreemdeling luisterde zeer aandachtig, bleef het verdere deel van den dag bij hen, was een stil en eerbiedig getuige van hunne avondgodsdienst en sliep den geheelen nacht in hunne tent. Het nadenkende, eerbiedig gedrag van dezen man, zoo verschillend van dat zijner landgenooten over het algemeen, deed de zendelingen hopen dat hij niet ver was van het koningrijk Gods.

In het begin van Augustus 1736, juist vijftien jaren nadat Egede zijne eerste Groenlandsche woning was binnen getreden, verliet hij met zijne dochters en Niels het land, waar hij zoo veel moeite en zorg had ondervonden. De stormen welke hij op zijn heenreis had doorgestaan, waren nu nog veel erger; het schip ontkwam ter naauwernood aan het lot van dertig andere, die in één uur tijds op de kust van Noorwegen geheel vernield werden. Deze gevaren te boven zijnde, kwamen zij den 24sten September veilig te Kopenhagen aan. Egede werd met veel achting en belangstelling ontvangen door de vrome leden der kerk en door den koning zelf, die met hem beraadslaagde over de beste

wijze om het geestelijk welzijn der Groenlanders te bevorderen. Tot het ten uitvoer brengen dier plannen werd hij weldra in staat gesteld. Zij benoemden hem als superintendent over de Groenlandsche zending, en magtigden hem tot het oprigten van een seminarie, ter vorming van studenten en ouderlooze jongelingen, ten einde in het vervolg uit deze zendelingen en leermeesters te kiezen. Zij zouden in de Groenlandsche taal onderwezen worden en die in andere kundigheden welke hun in de dienst van dat land te pas zouden kunnen komen. In het Deensche klimaat kreeg Egede grootendeels zijne vroegere gezondheid terug en mogt nog vele jaren nuttig werkzaam zijn. Lang voor zijn dood nog werden de velden, die hij zoo woest gezien had, wit om te oogsten en zijn eigen geliefde zoons waren niet de minst werkzame en nuttige arbeiders. Kort vóór dat zijn vader Groenland verlaten had, was Paul Egede naar den nieuw begonnen post te Disco Baai vertrokken. Gedurende eenige jaren arbeidde hij met volharding op die plaats en werd zeer geacht door de inboorlingen. Naderhand volgde hij zijnen vader op aan het seminarie te Kopenhagen; hij hield zich bezig met het vervaardigen van verscheidene werken ten dienste der studenten en zendelingen en met het vertalen van gedeelten der Schrift. Vóór dat hij Groenland verliet, had hij reeds eenige der boeken van Mozes vertaald; maar werd genoodzaakt het werk te staken door de

„PAUL EGEDE.”

bedenkingen van eenige christen-geworden inboorlingen, die hem daarbij behulpzaam waren en die meenden dat hunne landslieden een slecht gebruik zouden maken van eenige daadzaken in de heilige boeken verhaald; b. v. den moord van Abel door zijn broeder Kaïn; het bedrog waaraan Jacob zich schuldig maakte tegenover zijnen vader, en meerdere voorbeelden van menschelijke zwakheid en zonden, welke het leven der aartsvaders beoedelden. Dat deze waardige menschen die pas uit de heidensche duisternis bekeerd waren, zulke vrees koesterden is zeer natuurlijk; maar het komt ons vreemd voor dat Paul Egede zoo veel daaraan

hechtte dat hij aan de inlanders de door hem gemaakte vertaling onthield. Wij zouden veronderstellen, dat hij die van kinds af de Schriften kende, geen vrees had moeten koesteren dat de studie van eenig Bijbelboek de zonde verschoonlijk of wenschelijk zou kunnen maken. Hij legde echter de vertaling van het Oude-testament ter zijde, en begon aan het Nieuwe, dat geëindigd en uitgegeven werd na zijne terugkomst in Denemarken.

Niels Egede bleef tot in gevorderden leeftijd ter zee varen en handel drijven, bezigheden waaraan hij van zijn jeugd af gewoon was geweest; hij vereenigde echter daarmede de meest ijverige zorg voor het godsdienstig onderwijs der inboorlingen, zoodat hij en ook zijne eigene landslieden hem beschouwden als leermeester en godsdienstonderwijzer en tevens als koopman en matroos. Een der eerste zendelingen welke Egede het geluk had uit te zenden was Drachart, een man van een' opmerkelijk vromen en liefdevollen zin. Hij was voor Godhaab bestemd en kwam dáár aan in 1739, omstreeks een jaar nadat het werk Gods aldaar begonnen was en sedert langzaam werd uitgebreid; zoodat eene menigte Groenlanders uit de duisternis tot het licht werden overgebracht. Drachart (welken de inboorlingen „Pelissingoak,” den kleinen prediker noemden, om hem te onderscheiden van een die grooter was) was zeer bemind, zoowel bij de Groenlanders als

bij de Europeanen; zijne prediking had een weldadigen invloed op de handelaars en zeelieden, die in de dienst van de kolonie stonden. Velen, die toen zij pas in Groenland kwamen, weinig meer van den Verlosser, wiens naam zij droegen, wisten, dan de heidenen zelve, werden tot het ware Christendom bekeerd, daar God zijn onderwijs zegende. Hunne verandering van gedrag had een' gelukkigen invloed op de inboorlingen die nog niet verlicht waren. Zij bemerkten nu dat er iets in de godsdienst was, die hun werd gepredikt, 't welk dieper ging dan het uitwendig hooren en toestemmen, zoo als dat tot dus ver slechts bij hen plaats had. Een klein verhaal uit de zendingswerkzaamheden van Drachart, in het derde jaar ná zijne komst in Groenland, vinde hier eene plaats. Onder de aannemelingen die tot den doop werden voorbereid, waren twee jonge vrouwen, wier vader toen hij vernam dat zij zouden gedoopt worden, zich tot den zendeling begaf en vroeg of hij ook niet gedoopt mogt worden? „Het is waar,” zeide hij, „ik kan maar weinig zeggen, en zeer waarschijnlijk zal ik nooit zooveel leeren als mijne kinderen, want gij kunt zien dat mijn haar zeer grijs is en dat ik een oud man ben, maar ik geloof met geheel mijn hart in Jezus Christus en, dat al wat gij van hem zegt, waar is. Zulk een aandoenlijk verzoek kon niet afgewezen worden, hoewel de oude man de lessen van het godsdienst-onderwijs niet kon onthouden,

zoo als de jongere menschen. Hij was diep getroffen en de tranen rolden hem over de wangen, terwijl de doop aan hem en zijne kinderen werd bediend.

Somtijds werden de inboorlingen, die bij hunne gewone omzwervingen Godhaab bezochten en het spoedig weder verlieten, aldaar in jaren niet terug gezien. Toch merkte men op dat eenigen iets bijbleef van hetgeen hun geleerd was en dat deze niettegenstaande den kwaden invloed van de hen omringende familiebetrekkingen en naburen, een ander leven leidden als de heidenen en op eene andere wijze de eeuwigheid ingingen. Eenige jaren nadat Drachart Groenland had verlaten om een ander arbeidsveld te gaan bearbeiten, reisde een zendeling in een afgelegen gedeelte van het land, en kwam in eene hut waar hij slechts een' zieken man met zijne vrouw en twee kinderen aantrof. De zendeling vroeg een en ander aan de arme vrouw over de ziekte van haren man en kreeg tot antwoord: „mijn man was gewoon zijn vertrouwen op de Angekoks te stellen, maar nu bekommert hij zich niet meer om hem. Wanneer hij groote smarten lijdt, zegt hij: „ach bid toch den Zaligmaker voor mij, ik helaas kan naauwelijks bidden, ik ben zeer onwetend. Eens hoorde ik iets van „Pelissingoak” te Godhaab, maar waar is het gebleven! ik heb het vergeten.” Dit zeggende weende hij bitterlijk. Volgaarne bemoedigde en vertroostte de zendeling deze arme lieden, bad met

hen en herinnerde hun het onderwijs dat zij vroeger genoten hadden.

Koning Christiaan VI stierf in 1756 en werd opgevolgd door Frederik V welke even als zijne voorgangers de Groenlandsche zending begunstigde en beschermde. De waardige Egede had zijn ambt als superintendent eenige jaren vóór den dood van koning Christiaan neergelegd. Hij genoot vrede en eer op zijn' ouden dag. Bij eene zijner dochters op het eiland Falster, had hij zijn intrek genomen, en aldáár stierf hij den 5^{den} November 1758 in den Heer, 73 jaren oud.

Van den tijd af dat Egede de zending in Groenland poogde te stichten hebben de Denen het land nooit geheel uit het oog verloren, hoewel, zoo als het voorgaande verhaal aantoont, de mislukking der eerste proefnemingen van kolonisatie hen bewoog om die inrigtingen eene poos te laten varen. Groenland is nu sedert lang eene Deensche kolonie; omstreeks duizend Denen bewonen de kust op verschillende punten, ten einde handel te drijven met het moederland, welke voornamelijk bestaat in ruilhandel van olie, vellen van zeehonden en rendieren tegen Europeesche artikelen.

De Groenlanders of Esquimoo's (zoo als ze nu genoemd worden) zijn niet aan de Deensche staatswetten onderworpen, maar ze zijn zeer aan de Denen gehecht en staan geheel onder hun' invloed. Een leeraar,

doktor en schoolmeester die om niet onderwijs geven en hulp aan de inboorlingen betoonen, zijn in ieder distrikt geplaatst en worden door het gouvernement betaald. Al de ingezetenen van West-Groenland zijn Christenen geworden, en velen kunnen lezen en schrijven.

MATTHEUS STACH, EN ZIJNE MEDGEZELLEN.

DE STICHTERS DER MORAVISCHE ZENDINGSPOSTEN

IN GROENLAND EN LABRADOR.

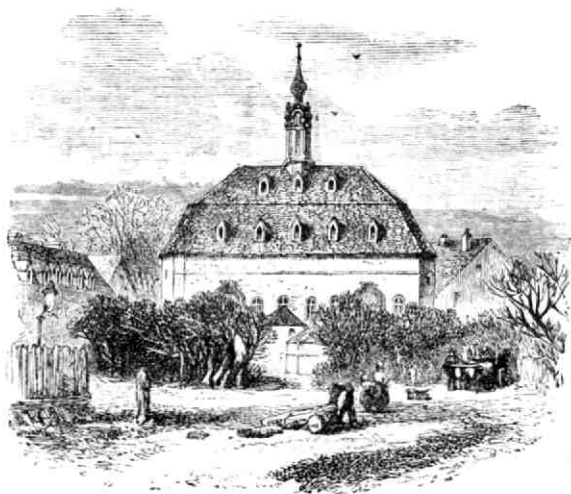

In het begin der 18de eeuw waren er nog eenige nakomelingen van de gemeente der Broederen in Moravië overgebleven, en onder deze de ouders van de zendingbroeders, wier arbeid het hoofdonderwerp van de volgende bladzijden uitmaakt. Door hunnen nederigen stand en hunne armoede eenigzins tegen vervolging gewaarborgd, waren zij nu en dan echter blootgesteld aan strafbepalingen, die meer of minder hard werden toegepast, al naar mate de gezindheid van den regerenden keizer of de politieke toestand der tijden zulks medebragten. Sedert lang was de uitoefening hunner openbare godsdienst verboden; ook was het voor hen gevaarlijk als het ontdekt werd dat zij andere bijbels bezaten dan de Roomsch-Katholieke vertaling, of wel hunne eigene Liturgie en andere godsdienstige werken. De voorvaders van Mattheus Stach en van zijne broederen hadden allen voor hun

geloof, verbanning, gevangenis of marteling, ja zelfs den dood ondergaan. Zij beweerden hun geloof, hoewel niet altijd even zuiver, bewaard te hebben sedert den tijd dat hun het Evangelie was verkondigd geworden door zendingen van de Grieksche kerk, in het begin der 9de eeuw. Nu echter liepen velen, vooral onder de jongelieden, gevaar hun geloof te verzaken van wege de geheimhouding en het verzwijgen hunner godsdienstige overtuiging, waartoe de vervolging hen noodzaakte. Om dit te verhoeden begonnen eenige ijverige mannen als zendingen onder hunne Broeders te arbeiden; zij reisden heen en weder in de streken waar deze voornamelijk woonden, spoorden hen aan niet af te wijken van het geloof voor 't welk hunne vaders zoo zwaar hadden geleden, en trachtten bovenal meer ernst en godsvrucht in hen op te wekken. Hun werk bleef dan ook niet zonder vrucht. Na verloop van weinige jaren openbaarde zich eene krachtige godsdienstige beweging onder de Moravische broeders. Maar de harde kastijding aan welke zij altijd blootstonden en die in dezen tijd op eenigen van hen zwaar drukt, deed menigeen met verlangen uitzien naar eene schuilplaats waar zij God in vrede konden dienen en waar zij de kerkelijke tucht, zoowel als de gebruiken hunner vaders op nieuw uitoefenen konden.

Toen zij nu hoorden dat er groote vrijheid van geweten in Saksen en Silesië toegestaan werd, zochten

velen eene toevlugt in deze landen. Een klein gezelschap, dat in 1722 verhuisde, werd in de Lausits (eene landstreek gelegen tusschen beide bovengenoemde landen) vriendelijk ontvangen, en de graaf van Zinzendorf, Heer van Berthelsdorf, moedigde hen aan zich op zijn landgoed te vestigen. Dien ten gevolge bouwden zij op eenen heuvel, den Hutberg genaamd, een dorp, dat zij Herrnhut (de hoede des Heeren) noemden.

„HERRNHUT.“

De aanvoerder van dit kleine gezelschap was een bijzonder krachtig en godvreezend man, Christiaan David genaamd. Toen hij voor zijn volk zulk een veilig toe-

vlugtsoord gevonden had, waagde bij het meer dan eens naar Moravië terug te keeren, ten einde anderen aan te moedigen zich ook derwaarts te begeven, en hen dan te geleiden; want de gestrengheid, waarmede hunne overheerschers de landverhuizing tegenhielden maakte deze onderneming moeilijk en gevaarlijk. Velen van hen werden gevangen genomen eer zij de grenzen bereikten en met geeseling en gevangenis gestraft: toch telde, na verloop van tien jaren, de gemeente te Herrnhut zes honderd zielen, en het was omstreeks dezen tijd dat de broederen hunne eerste zendingsreizen ondernamen. Eenige herinneringen, betreffende het vroegere leven van de voornaamste Groenlandsche zendingen, Mattheus Stach, Frederik Boehmisch en Johannes Beck, wenschen wij hier aan de geschiedenis hunner zending te laten voorafgaan.

Ten tijde der groote vervolging in 1620 waren de voorouders van M. Stach genoodzaakt hun geboorteland te verlaten en naar Saksen te vlugten. Verscheidene jaren later, waagden eenige van hunne nakomelingen het naar Moravië terug te keeren en onder dezen was Christiaan Stach, de vader van Mattheus. Hij was een man van een voorbeeldig gedrag, en om zijne zachtmoedigheid en weldadigheid zoo zeer door zijne medeburgers geacht, dat hij, niettegenstaande men hem van ketterij verdacht hield en hij bekend stond als iemand, die zijne godsdienst van harte toegedaan was,

nogtans gedurende verscheidene jaren zoo goed als ongedeerd bleef. Christiaan Stach spande al zijne krachten in om zijne kinderen te doen opwassen in de vreeze des Heeren. „De eerste keer dat ernstige gedachten in mij ontwaakten,” vertelt Mattheus, „geschiedde zulks op de volgende wijze: Ik was ongeveer vier of vijf jaren oud toen mijn vader mij eens vond terwijl ik bitter schreide, omdat ik, bij de algemeene uitdeeling van koek, slechts een zeer klein stukje tot mijn deel gekregen had. Hij gaf mij een grooter stuk, maar zeide tevens; „Lief kind, het zoude beter zijn, als gij zoo over uwe zonden schreidet.” Deze woorden zonken diep in mijn hart.” Toen hij zes jaren oud was, begon de kleine jongen gedurende den zomer het vee te hoeden; des winters werd hij zorgvuldig door zijnen vader onderwezen, die zeer bijbelkundig en in de geschriften der Hervormers te huis was, maar weinig gelegenheid had, zich op algemeene kennis toe te leggen. Mattheus schrijft: „Mijn vader droeg veel zorg om mij te leeren bidden en zeide dikwijls wat ik mijnen hemelschen Vader vragen moest. In mijne kinderjaren was ik zeer bezorgd omtrent de verlossing mijner ziel en dikwijls zeer ongelukkig, omdat ik niet gevoelen konde dat God met mij tevreden was. Maar toen ik op mijn twaalfde jaar het huis verliet om in dienst te treden, werden deze ernstige gedachten door mijne nieuwe omgeving en bezigheden zoo goed als

verbannen. Ik maakte nu vele kennissen van mijn' eigen leeftijd en zoude gaarne in hunne vermaken gedeeld hebben; maar meestal vermeden zij mijn gezelschap en behandelden mij met minachting, omdat ik, zeiden zij, „een ketter” was. In mijn' volgenden dienst ontmoette ik vriendelijker kameraden en genoot veel meer vrijheid. Mijn meester was echter een vroom man, die niet naliet mij te waarschuwen toen hij zag dat ik verkeerde wegen insloeg. Maar ik was te zeer op gezelschap gesteld en jaagde steeds alle genoegens na, zoodat ik mij dikwijls bij de mannen en knapen voegde, die in de dorpskerk bijeen kwamen om te drinken, te dansen en zich te vermaken, niettegenstaande mijn geweten mij verweet dat ik mij in de verzoeking begeven had.”

Na verloop van een paar jaren werden echter al zijne vroegere godsdienstige indrukken weder in volle kracht opgewekt. „Mijn meester,” zegt hij, „had zeer ernstig met mij gesproken over het leven dat ik toen leidde. Zijne woorden drongen tot mijn hart door, even als die van mijnen vader, twaalf jaren geleden, en eene stem zeide in mijn hart: Gij moet bidden. Ik deed het, en sedert dien tijd, heb ik geen dag zonder bidden voorbij laten gaan.” Zelfs in zijne meest zorgelooze dagen had Mattheus Stach er soms naar verlangd om met de zijnen aan den strengen dwang te kunnen ontsnappen waarin zij door hunne roomsche

overheerschers gehouden werden, en zich op eene plaats te vestigen, waar zij God konden aanbidden naar de wijze hunner voorvaderen. Deze begeerte werd nog vuriger, toen hij hoorde spreken over de kolonie te Herrnhut en hij besloot zich derwaarts te begeven, al waren de hinderpalen welke hij op zijnen weg mogt ontmoeten nog zoo groot. Maar zijn vader keurde in den beginne dit plan niet goed. „Ik heb langen tijd voor uw welzijn gearbeid, mijn zoon,” zeide hij, „en hoopte dat gij nu spoedig in staat zoudt zijn mijne plaats in te nemen en de steun en troost uwer moeder en zusters te zijn.” Mattheus bezat te veel opregte liefde voor zijne ouders dan dat hij zijne eigene begeerte zoude doorgedreven hebben. Maar toen de vader bemerkte dat zijn zoon eenigzins treurig en bezorgd bleef, zeide hij: „Mijn lieve zoon, als gij meent God niet getrouw in dit land te kunnen dienen, en als gij waarlijk begeert zijnen wil te doen en uwe ziel te redden, ga dan naar Herrnhut. Ik zoude u voor de geheele wereld niet terug willen houden.” Hierop vertrok Mattheus met een vrolijk hart des nachts in het geheim. Zonder ongeval bereikte hij de grenzen en kwam te regter tijd in Herrnhut aan, met een paar stuivers in zijnen zak. In het begin kon hij, zelfs met den meesten vlijt te naauwernood in zijn levensonderhoud voorzien. Dit was echter een klein bezwaar, vergeleken bij het verdriet, hem ver-

oorzaakt door de droevige tijdingen welke hij uit zijne ouderlijke woning ontving. Een neef van Mattheus had zich bij hem gevoegd te Herrnhut, en de vaders dezer jongelingen werden streng gestraft voor de vlugt hunner beide zonen: zij waren in boeijen geslagen en tot dwangarbeid veroordeeld. De vader van Mattheus werd na eene korte gevangenschap weder in vrijheid gesteld, maar zijn oom bleef bijna tot den dag zijns doods in den kerker. De twee jongelingen keerden naar Moravië terug, en besloten om, zoo mogelijk, de vlugt hunner bloedverwanten te bewerkstelligen. Hoewel zij toen hun voornemen niet konden ten uitvoer brengen, werden toch de overige familieleden langzamerhand allen in Herrnhut hereenigd, maar in diepe armoede gedompeld, want al hunne have hadden zij achter moeten laten. Zoo was dan zijn grootste aardsche wensch vervuld, maar Mattheus Stach had nog volstrekt geen vrede. Niettegenstaande zijne godsdienstige opvoeding, waren zijne oogen nog niet geopend, om den waren zin des Evangelies duidelijk te verstaan, zoodat hij trachtte door zijne eigene gerechtigheid den vrede zijner ziel te verkrijgen. Zijne angst werd vergroot door de verkeerde meening die in dezen tijd onder de broederen heerschte, namelijk dat een Christen noodzakelijk de volle verzekerdheid moet bezitten dat zijne zonden vergeven zijn. Om deze te verkrijgen, vastte, waakte en bad hij, soms geheele nachten, totdat zijne krachten hem begaven.

Eindelijk, bijna tot wanhoop gebragt, riep hij uit: „Heer! ontferm u over mij, ik ben verloren!” „Maar,” zeide hij, „in dezen tijd van hopelooze ellende openbaarde zich de Vriend, die mij gezocht en gevonden had, aan mijne ziel, hoewel ik het niet durfde gelooven, en mijne ooren werden geopend om zijne stem te hooren, die tot mij sprak: Vrede zij u. Sedert dien tijd had ik vrede, en dankte God geduriglijk in mijn hart, hoewel ik tot niemand over mijne groote blijdschap sprak.”

Frederik Boehnisch was de zoon van eenen molenaar uit Kunewald, in Moravië. Even als Mattheus Stach genoot ook hij den zegen van een goed voorbeeld en eene godsdienstige opvoeding in zijns vaders huis. Daar het hun verboden was de openbare godsdienst-oefeningen volgens hun geweten te houden en zij aan geene andere eeredienst konden deelnemen dan aan die der Roomsche kerk, waren de ouders van Frederik Boehnisch en eenige bureu die hetzelfde geloof hadden omhelsd, gewoon van om tijd tot tijd zamen te komen en met elkander te bidden en de liederen te zingen die door de herinnering aan vrome voorouders en door eeuwenlange vervolging aan de gemeente der Broederen dierbaar geworden waren. Bij deze zamenkomsten werd de Heilige Schrift gelezen, en zoo goed mogelijk uitgelegd door de broeders over welke wij hierboven spraken, en die als zendelingen onder hunne verstrooide geloofsgenooten werkten.

Toen Frederik twaalf jaren oud was, werd het hem vergund voor de eerste maal eene dier bijeenkomsten bij te wonen, en hij was zoo diep getroffen door de gebeden en vermaningen welke hij daar hoorde, dat de indruk daarvan nooit geheel uit zijn hart werd weggenomen. Van dezen dag af besloot hij, zoo spoedig eene gelegenheid zich zoude opdoen, zijne geboorteplaats te verlaten en een oord te zoeken waar hij openlijk en zoo dikwijls als hij wilde, God zoude kunnen aanbidden met zijne medegeloovigen. „Ik vroeg,” zeide hij, „waar ik zulk eene plaats zoude kunnen vinden; en het antwoord was: In Saksen, ten westen van hier. Hierop ging ik elken dag in den tuin en knielde met het aangezicht naar het Westen gekeerd. Vurig en dikwijls bad ik met tranen dat God mij naar die plaats mogt brengen.” Twee jaren waren verlopen toen een van de zendelingbroeders, wiens woorden het hart van Frederik zoo zeer bewogen hadden, weder in Kunewald kwam. Hij was op weg om andere oorden te bezoeken, waar huisgezinnen van de broederen woonden, die onder de Roomsche-Katholieke bevolking verspreid waren. De knaap vroeg verlof hem te mogen vergezellen; maar hij was nog te jong om volkomen vertrouwen te kunnen stellen op zijne standvastigheid en voorzigtigheid. Zijn vader, die bij ondervinding wist, hoe naauwlettend de bewegingen der broederen werden nagegaan, en die vreesde dat zijn vriend door zijnen

zoon in ongelegenheid konde geraken, wilde zijne toestemming niet geven. Kort hierop kregen echter de bewoners van Kunewald berigt van de nieuwe kolonie welke zich juist te Berthelsdorf gevestigd had. Een klein gezelschap, en hieronder een naaste bloedverwant van Boehnisch besloot, zoo mogelijk, derwaarts te verhuizen. Frederik smeekte zoo dringend om met hen mede te mogen gaan, dat zijn vader en zijne moeder hierdoor bewogen werden hunne toestemming te geven. „Wij vertrokken,” zegt hij, „op Palmzondag tegen het vallen van den avond, en omstreeks Paschen bereikten wij veilig eene stad, waar het den Protestanten vergund werd om in het openbaar godsdienstoefening te houden. Hier hoorde ik voor de eerste keer mijns levens eene preek van een predikant der Hervormde kerk. Den volgenden Zondag kregen wij Berthelsdorf in het gezicht. Slechts drie huizen waren er tot dus verre op den Hutberg gebouwd en deze waren nog niet voltooid. Maar mijn hart vloeide over van lof en dank, want God had mijn bede verhoord, en mij onder broederen laten wonen.” De kracht en opregtheid der godsdienstige beginselen van den knaap werden nu op de proef gesteld. Hij had den overvloed van alle aardsche goederen in zijns vaders huis achtergelaten om van nu af in het lot te deelen van een zeer arm volk. Nooit berouwde hem evenwel zijn keuze. Terwijl hij werkte en alles deed wat zijne hand vond om te

doen nu eens als wever, dan weder als tuinman arbeidende, was hij gelukkig en tevreden met de soberste kost. Hij had ongeveer drie of vier jaren in Herrnhut gewoond toen Mattheus Stach daar aankwam. Zij waren bijna even oud en sloten weldra een warm vriendschapsverbond met elkâar.

De familie van Johannes Beck had velerlei vervolging ondergaan wegens het vasthouden aan hun geloof. Zijn grootvader, wiens gezondheid door de folteringen geknakt was, stierf nog jong zijnde en liet twee zonen na, die aan hunne moeder ontnomen werden om in de Roomsche kerk te worden opgevoed. Maar in het hart van den oudsten knaap, had het onderwijs zijner ouders te diepe wortels geschoten, dan dat het konde worden uitgeroeid. De vrucht openbaarde zich door den ijver waarmede hij op lateren leeftijd de Schrift onderzocht en onder zijne burens allen opzocht welke eenige begeerte toonden om God te dienen. Hij trachtte hen te overreden zich met hem te vereenigen in het vergaderen van godsdienstige kennis en het doen van andere werken van liefdadigheid. Vooral droeg hij zorg om zijn zootje Johan in het Woord van God te onderwijzen. Toen de knaap oud genoeg was om onder vreemden in dienst te treden, liet zijn vader hem met deze woorden gaan: „Mijn zoon, houd den Heer uwen God steeds voor oogen, dan zal het u welgaan voor tijd en eeuwigheid.” „En gedurende eenigen tijd,” zeide Johannes Beck, nam

ik deze vermaningen zeer ter harte, maar langzamerhand vergat ik ze en werd onverschillig omtrent alles wat God behaagde. Op zekeren dag echter, dat ik met mijns meesters werk bezig was, zag ik in een Nieuw Testament en viel mijn oog op deze woorden: Ik weet uwe werken, dat gij noch koud zijt, noch heet. Ik las de volgende verzen en die woorden waren als vuur, zij doordrongen mijn gansche hart." Dit bleek het keerpunt te zijn in het leven van Johannes Beck. De schaamte en smart waarmede hij vervuld was van wege zijn laauwheid in ondankbaarheid jegens zijnen Zaligmaker, werden gevolgd door het levendige geloof in de verzoening derzelve. „Ik zag Hem,” zeide hij, „als het ware voor mijn oogen gekruist, om mijne zonden, en was vervuld met eene onuitsprekelijke dankbaarheid en begeerte om Hem te verheerlijken.”

De verandering welke in den jongeling plaats greep trok weldra de aandacht zijner kameraden, tot wie hij dan ook openlijk sprak, hen waarschuwende en hen smeekende zich met geheel hun hart tot den Heer te bekeeren. Eenige werden door zijne vermaningen gewonnen, en op hunne beurt begonnen zij over het Evangelie tot hunne bureu te spreken. Na verloop van tijd werden velen opgewekt meer ernstig de dingen te bedenken die tot hunnen vrede dienden; zij begonnen zamen te komen om te bidden en de H. Schriften te lezen. Onder hunne bureu werd deze nieuwe godsdienst-

ijver door sommigen goedgekeurd, door anderen bespot, maar de overheden uit den omtrek waren diep gekrenkt en maakten een einde aan de bijeenkomsten door de gevangenneming van Johannes Beck, en van een ander jongeling die er eene eerste plaats had bekleed. De beide jongelieden werden veroordeeld om ieder afzonderlijk in boeijen geslagen te worden, en men deelde hun slechts zoo veel brood en water toe als noodig was om hen in het leven te behouden. Beck vooral werd zeer streng behandeld, maar hij ontving genade om standvastig te blijven en heeft later gezegd dat de blijvende bewustheid van Gods nabijheid, hem zijne gevangenis tot een *te huis* had gemaakt. Toen de gevangenschap eenigen tijd geduurd had, verkreeg Becks medegevangene eenige meerdere vrijheid van zijnen bewaarder; het werd hem zelfs vergund nu en dan in de gevangenis roud te loopen. Hij maakte van zijne vrijheid gebruik om de cel te bezoeken, waarin zijn vriend in boeijen lag, en te zamen beraamden zij het plan om te ontvlugten en vonden een middel om de ijzers los te maken. Zij klommen met goed gevolg over de muren der gevangenis, maar hunne vlugt werd ontdekt voordat zij eene halve mijl van de stad verwijderd waren. Het gelukte hun evenwel, niettegenstaande zij hevig vervolgd werden, zich in het kreupelhout te versteken en zich daar te verbergen, tot dat zij eindelijk konden ontvlugten. Zij hadden geld

noch voedsel, zoodat zij tot Breslau hunnen weg al bedelende voortzetten; hier had een van hen Luthersche bekenden, bij wie zij hoopten eene schuilplaats te vinden. Maar toen zij nog ver van de stad verwijderd waren, werd een arm landbouwer getroffen door hun uitgehongerd en lijdend voorkomen. Hij nam hen in zijn huis en onderhield hen liefderijk gedurende eenige dagen. Bemerkende dat zij vlugtelingen uit Moravië waren, sprak hij tot hen over Herrnhut. Dit was de eerste keer dat zij van deze volkplanting hoorden, en terstond besloten zij zich liever derwaarts dan naar Breslau te begeven; nadat zij nog met vele bezwaren hadden te worstelen gehad, bereikten zij veilig de schuilplaats der broederen in den zomer van 1732.

Graaf van Zinzendorf de liefdevolle beschermer der gemeente te Herrnhut was reeds begonnen hare aandacht te vestigen op den treurigen toestand der heidenwereld. Gedurende zijne studiën aan de hoogeschool, was de ernstige begeerte in hem ontwaakt om een werktuig te worden in Gods hand ten einde het woord des levens onder heidensche volken te verspreiden. Aan dezen hartewensch kon niet voldaan worden voor het jaar 1731, toen hij de krooning van Christiaan VI in Kopenhagen bijwoonde. In deze stad ontmoette hij twee Groenlanders die door den eerwaardigen Egede gedoopt waren, en met leedwezen vernam hij, dat de zending

in Groenland zoude opgeheven worden. Zijne dienaren spraken ook met eenen gedoopten neger van St. Thomas, die met ernst er op aandrong dat christen-zendingen tot zijne in slavernij verkeerende landgenooten zouden gezonden worden. Hij scheen groot belang te stellen in het lot zijner zuster, welke hij achtergelaten had op dat eiland en die, zoo als hij zeide, dikwijls den grooten God aanriep, om toch iemand te zenden die haar den weg tot Hem mogt toonen. De Graaf verschafte hem de gelegenheid om zijne zaak in eene openlijke vergadering aan de broeders te Herrnhut bekend te maken. Toen hadden zijne voorstellingen en smeekingen zulk eene uitwerking, dat twee van hen die hierbij tegenwoordig waren, Leonard Dober en een ander, zich aanboden naar St. Thomas te gaan, niet-tegenstaande het hun werd voorgehouden dat zij zich als slaven moesten laten verkoopen, wilden zij toegang tot de negers verkrijgen. Den 21sten Augustus 1732, zeilden zij uit, tien jaren na de stichting van Herrnhut.

In dezen zelfden tijd werd ook het zendingsplan naar Groenland besproken. Daar dit land onder de bescherming stond van het Deensche gouvernement, hetwelk den broederen zeer toegenegen was, scheen dit wel geschikt te zijn ter vestiging van eenen zendingspost. Mattheus Stach en Frederik Boehnisch hadden beiden, ieder afzonderlijk het voornemen opgevat, zich tot deze dienst aan te bieden. Na een naauwkeurig

onderzoek naar de redenen van zulk eene onderneming werd het aanbod aangenomen; maar de zending naar St. Thomas had zoo zeer de middelen der kleine gemeente uitgeput, dat zij de zending naar Groenland uitstellen moest tot Januarij 1733.

In dien tusschentijd was Frederik Boehuisch op eene verre reis uitgezonden, om eenige zaken voor de gemeente te verrigten, en in zijne afwezigheid bewilligde Christiaan Stach er in, om zijn neef Mattheus te begeleiden. Christiaan David ging met hen, dewijl zij nog zoo jong en onervaren waren. Zijn plan was naar Europa terug te keeren zoodra hij de zending goed gevestigd zoude zien. Onze reizigers trokken over Hamburg naar de Deensche hoofdstad, maar hadden te naauwernood eenige reisbehoefden behalve de meest noodige kleedingstukken. In Kopenhagen werden zij vriendelijk ontvangen door professor Ewald, lid van het Zendingscollegie, en door andere vreemden aan wie zij waren aanbevolen. Hun voornemen om naar Groenland te gaan werd echter als eene hersenschim beschouwd, vooral zoo lang het lot der Deensche zending te Godhaab nog onbeslist bleef. Doch zij sloegen weinig acht op de donkere voorspellingen welke men hun deed, en geloofden dat Hij, die hen tot dit werk geroepen had, hen in de uitvoering zoude ondersteunen. Weldra vernamen zij, dat Zijne Majesteit vergund had nog een ander schip naar Godhaab te laten vertrekken,

en nu wendden zij zich tot des Konings kamerheer met het verzoek daarmede den overtocht te mogen maken. Hun eerste bezoek bij dezen minister was niet weinig ontmoedigend. Het moest dezen inderdaad wel vreemd schijnen, dat jongelieden, die noch de voordeelen der wetenschap, noch die der ondervinding bezaten, dáár hoopten te slagen, waar de onvermoeide pogingen van den vromen en geleerden Egede zoo weinig hadden tot stand gebracht. Maar toen hij bij nadere kennismaking overtuigd werd van de diepte van hun geloof en van de opregtheid van hun voornemen, werd hij hun warme vriend, bood gewillig hun verzoekschrift bij den koning aan, en gebruikte al zijnen invloed ten hunnen gunste. Men zegt dat hij gebruik maakte van dezen bewijsgrond, dat God ten allen tijde de dingen die zwak, en dwaas en niets zijn in de oogen der wereld, als werktuigen gebruikt heeft om zeer groote voornemens ten uitvoer te brengen, opdat de menschen Hem alleen de eer zouden geven en niet steunen op eigene wijsheid en magt. De koning, door de voorstelling van zijnen minister bewogen, willigde hun verzoek in en schreef eigenhandig eenen aanbevelingsbrief aan den zendeling Egede. De kamerheer stelde hen ook aan verscheidene heeren voor, die veel konden doen door hunnen stand en hunne vroomheid. Deze droegen dan ook mildelijk bij tot de onkosten van hunne reis en hunne voorgenomen vestiging. Toen

men hen eens vroeg hoe zij op Groenland in hun onderhoud dachten te voorzien, antwoordden zij dat zij steunden op het werk hunner handen en op den zegen van God, en dat zij zich een huis wilden bouwen en hunnen eigen grond bearbeiten, opdat zij niemand lastig mogten vallen. Op het antwoord dat zij geen hout zouden vinden, daar het land weinig anders was dan eene naakte rots, hernamen zij: »Dan zullen wij een hol in den grond graven en daar wonen.» „Neen,“ zeide de kamerheer, „tot die noodzakelijkheid zult gij niet gebragt worden. Hier zijn vijftig dollars; koopt bouwstoffen en neemt deze mede.” Met deze en andere giften kochten zij balken, planken en latten; werktuigen voor landbouw, metsel- en timmerwerk; verscheidene soorten van zaden en wortels; gereedschappen om te visschen en te jagen; huisraad, boeken, papier en levensmiddelen.

Aldus uitgerust namen zij een dankbaar afscheid van het hof, waar zij zoo gastvrij onthaald waren en gingen den 10^{den} April aan boord van des konings schip *Caritas*. De gemeente te Herrnhut had de gewoonte aangenomen om teksten uit de Heilige Schrift bijeen te verzamelen voor elken dag des jaars. Deze verzameling werd genoemd het „Dagelijksche Woord”; het gaf een onderwerp aan de hand voor afzonderlijke overdenking en tevens voor de openbare besprekingen. Nog lang herinnerden zich de broeders dat

de dagtekst, voor den 10^{den} April, toen hunne zendingen zich inscheepten voor eene onderneming, die zoo dikwijls alle hoop scheen te verijdelen, dit woord was: „Het geloof is een vaste grond der dingen die men hoopt, en een bewijs der zaken die men niet ziet” (Hebr. XI : 1). In dit geloof gingen zij onder zeil, en werden niet ontmoedigd door de onuitsprekelijke moeilijkheden der volgende jaren, totdat zij en hunne broederen ten laatste de vervulling zagen van hunne hoop. Op den drie en dertigsten dag hunner reis kregen zij de kust van Groenland in het gezicht; maar een hevige storm die vier dagen aanhield en die door eene algeheele zonsverduistering was voorafgegaan, dreef hen zestig mijlen terug. Den 20sten Mei wierpen zij het anker in de Baalsrivier en begroetten met blijdschap de ijsklippen en de onbeschaafde bewoners van een land, hetwelk zoo lang het onderwerp hunner gedachten had uitgemaakt.

Terstond na hunne landing bezochten zij den heer Egede, die hen hartelijk welkom heette en hunne hoop bevestigde dat, hoe donker de tegenwoordige toestand der zaken ook mogt zijn, het licht des Heeren nog over Groenland zoude opgaan. Hunne eerste zorg was eene plaats te zoeken waar zij hunne woning konden opslaan. Zij kozen een stuk land tusschen den haven en de factorij in het dorp Godhaab, op de zuidwestzijde van een klein schierei-

land, waarvan de uiterste rand drie stranden vormde, tusschen welke de rotsen in de zee uitsprongen. Tusschen deze rotsen was de kust beschermd door eenen dam van steenen, welken de golven hadden aangespoeld. Zij verhief zich met eene trapsgewijze helling en eindigde in een klein dal van eene beek doorstroomd. Hier, omtrent eene mijl van het zeestrand verwijderd, besloten zij hun verblijf te vestigen, en omdat het bouwen van het huis waarvoor hunne vrienden in Denemarken hen van hout voorzien hadden, een werk zoude zijn dat tijd vereischte, maakten zij op Groenlandsche wijze eene hut van zoden en steenen, om gedurende den opbouw eenigzints beschut te zijn. Het was nu Junij, maar toch was het zoo doordringend koud, dat de graszoden in hunne handen bevroren, terwijl zij bezig waren met bouwen.

In het midden der maand keerde de *Caritas* weder naar het vaderland terug. Hier volgen eenige woorden uit de brieven welke Mattheus Stach bij deze gelegenheid aan de gemeente te Herrnhut zond:

„Broeders en zusters, geliefden in den Heere Jezus, door wiens genade wij het leven hebben. God die rijk is in barmhartigheid heeft ons in vrede in dit land gebragt. Wat wij zochten hebben wij gevonden, een volk dat niets van zijnen Maker weet. Zij bekommeren zich nergens over dan om zeehonden, visch en rendieren te vangen, en om deze te krijgen trekken

zij steeds heen en weêr. Wij verlangen hunne taal te leeren ten einde tot hen te spreken over God, over zijnen Zoon Jezus, en over den Heiligen Geest. Wij verlangen hen op te wekken en hen tot onze vrienden te maken; maar wij weten niet hoe wij hen naderen zullen, want heden zijn ze hier en morgen daar, op de eilanden en op de kusten, en zodoende buiten ons bereik. Hebben wij te Herrnhut, toen wij besloten hadden dit werk te ondernemen, de vele bezwaren overwogen aan welke wij blootstaan zouden? Op deze vraag antwoord ik, er is een spreekwoord: „De man die in 't geloof volhardt zal niet wankelen op zijnen weg.” Onze weg is in 't verborgen, wij kunnen niets zien. Maar onze dagelijksche les is, stil te zijn in den Heer. Naar het uitwendige gaat het alles goed met ons, maar onze harten verlangen om zielen te winnen, en hieraan kunnen wij tot nog toe niets doen. Door Gods genade willen wij echter niet moedeloos worden, maar op den Heere wachten. Als het zijn tijd is dan zal Hij dit land genadig zijn en de duisternis in licht veranderen, en de ijsskoude harten van zijn volk ontdooijen. Zoolang onze weg regt is voor Hem, zullen wij niet dwalen hoewel de menschen ons als dwazen aanzien, en waarlijk wij zijn dwaas in het oog van velen, die dit land en zijne bewoners kennen.”

Aan de jongelingen die meer in het bijzonder zijne medgezeller waren geweest, schrijft hij: Ik schrijf u,

mijne broeders uit een land, waar de naam van Jezus nog onbekend is. Hier heeft de zon der gerechtigheid nog niet geschinen, maar gij leeft in het licht harer middagstralen! Heeft zij uwe harten reeds verwarmd? of blijven deze nog ijskoud? Het ware beter in Groenland te wonen en nooit van Jezus gehoord te hebben, dan het licht rondom u te zien schijnen en niet op te staan om als kinderen des lichts te wandelen. Maar gij, die den Zaligmaker gekend hebt, mogt gij in de genade bevestigd worden. Mijn hart dient met het uwe onder de banier des kruises. In Christus wil ik leven en in Hem wil ik sterven. Laat ons elkander opwekken het Lam te volgen tot buiten de legerplaats. De zaligheid is groot, en de oogst zal heerlijk wezen, wanneer wij veel zaad gezaaid en het met vele tranen zullen nat gemaakt hebben. Gedenkt den minste uwer broederen steeds in uwe gebeden."

Deze opregte liefdegloed en dit ootmoedig vertrouwen, 't welk door den schrijver in den brief uitgedrukt wordt, waren noodig om hem en zijne medezendingen staande te houden bij de verschillende bezwaren die zij ontmoetten. In sommige opzigten waren deze grooter dan die welke de werkzaamheden van Egede hadden belemmerd, voordat zij hunne zending ondernamen. Het was noodig dat zij zwaar werkten, beide met hoofd en hand, aan werkzaamheden die geheel vreemd

voor hen waren. Geboren en opgevoed in een land dat ver van de zee verwijderd ligt, waren zij in de scheepvaart ten eenenmale onervaren. Wat de kennis van visschen en jagen betreft, ging het niet veel beter. Nu moesten echter visschen, vogels en rendieren gevangen worden om zoo lang mogelijk hunnen kleinen voorraad van Europeische levensmiddelen te sparen, en gedurende de zomermaanden moest het drijfhout op de kusten der eilanden verzameld worden om hen gedurende den langen Noordpoolwinter van brandhout te voorzien. De zendelingen hadden eene oude boot van den kapitein der *Caritas* gekocht, en wanneer het weder het hun toeliet, gingen zij uit om voedsel en brandstof te zoeken. Maar, zooals ligt te denken valt, zij waren aan vele gevaren blootgesteld en hadden menigen dag van honger en mislukten arbeid door te staan, voordat zij geleerd hadden hunne boot in deze stormachtige en met ijs opgestapelde zeeën te besturen, of voordat zij in visschen en jagen bedreven genoeg waren om zich den noodigen voorraad van voedsel te verschaffen. Voornamelijk trachtten zij eenige ervarenheid in het besturen eener boot te verkrijgen, omdat zij alleen door middel van bootreizen hopen konden met een zwervend volk bekend te worden, dat verstrooid was langs de kusten van honderd baaien en inhammen. Maar deze bezigheden, hoe noodig en moeilijk zij ook waren veroorzaakten hun niet

zooveel hoofdbrekens als de studie der taal. Egede stelde hun welwillend de spraakkunst, het woordenboek en andere papieren, die hij had opgesteld, ter hand, opdat zij hiervan voor zichzelf afschrift mogten nemen. Zijne zoons hielpen hen dikwijls in hunne studiën, door hun de taalkundige regelen en aanmerkingen uit te leggen die hun vader ter neder geschreven had. Maar als men bedenkt dat Mattheus Stach en zijne medgezellen nooit te voren eene spraakkunst hadden gezien en den zin niet begrepen van de gebruikte uitdrukkingen, dat zij buitendien verplicht waren de Deensche taal te leeren, voordat zij hunne onderwijzers konden verstaan, dan zal het niet vreemd geacht worden dat de zwarigheden welke voor Egede ontzettend waren, voor deze ongeletterde leerlingen bijna onoverkomelijk bleken te zijn.

Christiaan David was te oud om nog met goed gevolg aan het leeren der taal te beginnen. Hij hield zich met de huishoudelijke zaken bezig en met het bouwen van het zendingshuis, dat reeds ver genoeg gevorderd was om bewoond te worden toen de winter naderde. De hut, welke den broeders tot dus verre tot huis gediend had, werd bewaard, in de hoop dat, wanneer zij zooveel kennis der Groenlandsche taal zouden verkregen hebben, om zich met de inlanders te kunnen onderhouden, vreemdelingen de posten dikwijls zouden opzoeken. Voor dezen kon de hut een tijdelijke

schuilplaats verleen, indien de zendelingen hen konden overreden gedurende een kleinen tijd daar te vertoeven. Het zendingshuis bevatte, behalve de noodige kamers voor de broeders, een grooter vertrek voor kerk en school bestemd, en het was de vurige hoop en begeerte der jongelingen dit met inlandsche schoolieren en Christenbelijders gevuld te zien.

Christiaan David deelde hunnen wensch, maar zijne hoop was minder levendig. Later, toen betere dagen waren aangebroken, zeide hij: „Ik bouwde de eerste school voor de zendelingen en de eerste school voor de inboorlingen, maar verwachtte niet dat de woning bewoond zoude blijven en dat de school ooit te klein zoude worden.” De zendingpost, welken de zendelingen naar hun Duitsch vaderland Nieuw-Herrnhut noemden, werd niet zelden door eenige inboorlingen bezocht. Zij kwamen echter alleen om te bedelen of om zulke voorwerpen in ruil te ontvangen als hun bekoorden, en, alsof zij met een boozen geest bezielde waren, stalen zij de handschriften waaraan hunne gastheeren zoo veel arbeid besteedden. Toch zouden huis en school spoedig tot verdringens toe gevuld worden, maar met zieke en stervende lijdens, niet met leerlingen van Gods Woord.

In de geschiedenis van Egede hebben wij medege-deeld hoe de pokken voor de eerste keer en zoo schrikkelijk in Groenland verschenen. Het land rondom God-

haab werd daardoor bijna geheel ontvolkt. Naar het voorbeeld van den eerwaardigen Egede, gingen de Moravische broeders van plaats tot plaats om de zieken te bezoeken en te helpen, en ontvingen en verzorgden zij velen van hen onder hun eigen dak. Slechts in zeer enkele gevallen werd de moeite die zij aan de lijders besteedden met hun herstel beloond. Van allen die door de schrikkelijke besmetting werden aangetast, kwam er ter naauwernood een van de honderd door. In plaats van trouwe oppassers werden de broeders zelf patienten. Hunne gezondheid had veel geleden door de vermoeijenis en andere benarde omstandigheden, welke aan hunne ziekenverpleging verbonden waren geweest, en toen nu de winter naderde, veroorzaakte de scherpe koude hun een aanval van scheurbuik, zoodat zij somtijds ter naauwernood hunne leden konden bewegen. Maar zij erkenden het als een groot bewijs van Gods genadige zorg voor hen, dat zij nooit alle drie te gelijk tot hulpeloosheid waren gebracht. Ieder was op zijne beurt in staat de anderen op te passen. Onder zulke tooneelen van ziekte en verdriet, gingen de wintermaanden voorbij. Toen de lente terugkwam, was het onwaardeerbare lepelblad in overvloed onder de sneeuw opgeschoten, en een heilzaam geneesmiddel voor de ongesteldheid der broeders. Maar de pokken bleven tot ver in den zomer onder de inlanders heerschen, zoodat het land vele mijlen rondom Godhaab

en Nieuw-Herrnhut zonder inwoners was. Toen de Deensche kooplieden hunne gewone handelsreizen maakten, vonden zij niet dan ledige hutten, en onbegraven, half door vossen en raven verteerde lijken. En op de verschillende oorden waar de groote menigte van Groenlanders van verre plaatsen gewoon waren in dit jaargetijde heen te trekken om zeehonden te vangen en te visschen, werd geene tent op de kust gezien en geen kayak in het water. De inlanders vermeden de geheele kust en de eilanden die in hare nabijheid lagen, als het broeinest van de plaag.

Toen Christiaan David en Christiaan Stach zagen, dat het land eene ware wildernis was geworden, dachten zij, dat het noodeloos zou zijn langer te blijven en besloten zij de eerste gelegenheid waar te nemen, naar Europa terug te keeren en een meer belovend arbeidsveld te zoeken. Maar Mattheus Stach had besloten, niettegenstaande alle teleurstelling, zijnen post niet te verlaten, zelfs al zouden lange jaren van verijdelde hoop zijn deel zijn, gelijk zulks met Egede het geval was geweest. En voordat zijne medgezellen hun besluit konden ten uitvoer brengen om het land vaarwel te zeggen, werden hunne verslagen harten opgebeurd door de komst van nieuwe arbeiders. De Koning van Denemarken had den wensch geuit, dat het getal zendelingen van Herrnhut vermeerderd mogt worden. Dien ten gevolge werden Johannes Beck en

Frederik Boehnisch gekozen, die gewillig dit werk aanvaardden. Eerst begaven zij zich naar Berlijn waar Ds. Jablonskij, een ouderling of bisschop van de vereenigde Broedergemeente, die tevens hofkapellaan was, hen met veel vriendelijkheid ontving en hen, door vele gebeden vergezeld, verder deed trekken. Te Kopenhagen, waar zij twee maanden werden opgehouden, vonden zij een warmen vriend in Baron van Soelenthal, gouverneur van den Kroonprins. Door zijne bemiddeling verkregen zij kosteloozen overtocht naar Groenland, en een schip dat zich derwaarts begaf, werd geladen met bouwstoffen, tot oprigting eener nieuwe kolonie te Disko. Hij schonk hun ook eene zeer groote hoeveelheid etenswaren voor hun onderhoud. Een gedeelte van dezen kostbaren voorraad namen zij mede, maar omdat er slechts zeer weinig plaats aan boord was, waren zij genoodzaakt het overige achter te laten om door een volgend schip te worden mede gebracht. Nu begon hunne eerste ondervinding der uitwendige beproevingen van het zendelingsleven. De welwillendheid welke hun te Kopenhagen was betoond bleef hun deel niet aan boord van het schip, en de reis hoewel zij minder stormachtig was dan die van hunne voorgangers, werd hun zeer pijnlijk gemaakt door de spotternij, de beleedigende taal en de harde behandeling welke hun dagelijksch deel waren. Inderdaad verheugd waren zij, toen zij te Disko door het

vriendelijke gezicht van Christiaan David verwelkomd werden. Het schip dat het hunne vooruitging, was in Godhaab binnengelopen, en had de tijding gebracht van de nieuwe volksplanting. Men verzocht Christiaan David aan den opbouw der woningen mede te werken. Beck en Boehnisch leenden ook hunne handen tot dit goede werk, tot dat het schip naar Godhaab vertrok, waar hunne aankomst groote vreugde aan de Stachs veroorzaakte en Christiaans begeerte om het land te verlaten geheel verdreef.

Terwijl zij elkander opwekten tot bidden en werken, vervolgden de zendelingen met ijver hunne bezigheden buiten 's huis en de studie der taal. Door oefening werden zij tamelijk erylaren in het visschen en voorzagen zich zelve van voedsel, en niettegenstaande eenige ongelukken door het stormachtige weder veroorzaakt, bezochten zij verscheidene gedeelten der kust en vermeerderden hunne kennis van het land en van deszelfs bewoners. Maar hunne vaste reizen, waarvan zich de eene honderd mijlen ten Zuiden uitstreckte en de andere evenveel mijlen ten Noorden, ondernamen zij in gezelschap van de kooplieden. Dezen was hunne hulp zeer welkom, bij de gevaarlijke togten in welke zij aan regen en sneeuwvlagen en tegenwinden blootgesteld waren. De inboorlingen welke zij op deze verwijderde reizen ontmoetten, schenen meer geneigd hun welkom te heeten dan alle met welke zij

tot dus verre in kennis waren gekomen. In het eerst, toen de Groenlanders zagen dat de zendelingen gewillig bij elken handenarbeid medehielpen, meenden zij dat zij de dienstknechten der kooplieden waren, en behandelden hen met verachting. Toen zij echter bemerkten dat dit het geval niet was en zij het zachtmoedig en vriendelijk gedrag der vreemdelingen waarnamen, verzochten zij hen in hunne tenten en trachtten met hen in gesprek te komen. Het viel beide partijen moeilijk zich zonder tolk verstaanbaar uit te drukken, evenwel was het volk tevreden. Zij wenschten dat de zendelingen hun bezoek een volgend jaar zouden hervatten, en beloofden ook hen te komen zien als zij op hunne reizen in de nabijheid van Godhaab landden. Deze bewijzen van welwillendheid moedigden den ijver der broeders aan tot het leeren der taal, hetwelk nog veel moeilijkheden baarde. De uitspraak, de tallooze bijvoegingen en taalbuigingen, het groot aantal voorwerpen die door hetzelfde woord uitgedrukt worden, alles vereischte een groot geduld en jaren van oefening. In dezen tijd kregen zij kostbare hulp van Paulus Egede, die sedert kort uit Denemarken teruggekeerd was. Hij zonderde iedere week eenigen tijd af, om de broeders in het spreken en vertalen te onderwijzen, en het duurde niet lang of zij waren in staat met genoegzame juistheid over algemeene onderwerpen in de zaken dezer wereld te spreken,

zoodat zij gemakkelijk door de inlanders konden verstaan worden.

Toen de broeders beproefden om op godsdienstige onderwerpen te komen, bemerkten zij, evenals Egede had gedaan, dat het nauwelijks mogelijk was, woorden te vinden, die hunne meening uitdrukten. Zij besloten dus wijselijk zich te onthouden over heilige dingen te spreken, totdat zij beter met de taal bekend waren, opdat zij de gedachten der inboorlingen niet in verwarring zouden brengen en de christelijke godsdienst aan bespotting blootstellen, door het gebruik van ongerijmde en dubbelzinnige woorden. Hoewel zij zich aan dezen regel hielden, ontstond er toch wel eens eenige vergissing. Zoo werd bij voorbeeld een misverstand veroorzaakt door hun gebruik van het Deensche woord Gud, dat God beteekent. De broeders begonnen nu de Groenlanders over den Almagtigen Schepper aller dingen te spreken; maar daar zij niet wisten welk inheemsch woord te gebruiken, om met genoegzamen eerbied den naam van het Goddelijk Wezen uit te drukken, namen zij hunne toevlugt tot het Deensche woord Gud. Zij meenden dat het sommigen hunner reeds bekend zoude zijn door den veelvuldigen omgang met de Denen. Het was hun onbekend dat er in de Groenlandsche taal een woord bestond dat eveneens werd uitgesproken, maar rivier beteekent. Later vernamen zij dat velen van de inboorlingen zich

verwonderd hadden dat de vreemdelingen met zoo veel ernst gesproken hadden over het bestaan der rivieren, waaraan nooit iemand had getwijfeld. Toen men eenen zekeren man vroeg of hij aan Gud geloofde, antwoordde hij met verontwaardiging: „Waarom zoude ik daarin niet gelooven? ik heb er de stem van gehoord.” Hiermede bedoelde hij het bruisen der stroomen, die zich van de ijsbergen afstorten. Terwijl zij nog onbekwaam waren over godsdienstige onderwerpen te spreken, namen de broeders elke gelegenheid waar om gedeelten der Heilige Schrift en korte gebeden, die Egede vertaald had, voor te lezen. Op zekeren dag dat Mattheus Stach aan een gezelschap inboorlingen een gebed had voorgelezen, zeiden zij tot hem, dat hij goed Groenlandsch gesproken had, maar dat zij niet verstonden wat hij meende door „verlost te zijn door het bloed van Jezus Christus.” „Christus te kennen”, deze taal is te hoog dan dat wij ze begrijpen zouden.

Twee jaren waren nu sedert de schrikkelijke bezoeking der pokken verlopen, en de inboorlingen vermeden niet meer de omstreken der Baalsrivier. Het volk dat de visschersplaatsen bij Godhaab bezocht, kwam dikwijls in Nieuw-Herrnhut. Eenigen kwamen om voedsel te vragen, anderen om nachtverblijf, weer anderen om messen, naalden, vischhaken enz.; niet een van de vijftig had een hooger beginsel om het zendingshuis te bezoeken dan nieuwsgierigheid en hoop

op winst. Sommigen verklaarden zelfs openlijk dat als de zendelingen ophielden hun stokvisch te geven, zij niet langer naar hunne woorden wilden luisteren. Hoe zelfzuchtig en zelfs diefachtig de meesten van hunne gasten ook waren, de zendelingen wilden ze niet van zich stooten. Zij hoopten vroeger of later door aanhoudende vriendelijkheid, eenigen van dit volk voor betere dingen te winnen. Met vreugde merkten zij op dat sommigen die gebleven waren bij de avondgodsdienst en het gebed en gezang hadden aangehoord, bijzondere belangstelling schenen te toonen. Zij vroegen verlof om terug te komen, en deden verscheidene vragen over de bedoeling der zendelingen, en wilden weten waarom zij nederknielden, tot wien zij spraken, enz. Behalve hunne dagelijksche zamenkomsten tot gebed, zonderden de broeders iederen avond een uur af om zamen te spreken over hunne zending, over de verschillende moeilijkheden, de hoop en de zorgen die deze roeping hen baarden, opdat de een door de ondervinding van den anderen mogt leeren. En opdat niets den innigen broederband onder hen mogt breken, besloot ieder zichzelf te onderzoeken en af te vragen of hij geloofde dat zijne roeping eene Goddelijke was, en of hij voornemens was daarin te blijven volharden, hoe groot ook de beproevingen mogten wezen, welke hij zoude hebben te verduren, zoo lang hij, volgens zijn geweten zoude kunnen

zeggen, dat hij zijn plicht als een getrouw dienstknecht naar zijn beste vermogen had volbragt; — of totdat God, naar zijnen ondoorgrondelijken raad, hem van dit arbeidsveld zoude wegnemen. Gedurende eenige weken overdachten zij deze vragen bij zichzelf, waarna zij den uitslag van hun zelfonderzoek aan elkander mededeelden. Toen bleek het, dat Christiaan Stach nooit roeping had gevoeld zijn geheele leven aan de Heidenen te wijden. De reis naar Groenland had hij als proef ondernomen, en om de plaats van eenen afwezigen broeder te vervangen. Hij wilde nogtans op zijnen tegenwoordigen post blijven, totdat God hem zoude verplaatsen of totdat hij door de Broedergemeente te Herrnhut teruggeroepen zoude worden. Christiaan David was naar Groenland gezonden, ten einde zijne twee jonge onervaren broeders behulpzaam te zijn tot de vestiging van een zendingspost; daar dit gedaan was, wilde hij den volgenden zomer naar Herrnhut terugkeeren en zich ten dienst en ter beschikking van zijne broederen aldaar stellen. Niet lang hierna nam hij afscheid, met de belofte, dat de Groenlandsche zending altijd eene voorname plaats in zijne gebeden zoude bekleeden, en hij haar met kracht in Europa zoude helpen ondersteunen. Mattheus Stach, Frederik Boehnisch en Johannes Beck hadden zich in leven en sterven aan de zending gewijd. Zij waren vast besloten om te blijven gelooven, ook waar zij niet zouden kunnen zien,

en te hopen zelfs tegen hope. Zij wilden hunne onderneming niet laten varen totdat zij met volle vrijmoedigheid voor God konden betuigen, alles gedaan te hebben wat menschen konden doen. En bij deze gelegenheid sloten zij een wederzijdsch plegtig verbond om 1. Steeds in gedachte te houden dat zij in dit land waren gekomen steunende op God hunnen Zaligmaker, in wien alle volkeren der aarde zullen gezegend worden. 2. Beiden, door woord en daad, naar de vermogens die God hen gegeven had, iedereen bekend te maken dat Jezus de wereld verlost heeft door zijn eigen bloed, opdat de harten der Heidenen door deze leer tot de gehoorzaamheid des geloofs mogten gebragt worden. 3. Te zamen in broederlijke liefde te leven, de een des anderen geestelijke gaven, hun door God geschonken te erkennen en zijn naaste uitnemender te achten dan zichzelf. 4. Hun verschillenden dagelijkschen arbeid met moed en vlijt te doen als voor den Heere, daarbij zich niet over te geven aan angstige bezorgdheid hoe zij in hunne tijdelijke behoeften voorzien zouden, doch hunne zorg op Hem te wentelen die de vogelen des hemels voedt en de bloemen des velds kleedt. Zij zetten het zegel op dit verbond door te zamen des Heeren Avondmaal te gebruiken.

Spoedig hadden de zendelingen behoefte aan al den troost dien het bewustzijn van eenheid hun kon schenken; want de opregtheid en de kracht van hun

geloof zouden op eene zware proef gesteld worden. De mildheid waarmede een uitstekend weldoener aan het Deensche hof, in vroegere jaren in hun levensonderhoud voorzien had, is hierboven vermeld. Sedert dien tijd was geen nieuwe leeftogt hun gezonden. Zelfs was de voorraad welken Frederik Boehnisch en Johannes Beck achtergelaten hadden, vergeten geworden door hen die hem zouden opgezonden hebben; hij werd nooit in Groenland ontvangen. De vischvangst en jagt van 1735 waren zeer ongunstig. In de koloniën heerschte eene algemeene schaarschte van voedsel, en de zendingen waren niet bij magte geweest eenigen voorraad van visch en rendierenvleesch op te doen. Hunne gezouten levensmiddelen waren gebruikt en niets bleef hun over dan eene kleine hoeveelheid meel en erwten en eenige scheepsbeschuiten. Christiaan David, die nu op zijn terugtogt was, zoude hunnen nood aan de broederen te Herrnhut bekend maken; maar de winter was op handen en verscheidene maanden moesten verlopen voor dat de schepen de kolonie konden bereiken. De Deensche kolonisten hadden medelijden met hunne ellende, maar waren niet bij magte om haar te verzachten, daar zij zelve in verlegenheid zaten.

De eenige toevlugt die den broederen bleef, was zeehondenvleesch van de Groenlanders te koopen, als zij dezen konden overhalen het hun af te staan. Want geen der Europeanen was bedreven in de vangst de-

zer dieren; slechts den inlanders, in hunne kajjaks gezeten, die zij met eene onnavolgbare handigheid bestuurden, gelukte het zeehonden te vangen. Maar de Groenlanders wilden volstrekt niets van hunne vangst afstaan; zelfs de mannen die gedurende den vorigen winter ruimschoots door de goedheid der zendingen ondersteund waren geworden, weigerden nu hun, tot welken prijs ook, eene bete voedsel te verkoopen. Tot versooning van deze ondankbare zelfzucht moeten wij in aanmerking nemen, dat de inboorlingen vooral gedurende den winter, hun leven met vasten en feestvieren doorbrengen. Als er veel voorraad is,

ZEEHONDENVANGST IN GROENLAND

heeft het volk de gewoonte zijne maaltijden geheele nachten voort te zetten, en zich met spijzen zoo vol te proppen dat het den Europeanen ongeloofelijk toeschijnt. Maar als stormachtig weder of buitengewone ophooping van ijs hen belet zehonden of iets anders te vangen, zijn zij genoodzaakt dagen en weken lang hun leven te onderhouden, door het eten van zee gras, van het leder hunner schoenen, oude tentbedeksels enz. Geen jaar verloopt waarin niet verscheidene menschen van gebrek omkomen. De broeders achtten zich nu gelukkig, wanneer zij eene genoegzame hoeveelheid mosselen en zee gras konden vinden om de kwelling van den honger te stillen. Het kleine overblijfsel van hun meel lieten zij zooveel mogelijk uitdeijen, door het met eenige vetkaarsen te koken; en hoe walgelijk dit geregt hun een paar weken vroeger zoude toegeschenen hebben, nu waren zij er zelfs dankbaar voor. In de ontzettende koude van de Noordsche streken schijnt dierenvet of traan een bepaald vereischte te zijn, tot onderhouding van het leven.

Zij hadden met vele gevaren te worstelen bij het zoeken van voedsel. Hunne boot was zoo bouwvallig dat zij nauwelijks, zelfs bij het stilste weder kon gebruikt worden, maar de nood dwong hen zich er in te wagen. Eens, toen zij naar huis terug keerden hadden zij bijna de kust bereikt, toen een plotselinge rukwind hen verscheidene mijlen terugdreef en nood-

zaakte eene schuilplaats te zoeken op een rotsachtig eiland, waar zij door den aanhoudenden tegenwind gedwongen werden vier nachten te blijven, geheel doornat van den regen en het zeeschuim. Bij eene andere gelegenheid begaven hun bijna de krachten nadat zij langen tijd geroeid hadden. Zij moesten den nacht doorbrengen op eene onbewoonde plaats, welke hun geene andere schuilplaats verschafte dan een gat, hetwelk zij in de sneeuw gegraven hadden, en waarin zij zich nederlegden totdat zij genoeg uitgerust zouden zijn om zich door hard loopen warm te houden. Gelukkig voor hen was het nog te vroeg voor de scherpe winterkoude. De inboorlingen die de armoede en ontberingen van de broeders gadesloegen, waren verwonderd dat zij lust hadden om op zulken afstand van hun eigen land en in zulk een slechten en ellendigen toestand te wonen. Zij waren niet karig in hunne spotternijen over deze dwaasheid, zooals ze hun toescheen. Dikwijls zeiden zij: „uwe landgenooten moeten al heel slecht zijn, daar zij u niets zenden, en gij zoudt dwaas zijn hier langer te blijven.” In dezen tijd van tegenspoed werd de hoop en de moed der broeders staande gehouden door het geloof dat hun Hemelsche Vader hen niet verlaten zoude: „Wij weten niet,” schreven zij in hun dagboek, „wat Hij met ons wil doen. Wij bemerken alleen dat andere beproevingen ons wachten. Even weinig weten wij wat zijne hand in het verborgen onder de

Heidenen werkt. Diepe duisternis schijnt hun hart en geest te bedekken. Toch gelooven wij, dat het werk ten laatste zal gelukken; en als Hij ons beproefd zal hebben zullen wij zonder twijfel zijne heerlijkheid aanschouwen."

In het dagboek der zendelingen vindt men vele voorbeelden van Gods voorzienigheid dankbaar vermeld. Zoo vonden zij, bij voorbeeld, een' dooden witten walvisch, dien de zendelingen en het scheepsvolk van de Deensche volkplanting te zamen deelden; het vleesch was rood als rundvleesch en smaakte bijna eveneens. Later werd hun eens een jong zeevarken geschonken door eenen Groenlander, die de moer gevangen had. Nog werden zij eens door tegenwind naar eenige rotsen gedreven, waar zij eenen arend bespeurden die op zijn nest zat. Zij schoten hem, en nadat zij met moeite naar boven geklommen waren, vonden zij vier groote eieren, behalve den dooden vogel. Deze voorzag hen niet alleen van voedsel maar ook van pennen, waaraan zij juist groote behoefte hadden. Maar meer dan door deze tijdelijke uitreddingen werd hunne smart verzacht en hun hart vertroost door de goedheid en voorkomendheid van eenen inboorling, Ippegau genaamd, die eenen weg van dertig mijlen zuidwaarts aflegde om hen te bezoeken. Zij hadden hem slechts eens te voren gezien. Op een van hunne zomertogten, toen zij verdwaald waren en in het blinde tusschen de

hun onbekende eilanden rondroeyden, ontmoetten zij toevallig Ippigau. Hij gedroeg zich zeer vriendelijk jegens hen en bragt hen op den goeden weg terug, en nu, te midden van hunne diepe ellende, waarvan hij echter niets wist, werd zijn hart bewogen om hen op te zoeken en het aanbod te doen hun geregeld al het zeehondenvleesch te verkoopen, dat hij zoude kunnen missen. Toen de lente kwam ontviel hun deze hulp en werden zij zoo zwak door gebrek aan goed voedsel, dat zij hunne boot niet langer sturen konden. Toch bleven zij op God vertrouwen, en hun geloof werd niet beschaamd.

Op zekeren dag in Mei, toen zij juist hongerig en vermoeid van eenen vergeefschen togt om voedsel te zoeken terugkwamen, werd hun berigt dat een Hollandsch schip aan wal gekomen was, hetwelk een vat met levensmiddelen voor hen medebragt. Deze hun zoo welkome gave kwam van eenen vriend uit Amsterdam, die hun persoonlijk onbekend was. Zij was door eenen brief van den gever vergezeld, waarin hij de zendingen vroeg of zij hem met hunnen toestand en met hunne behoeften bekend wilden maken. Later werd de zending voor een groot deel door de bijdragen van dezen edelmoedigen weldoener en zijne vrienden ondersteund. De onderstand dien hij hun nu verleend had redde hen niet alleen uit hunnen tegenwoordigen nood, maar hielp hen ook om beter den winter door te ko-

men dan het voorgaande jaar. Want de gemeente te Herrnhut, welke slechts bestond uit arme bannelingen, die werken moesten voor hun dagelijksch brood, kon slechts een karigen voorraad levensbehoeften naar de broeders in Groenland zenden. Desniettemin zoude de huishouding der zendelingen eerstdaags vergroot worden door de aankomst van de moeder van Mattheus Stach, die weduwe was, en van zijne twee zusters, van welke de oudste twee en twintig, de andere slechts twaalf jaren telde. Zij kwamen hier om de huishoudelijke belangen der zending op zich te nemen, en langs elken geopenden weg aan het welzijn der Groenlandsche vrouwen en kinderen te arbeiden. Mattheus begon terstond zijne zusters in de Groenlandsche taal te onderwijzen, en hare vorderingen, vooral die van Anna, de jongste zuster, gingen zijne verwachtingen te boven. Later huwden beide met zendelingen en mogten tot op hoogen ouderdom in de dienst der zending werkzaam zijn.

Tegen het einde van den zomer scheepte Christiaan Stach zich naar Europa in, om met de broeders te Herrnhut en elders, over den toestand en de vooruitzigten der zending te beraadslagen. Nadat hij eerst Duitschland bezocht had, vertrok hij naar Holland en naar Engeland, in welke twee landen eenige der voornaamste vrienden van de broeders woonden. Aan dezen deelde hij alles mede wat gedaan was en

vroeg hen dringend om raad met betrekking tot de toekomstige voortzetting van het werk. Eenige nuttige wenken werden hem gegeven, maar men was algemeen van gevoelen dat veel aan de Christelijke voorzigtigheid der arbeiders moest overgelaten worden, in zulk een nieuw en afgelegen oord. De eenige regel dien men voorschreef was, dat wanneer de zendelingen eindelijk zoo gelukkig mogten zijn, om zielen voor Christus te winnen, zij alsdan hunne godsdienstoefening in de zamenkomsten der inboorlingen, zooveel mogelijk zouden inrigten naar de wijze waarop de broedergemeente hare eeredienst en de kerkelijke tucht uitoefende. Wat de tijdelijke belangen der zending betreft, zoo beijverden graaf Zinzendorf en andere vrienden zich aanstonds, om de noodige maatregelen te nemen ten einde te verhoeden, dat zulke tijden van ontbering en ellende, als Christiaan en zijne medgezellen het vorige jaar hadden doorgestaan niet meer zouden voorkomen. Hoewel het tegenwoordige vooruitzicht der zending niet veelbelovend was, deed nogthans het verhaal van Christiaan Stach in veler harten levendige belangstelling ontstaan. In Holland vraagde een jongeling, Margraaf genaamd, vergunning om zich aan dit werk te verbinden. Hij werd dien ten gevolge tot de dienst der zending gewijd, reisde met Stach naar Koppenhagen en van daar naar Groenland, na in zeer welwillende woorden de verzekering van des Konings

goedkeuring ontvangen te hebben. Margraaf was echter niet in staat lang in dit barre klimaat te werken. De zware ligchamelijke zoowel als geestelijke arbeid, die ieder der zendelingen op zich nemen moest was te veel voor zijne krachten. Het eerste jaar van zijn verblijf in dit land werd gekenmerkt door een bijzonder strengen winter. Het dagboek van een der Europesche bewoners meldt dat sterke dranken als water bevroren al werden zij naast het vuur geplaatst; het gezouten vleesch werd als dikke stukken ijs uit de tonnen gehouwen, en als het in den pot werd gedaan, was de buitenste kant geheel gaar, voordat men het binnenste met een mes kon doorsteken. In den schoorsteen van zijne kamer kwam het ijs door de pijp, zelfs tot in de opening van den kagchel, niettegenstaande het vuur den ganschen dag brandde; en als hij des morgens opstond, waren zijne kussens dik met rijp bedekt, veroorzaakt door het bevroren van zijnen adem gedurende den nacht.

Voordat de koude inviel, waren de broeders naar eene menigte eilanden zuidwaarts getrokken, waar zij eenige inlanders vonden, die zij vroeger reeds gezien hadden en onder deze ook hun ouden vriend Ippegau. Hij ontving hen vriendelijk, maar was weinig genegen te luisteren als zij met hem over godsdienstige onderwerpen wilden spreken. De andere Groenlanders gaven duidelijke blijken, dat zij wel is waar

verheugd waren een bezoek van de zendelingen te ontvangen, maar niet wenschten dat zij lang in deze buurt bleven. Mattheus Stach die gaarne vorderingen in de taal wilde maken, overreedde hen echter om hem te vergunnen eenige weken onder hen te verkeerren. Hij vond zijne gastheeren zeer veranderlijk: „Soms tijds,” schrijft hij, „luisteren zij als ik hun eene plaats uit de Schrift voorlees, verklaren dat zij alles gelooven wat ik zeg, en wenschen dat ik langer zal blijven om hun meer te verhalen. Dan weder gaan zij verstoord heen en bevelen mij stil te zwijgen.” Het ergste evenwel was, dat zij dikwijls de heilige dingen waarover hij sprak, tot een voorwerp van onheilige spotternij maakten. „Mijn hart,” zegt hij, „is dikwijls in vuur ontstoken, als zij mijnen God bespotten.” Alle kinderen waren zijne vrienden, zij liepen hem te gemoet zoodra hij kwam. Soms tijds verzamelde zich eene kleine groep rondom hem, die aandachtig luisterde als hij met hen sprak en hen ondervroeg, daar hij op deze wijze trachtte hunne jonge harten eenige kennis der Christelijke waarheden in te prenten. Maar zoo als men kan denken, was deze belangstelling kortstondig.

Mattheus kwam bij tijds in Nieuw Herrnhut terug om het Kersfeest met zijne broeders te vieren. Nooit hadden zij een levendiger besef gehad van het onderscheid, tusschen de vreugdevolle herinneringen en ver-

wachtingen die deze heilige dagen hun hart inboezenden, en de sombere onwetendheid en het ongeloof waarin de Groenlanders verkeerden. Toch leefden de zendelingen in eene gespannen verwachting, ja hadden bijna een voorgevoel van het aanbreken van een schoonen morgen over de nachtelijke duisternis in Groenland. „Wij willen gelooven,” zoo schreven zij aan hunne vrienden in Duitschland, „dat de Heer nog groote dingen in Groenland zal doen. Houdt niet op God te bidden dat Hij zijne genade in de harten van dit arme volk openbare.” Tot dus verre hadden de broeders gemeend, dat zij in de eerste plaats den inboorlingen over het bestaan van God en zijne goddelijke eigenschappen moesten spreken, en hun zijne regtvaardige wetten in de straf die de overtreders wachtte voor oogen houden. Zij hadden wel is waar als regel aangenomen, om voornamelijk de verlossing van zondaren door den Heere Jezus Christus te verkondigen, maar dachten dat het in de eerste plaats noodig was in het hart der Groenlanders een gevoel van verantwoordelijkheid jegens eenen almachtigen en regtvaardigen Schepper, benevens overtuiging van zonde en schuld te wekken. Door dit onderrigt was weinig of niets verkregen en de broeders zouden weldra door ondervinding leeren, dat er een beter en doelmatiger weg was tot de harten hunner hoorders dan deze.

In het begin van Junij kwam een gezelschap Zuidlanders, dat op weg was naar hunne zomervischvangst, Nieuw Herrnhut bezoeken. Zij waren den zendelingen vreemd en kwamen van een gedeelte des lands, waar men noch van christen-onderwijzers, noch van hetgeen zij leerden gehoord had. Al de broeders waren afwezig, en met den arbeid buiten 's huis bezig, behalve Johannes Beck die eene vertaling afschreef van de vier Evangelien. De vreemdelingen sloegen hem een oogenblik met verwondering gade, en vroegen hem toen wat hij deed. Zoo goed mogelijk legde hij hun zijne werkzaamheid uit, waarop zij verder vroegen: „zeg ons toch eens wat gij geschreven hebt.” Hij las hun eenige plaatsen voor, en toen met hen een gesprek aanvangende, vroeg hij hen of de geest die in hen was, door welken zij begrijpen, denken, hopen en vreezen konden, sterven zoude, als het ligchaam stierf? Allen antwoordden: „Neen.” „Maar”, zeide Beck, „waar zal de geest blijven, als het ligchaam sterft?” Eenigen zeiden: „Daar boven”, terwijl zij naar den hemel wezen; anderen zeiden: „Daar beneden in de zee.” Want de Groenlanders hadden verschillende denkbeelden betreffende het verblijf der afgestorvenen: eenigen plaatsten het onder de aarde of in de diepten des oceaans, en dachten dat de diepe spleten der rotsen de lanen waren, die er henen leidden; en anderen stelden het „daarboven,” boven den regenboog.

„En wie”, vervolgde Johannes Beck, „maakte het ligchaam dat sterft, en den geest die niet sterft, en de aarde, de zee en de lucht?” Zij antwoordden: „Wij weten het niet, niemand heeft het ons ooit gezegd. Maar het is zeker een zeer magtig en groot persoon geweest?” „Voorzeker”, zeide Johannes Beck, „het is iemand in wien alle magt, alle wijsheid, alle goedheid woont, die de hemelen en de aarde schiep, en alles wat daarin is. Hij maakte alle dingen goed, en ten laatste schiep Hij den mensch naar zijn eigen beeld, opdat die mensch Hem lief mogt hebben en volmaakt gelukkig zijn, door het gehoorzamen aan zijne bevelen. Maar de mensch was zijnen Maker ongehoorzaam en ging door eigen boosheid en ellende verloren. Toch had de Schepper medelijden met hem, en de almachtige Zoon van God werd mensch, om de menschen van het verderf te verlossen, door zelf de straf hunner zonden te dragen.” Het volk luisterde aandachtig en met stilte, en Johannes Beck vertelde hun uitvoerig, met een brandend hart en eene tong, zoo spraakzaam als zij nooit te voren was geweest, hoe Jezus geleden had voor de verlossing der menschen. Toen, zijn boek weder opnemende, las hij hun het verhaal voor van des Heeren strijd in Gethsemané. Zoodra hij geëindigd had trad een van de Groenlanders, Kajarnak genaamd, naar de tafel toe en zeide met grooten ernst: „Hoe was dat? O, vertel

JOHANNES BECK ONDERWIJST DE GROENLANDERS.

het mij nog eens, want ik wil ook zoo gaarne gered worden!" „Deze woorden zegt de zendeling, welke ik nog nooit te voren van eenen Groenlander had gehoord, deden mijn hart smelten en mijne oogen van vreugdetranen overvloeijen, terwijl ik de geschiedenis verhaalde van des Zaligmakers leven en sterven, en mijnen hoorders den weg des behouds trachtte te verklaren door het geloof in Hem. Zijne hoorders waren op verschillende wijze aangedaan door dit onderhoud. Toen hunne nieuwsgierigheid bevredigd was, begonnen eenigen het onderwerp te ernstig te vinden en slopen stil weg,

maar velen bleven. Anderen legden de handen op hunnen mond, om volgens Groenlandsche gewoonte hunne verwondering te toonen, en verlangden dat de zendelingen hen leeren zouden wat zij tot dezen grooten Heer en Zaligmaker zeggen moesten, terwijl zij gedurig het gebed herhaalden, dat hun voorgezegd werd, om het toch niet te vergeten. Ondertusschen waren de andere zendelingen van hunne verschillende bezigheden terug gekomen, en zagen met verwondering en verrukking eene menigte inboorlingen begeerig luisteren naar de geschiedenis van der zondaren verlossing. Toen zij afscheid namen zeiden de Groenlanders: „Wij zullen u spoedig weer bezoeken om meer van deze dingen te hooren, en aan onze bureu zullen wij zeggen wat gij ons verteld hebt.”

Inderdaad kwamen weinige dagen later eenigen van het gezelschap terug en toonden zooveel belangstelling, dat zij den geheelen nacht bleven om meer te hooren. Kajarnak inzonderheid had eene levendige herinnering behouden van de dingen die hij gehoord, en van de gebeden welke men hem geleerd had tot God op te zenden; en hij verklaarde dat hij dikwijls zijn hart geneigd en als het ware gedrongen gevoelde om te bidden. Alles wat hij van de zendelingen hoorde herhaalde hij aan zijne medetentbewoners; maar het was hem het grootste genot zijne vrouw en zijn zoontje te onderwijzen. Kort hierop verhuisde

hij en sloeg zijne tent in de nabijheid van Nieuw-Herrnhut op, om dagelijks in de nabijheid zijner onderwijzers te zijn. „Het is duidelijk,” schrijven de zendelingen in dezen tijd, „dat het Woord van God eenen zeer diepen indruk gemaakt heeft op het hart van dezen man. Als wij hem de Schriften verklaren, begint hij als van zelfs te bidden, en dikwijls is hij tot tranen toe bewogen. Zijne vlugge bevatting en de blijmoedige aanneming der waarheid zijn verwonderingwekkend, als men die vergelijkt met den tragen, onverschilligen aard, welke over het algemeen de inboorlingen dezes lands kenmerkt. Kajarnak schijnt de woorden welke wij spreken te verslinden, en zoodra de waarheid zijn oor bereikt, vindt ze reeds eene plaats in zijn verstand en in zijn geheugen.”

De verandering welke met hunnen landsman was voorgevallen, wekte de nieuwsgierigheid en de belangstelling van vele andere Groenlanders op, die ook kwamen en hunne tenten in de nabijheid van het zendingshuis opsloegen om, zoo als zij zeiden, de blijde boodschap van eenen Verlosser te hooren. En wanneer de zendelingen, als zij tot hunne inlandsche toehoorders spraken, aarzelden uit gebrek aan juiste uitdrukkingen, gaf Kajarnak, uit de volheid van zijn hart, de geschikte woorden aan de hand. „Als wij hem leeren denken,” zeggen de broeders, „leert hij ons goed spreken over goddelijke dingen.”

Onder deze nieuwe en gelukkige omstandigheden ging de zomer voorbij. De tijd van de rendierenjagt, die met grooten ijver en goed gevolg in de nabijheid der Baalsrivier werd voortgezet, was nu gekomen. Een groot aantal huisgezinnen vereenigde zich gewoonlijk tot de jagt; de vrouwen en kinderen omsingelden een terrein, waarop men wist dat vele rendieren aanwezig waren, en door langzamerhand voorwaarts te trekken, dreven zij deze schroomvallige dieren in de enge middenruimte, waar zij gemakkelijk door de jagers werden gedood. Ook hadden de vrouwen de gewoonte een aantal rendieren naar eene enge baai te jagen, waarop de mannen zich in hunne kajaks begaven, om hen met pijl en boog af te maken. De arbeid van den dag werd veelal gevolgd door een feest of dans in den avond, en deze jagt was bij de Groenlanders eene geliefkoosde bezigheid daar zij veel voordeel en genot opleverde. De zendelingen waren dus meer bedroefd dan verwonderd, toen de meesten der aandachtige toehoorders, die zich in den laatsten tijd rondom hen verzameld hadden, afscheid namen om zich tot de jagt te vereenigen. Zij beloofden echter naar Nieuw-Herrnhut terug te keeren zoodra de jagttijd voorbij zoude zijn. Kajarnak alleen weigerde te gaan. Hij kon het denkbeeld niet verdragen gedurende eenige weken van alle godsdienstig onderwijs verstoken te zijn, en hij vreesde dat hij, als hij van zijne

heidensche landgenooten omringd was, onverschillig zoude worden voor de blijde boodschap die hij zoo kort geleden had leeren waarden. Dit was maar al te zeer het geval met zijne medgezellen. Zij keerden wel is waar in het begin van den winter naar den zendingspost terug, maar de godsdienstige indrukken die zoo levendig schenen, waren uit hunne harten verdrongen, en na eenige weken verlieten zij voor goed deze streek.

Zij deden al hun best om Kajarnak te bewegen met hen te vertrekken, stelden hem met sterke kleuren de moeilijkheden voor die hij zoude hebben te verduren, en vergeleken de banden die hem door zijne nieuwe medgezellen en bezigheden werden opgelegd, met de wilde ongebonden vrijheid van hun eigen leven. Hunne beweegredenen waren echter vruchteloos, want hij had een schat gevonden, waarvoor hij bereidwillig was grooter offers te brengen, dan die welke door zijne medgezellen werden aangewezen. Door het verlaten zijner makkers werd Kajarnak van de groote boot, de tent en andere bezittingen beroofd in welke hij een gelijk aandeel met hen had. Gedurende korten tijd bragt hem dat in groote moeilijkheden, maar hij droeg zijn verlies met het grootste geduld. De zendelingen ontdekten dat hij thans voor de derde keer door de kwade bejegening zijner kameraads tot armoede vervallen was, en meenden daarom vast dat

de Heilige Geest zijn hart reeds voor het Godsrijk had toebereid, eer hij nog van eenen Zaligmaker had gehoord. Behalve Kajarnak en zijne vrouw vestigden zich ongeveer twintig inboorlingen gedurende den winter te Nieuw-Herrnhut. Zij vereenigden zich dagelijks tot gebed en godsdienstig onderwijs, en des Zondags werd een groot gedeelte van den dag besteed aan deze oefeningen en aan het lezen en zorgvuldig uitleggen van een gedeelte der Schriften. Langzamerhand vertaalden de broeders verscheidene gedeelten der Moravische Liturgie in het Groenlandsch. Ten dienste hunner leerlingen vertaalden zij ook eenige Duitsche gezangen, en zij bemerkten dat de waarheden van het Evangelie een dieper indruk op de inlanders maakten als zij in verzen waren uitgedrukt, dan het geval was wanneer zij in proza werden overgebracht.

Het getal hunner hoorders werd na het Kersfeest door de groote gestrengheid van het weder vermeerderd. De buitengewone koude welke het begin van het jaar 1738 kenmerkte is reeds vermeld; de vorst die het jaar 1739 aanbragt was niet minder gestreng. De omliggende zeëen waren door ijs ingesloten; de vischvangst en zeehondenjagt waren gedurende verscheidene weken gestremd. Vele menschen kwamen van honger om; vele anderen van koude, omdat zij geen zeehondenolie konden krijgen om de lampen te vullen,

waarmede zij hunne woningen verwarmden. Eenigen vlugten naar Godhaab en bezwoeren de Deensche kolonisten om hun nood te verligten, en vijftien tot twintig behoeftigen werden in Nieuw-Herrnhut geherbergd en gevoed. Toen zij nog verre van de volkplanting verwijderd waren en bemerkten dat hunne levensmiddelen ten einde raakten, namen de mannen van dit gezelschap hunne kajaks op het hoofd en reisden zoo spoedig mogelijk over het ijs, om hulp in te roepen voor hunne vrouwen en kinderen. De broeders, door eenig scheepsvolk van Godhaab vergezeld, begaven zich terstond tot deze liefdedienst op weg; maar stormachtig weder en het ijs stelden hun zoo vele hinderpalen in den weg, dat eene week verliep eer zij deze arme schepselen konden bereiken, die tien dagen lang op de sneeuw gelegen, en ter naauwernood hun leven gerekt hadden door het eten van de oude vellen die hen bedekten.

Gedurende dezen winter gevoelden de zendelingen zich dikwijls gedrongen God van harte te danken voor hunne veranderde omstandigheden. Slechts twee jaren geleden hadden zij de grootste ellende verduurd, door den honger veroorzaakt, zoo zelfs dat zij zich gelukkig rekenden als zij de beenderen en den afval konden koopwen welken de Groenlanders zelve wilden wegwerpen. Nu hadden zij niet alleen genoeg voor hunne eigene behoeften, maar spijzigden ook dagelijks een gezelschap

uitgehongerde menschen aan hunne tafel. Zij baden met hen, en beproefden zoo tevens de zielen dezer arme menschen te voeden. Velen luisterden met aandacht als hun het Evangelie werd verkondigd, en toen de lente terug kwam en de meeste vlugtelingen naar hunne woningen terugkeerden, verkoos een huisgezin hunne tent bij de zendelingen op te slaan. Allen beloofden zich den volgenden winter in de nabijheid van Herrnhut te zullen vestigen, opdat ze verder in de dienst van God onderwezen mogten worden. Zoodra het weder zulks toeliet ging Kajarnak met verscheiden der catechisanten naar Kangek, waar zij voor eenen korten tijd hunne woning opsloegen in de hoop zeehonden te vangen. Johannes Beck vergezelde hen om over zijne kleine kudde te waken, en ook om het Evangelie te verkondigen aan de vele Heidenen die daar en op de omliggende eilanden woonden. De robbenjagt was voorspoedig, maar het gezelschap van Nieuw-Herrnhut verlangde zeer haar zoo spoedig mogelijk ten einde te brengen. De verandering die Kajarnak ondergaan had en in mindere mate ook de anderen, die nog niet zoo vele vorderingen gemaakt hadden in godsdienstige kennis en ondervinding als hij, was duidelijk zichtbaar toen zij genoodzaakt waren dagelijks met de onwetende Heidenen te verkeerren. Deze bragten bijna alle nachten met maaltijden en danspartijen door, en vierden aldus den gelukkigen uitslag die hunne werk-

zaamheden be kroonde. Voor deze uitspattingen hadden de catechisanten allen smaak verloren, en als hun dagelijksch werk geëindigd was, trokken zij in stilte terug, en eindigden en begonnen zooveel hun doenlijk was elken dag met gebed en eenige woorden tot stichting door den zendeling gesproken. Johannes Beck vond somtijds gelegenheid met de Heidenen te spreken, en van dezen tijd af aan bezochten hij en zijne broeders meermalen deze eilanden.

Zij ondervonden dat het door gedurige oefening hun veel gemakkelijker viel zelve te spreken en zij zich veel begrijpelijker voor de inboorlingen wisten uit te drukken. Somtijds waren deze zeer bewogen als zij naar hen luisterden, maar tot dus verre gaven zij nog geen bewijs dat de waarheid in hunne harten ingang had gevonden, hoewel zij grooten prijs stelden op hunne bezoeken. Aan den anderen kant waren de broeders dikwijls zeer geschokt en bedroefd over de barbaarsche handelingen welke door dit volk bedreven werden. De beste en de slechtste eigenschappen van hun natuurlijk karakter vertoonden zich het duidelijkst in den huiselijken omgang. In het algemeen betoonden de ouders groote liefde voor hunne kinderen, en als deze volwassen waren behandelden zij hunne ouders met dankbaarheid en eerbied. Maar er waren ook verschrikkelijke uitzonderingen; verscheiden voorbeelden, dat een gebrekkig vader of moeder door hunne ontaarde

kinderen levend werden verbrand, kwamen de zendelingen ter oore. Wanneer zij gelegenheid hadden om tusschenbeide te komen, trachtten zij het uitvoeren van zoodanige wreedheden te verhinderen. Maar Groenland was, in den strengsten zin des woords, een land zonder regters en zonder wetten, en de barbaarsche zonen en dochters die van zins waren een vadermoord te begaan, vonden gewoonlijk gelegenheid om hun wreed voornemen ten uitvoer te brengen, als geen Europeaan in de nabijheid was. De dagboeken en brieven der zendelingen maken gewag van de dankbaarheid der inlanders, nadat deze zich bekeerd hadden van deze snoode werken van het onwedergeboren hart. Zij deelden met blijdschap mede hoe de vrees voor de zonde, de dankbaarheid jegens God en de liefde tot den naaste, zich thans in de kleine kudde, aan hunne zorg toevertrouwd, openbaarde. Kajarnak was zeer bezorgd voor zijne ongeloovige landgenooten, en smeekte hen dikwijls toch niet langer te blijven in de duisternis, onbekend met hunnen Schepper, die nu zijn Woord tot hen gezonden had. Somtjids stortte hij met grooten aandrang des harten, een kort gebed uit, en smeekte God om hen te verlichten en zich zelve aan hen bekend te maken. Dagelijks had hij nieuwe vragen te doen over 't een of ander uit de H. Schrift. Eens toen hij met zijne onderwijzers sprak, kwam het gesprek op den strijd dien de Christen te

voeren heeft tegen de zonde in het eigen hart. „Als een slechte gedachte in mij opkomt,” zegt Kajarnak, „verhef ik mijn hart, waar ik ook ben, in stilte tot Jezus, en bid hem er mij van te verlossen door zijn bloed.” De zendelingen waren zeer langzaam en voorzigtig in het toedienen van den doop aan hunne leerlingen, omdat zij wisten dat aller oog en op de nieuw bekeerden zouden gevestigd zijn, en dat de uitbreiding van het Evangelie zeer zoude tegengewerkt worden, wanneer het volgend leven der gedoopten in tegenspraak zoude zijn met hunne Christelijke belijdenis. Maar zij konden niet langer de bede van Kajarnak, om met zijn huisgezin in de Gemeente des Verlossers te worden ingelijfd, afwijzen. Op het Paaschfeest van 1739 legden Kajarnak en zijne vrouw, die nu de namen Samuel en Anna kregen, voor eene groote vergadering van Europeanen en Groenlanders, eene krachtige belijdenis af van hun geloof in Christus. Nadat zij verklaard hadden dat zij alle heidensche gewoonten en bijgeloovigheden vaarwel zeiden, en besloten hadden met Gods hulp in gehoorzaamheid aan zijne geboden te leven, werden zij met hunne twee kinderen door Mattheus Stach gedoopt. De woorden van de doopformule: „Ik doop u in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en in Jezus dood” maakten eenen diepen indruk op de andere leerlingen, die eene ernstige begeerte aan den dag legden om

in het voorregt te deelen dat hunne vrienden was geschonken. Gevoel van dankbaarheid en blijmoedige hoop op toekomstige zegeningen, vervulde alle harten in de kleine zendingsgemeente. Maar deze aangename vooruitzigten verdwenen spoedig op eene treurige wijze. Wij hebben reeds aangestipt dat Groenland een land zonder wetten was. Over het algemeen was het karakter der inboorlingen niet onderhevig aan sterke hartstogten, noch geneigd tot wreedaardige hartstogten. Daden van geweld of moord zouden zeldzaam gepleegd zijn geworden, ware het niet door de bloedwraak die van vader op zoon overging, zelfs tot in verscheidene geslachten. Nu en dan versloeg de een den ander in eenen plotselingen aanval van wrok of zelfs met voorbedachte kwaadwilligheid; maar meestal ontstond de bloedwraak uit de verdenking van tooverij, wanneer een man of eene vrouw door de Angekoks of toovenaars beschuldigd werd, den dood van een ander door betoovering en bezwering te hebben veroorzaakt. In al deze gevallen achtten de betrekkingen van den gestorvene zich gebonden zijn dood te wreken. Zij wachtten gewoonlijk op eene gelegenheid om den moordenaar van hun bloedverwant in het geheim te doden, en zij konden hunne wraak jaren lang inhouden, indien dit noodig was, om des te zekerder van hunne prooi te zijn. En het was niet alleen de moordenaar zelf wiens leven zij zochten: zijne

kinderen, ouders, bloedverwanten, ja zelfs zijne bureu werden somtijds door deze bloedwrekers omgebracht, en zoo werd zulk een wraaktooneel door een tal van moorden voortgezet, waarvan geheel onschuldige menschen dikwijls het offer werden. Onder de verwanten van Kajarnak die met hem te Nieuw-Herrnhut woonden, was de broeder van zijne vrouw, Innungeitsok genaamd. Eenige jaren te voren was deze door eenen Angekok beschuldigd, dat hij zijn zoon betooverd had waardoor deze gestorven was. De Angekok had zich echter op eenen grooten afstand ten noorden gevestigd, en de beschuldigde, die geheel onschuldig was, nam verder geene voorzorgmaatregelen meer tegen zijne wraakzucht. Maar de toovenaar die Kasjiak heette kwam dezen zomer op Kangek met verscheidene zijner volgelingen, die zich bij hem hadden aangesloten om zijn boos voornemen te volvoeren. Eenige van deze mannen verzochten Innungeitsok, die geen kwaad vermoedde, met hen uit visschen te gaan, en toen zij op zee waren doorstaken zij hem met eene harpoen. Hij trok haar uit zijn ligchaam, stortte zich in zee en zwom naar de kust. Maar de moordenaars vervolgden hem en haalden hem in, bedekten hem met wonden en wierpen hem over eene klip, aan welker voet zijn lijk eenige dagen later door de treurende bloedverwanten werd teruggevonden. De wraakzucht van Kasjiak was echter door dezen moord nog niet be-

vredigd. Men ontdekte dat hij het leven van Okkomiak, den broeder van zijn slagtoffer, en ook dat van Kajarnak bedreigde. Maar de Deensche kolonisten beijverden zich hem te vatten, en hij werd gevangen genomen met verscheidenen van zijne bende. Kasjiak beleet met eigen hand die moorden gepleegd te hebben en medepligtig te zijn geweest aan vier andere. Daar hij echter voor geene menschelijke regtbank verantwoordelijk, en geheel onbekend met de Goddelijke wet was, stelden de Denen hem weder op vrije voeten. Twee van zijn gevolg die vroeger in Godhaab hadden gewoond en in Gods Woord onderwezen waren, werden met stokslagen gestraft. De vrees van de bedreigde personen werd door deze handelwijze eerder vermeerderd dan verminderd, want zij scheen hun meer geschikt om hunne vijanden te verbitteren dan hen neêr te zetten. Okkomiak vooral meende steeds in groot gevaar te verkeeren, en Kajarnak kwam tot het droevig besluit om zijn bloedverwant veilig naar zijn eigen volk in het zuiden terug te geleiden. De andere leden der familie wilden niet alleen achterblijven, en na eenen korten tijd waren nog maar weinige leden over van de kleine gemeente, waarop de zendelingen met zoo veel hoop en blijdschap hadden neergezien. „Onze harten waren zeer bezwaard,” zeggen zij, „en de zendingspost, door zoo velen van hare inwoners verlaten, scheen plotseling in een woestijn herschappen.”

Niet lang daarna werd echter de eenzaamheid verlevendigd door de aankomst van een en twintig booten met Zuidlanders, die Kajarnak en zijn gezelschap op weg hadden ontmoet en van hen, volgens hun zeggen, zulke wonderlijke dingen van God hadden gehoord, dat zij wenschten verder omtrent dit onderwerp te worden ingelicht. Tegen het einde van den zomer kwam Simek, een der vlugtelingen met zijne geheele huishouding terug, en zijne komst werd gevolgd door die van alle Groenlanders, welke gedurende de schaarschte in het begin van het jaar hier geherbergd en gevoed waren geworden. Aldus was eene talrijke vergadering van inlanders verzameld en woonde gedurende de wintermaanden op den zendingspost. Men betoonde eene algemeene begeerte naar onderwijs, welke echter met veel lichtzinnigheid gepaard ging. „Nu eens,” zeggen de zendelingen, „zijn onze toehoorders slaperig en onverschillig als wij trachten hen te onderwijzen; dan weder is hunne belangstelling wakker en levendig en wenschen zij gretig in eens vroom te worden.” De kinderen gaven hun de meeste blijdschap. Eenigen van hen leerden tamelijk goed lezen in den loop van den winter: zij hechtten zich zeer aan hunne onderwijzers, en toen de ouders in het voorjaar den zendingspost verlieten om naar ver verwijderde visschersplaatsen te trekken, namen de kinderen de boeken met zich mede, die de zendelingen

voor hen hadden gereed gemaakt en geschreven, en die, behalve gemakkelijke leeslessen, ook korte gebeden en voorschriften behelsden, welke naar hunne vatbaarheid geëvenredigd waren.

In het begin van den zomer 1740 trouwde Frederik Bochnisch met Anna Stach. Te midden der feestelijkheden verscheen hun geliefde bekeerling en vriend Kajarnak in hun midden, tot vreugdevolle verrassing der zending-familie. Hij was een jaar afwezig geweest en had de blijde boodschap door hemzelve ontvangen, aan menigen Zuidlandschen Heiden bekend gemaakt. In het begin, zeide hij, hadden zij met verwondering en genoeg geluisterd, maar toen het hun na korten tijd verveelde en zij alles belagchelijk maakten, liet hij hen ongemoeid. Hij had zorgvuldig getracht zijne eigene huisgenooten te onderwijzen en in de eenzaamheid toegang gevonden tot zijnen God en Zaligmaker. Maar tegen het einde van zijn verblijf aldaar, had zulk eene vurige begeerte naar onderwijs en naar het gezelschap zijner leermeesters zich van hem meester gemaakt, dat hij teruggekomen was. Thans was hij vast besloten zich nooit weder op zulk eenen afstand van hen te vestigen. Later bleek het dat de woorden van Kajarnak en de stille welsprekendheid van zijn onberispelijk leven, veel meer invloed hadden uitgeoefend dan hij dacht. Tusschen drie en vierhonderd menschen verlieten langzamerhand hunne

woningen in het Zuiden om het onderrigt der zendingen te komen bijwonen, en deze schreven hunne eerste begeerte om den weg der zaligheid te leeren kennen, aan de woorden en het voorbeeld van Kajarnak toe. Maar de meesten van hen kwamen in Nieuw-Herrnhut nadat Kajarnak tot zijne ruste was ingegaan.

Kort na zijne terugkomst op den zendingspost werd het getal hoorders en leerlingen aanmerkelijk vergroot door bureu die van de naburige eilanden kwamen en ook van plaatsen verder ten Noorden gelegen. Eene der nieuw aangekomenen was eene jonge vrouw, die herhaaldelijk gevraagd had in dienst der zendingen genomen te worden. Tot dus verre hadden zij geweigerd dit verzoek in te willigen, omdat zij vreesden dat zij eerder gedreven werd door de begeerte naar tijdelijk voordeel dan naar godsdienstig onderwijs. Nu kwam zij echter weder, en zeide met tranen, dat zij niet langer met hare heidensche landgenooten kon leven, die haar haatten, omdat zij zich niet meer met hunne gewoonten wilde vereenigen. Zij werd vriendelijk opgenomen en verzorgd totdat de broeders eene plaats voor haar gevonden hadden in het huis van een der Deensche kolonisten. Hier maakte zij voldoende vorderingen onder de leiding van den heer Drachart, Deensch predikant te Godhaab, in de Christelijke godsdienst en werd ten einde van twee maanden gedoopt. Twee andere jonge vrouwen, die zelve de waarheid

hadden leeren kennen, lieten geene gelegenheid voorbijgaan deze aan hare buren aan te prijzen. Eene van haar bezat groote natuurlijke begaafdheid en bleek eene zeer nuttige helpster in het zendingswerk onder hare vrouwelijke landgenooten te zijn. Zij was de eenige onder haar eigen geslacht en onder hare medgezellen, wier hart terstond geopend werd voor het Evangelie. Toen de zendelingen voor het eerst dit volk bezochten, bemerkten zij, dat toen alle anderen met onverschilligheid of tegenzin naar hunne woorden luisterden, eene dochter des huizes haar gezigt met de handen bedekte om hare tranen te verbergen en hoorden haar zacht snikken: „o Heer! laat uw licht door deze zeer groote duisternis dringen.” Van dien tijd af was zij gewoon zich naar eenzame plaatsen tusschen de rotsen te begeven, om te bidden. Een van de broeders die haar bij toeval zag knielen op eene eenzame plaats aan de kust, half achter eene klip verscholen, vroeg haar waarom zij knielde. „Omdat ik nu begin te gelooven,” antwoordde zij. „Iederen dag bid ik God, om mij genadig te zijn.” Hare gebeden ademden de begeerte van een verslagen hart. Eens hoorde men haar zeggen: „Heere Jezus! Gij weet dat mijn hart geheel bedorven is! Maak mij er in waarheid bedroefd over, neem mijne slechte gedachten weg, en vorm mij naar uwen wil. En daar ik nog maar weinig van uw Woord weet, geef mij uwen Heiligen Geest, dat die mij on-

derwijze." Hare aanhoudende zorg om het kwade te vlieden, en de waarde die zij hechtte aan het onderwijs der zendelingen, werden door hare naastbestaanden kwalijk genomen. Deze toch gevoelden dat haar voorbeeld een verwijt voor hen was, en behandelden haar deswege met eene hardheid, ja met eene wreedheid, die eene zeldzaamheid was in een Groenlandsch gezin. Eindelijk ontvlugtte zij en vond eene schuilplaats bij Anna Kajarnak te Nieuw-Herrnhut.

De zendelingen begonnen nu haar tot den doop voor te bereiden. Hare vreugde was groot toen zij met het wezen en het doel dezer heilige instelling bekend gemaakt werd. „Nu,” zeide zij, „geloof ik dat Jezus een vriend van zondaren is, niet omdat gij het mij gezegd hebt, maar omdat ik het in mijn hart heb gevoeld.” Bij den doop ontving zij den naam Sara, welke naam dikwijls in de dagboeken der zendelingen is vermeld als van iemand die de Heidensche vreemdelingen welke in de nabijheid kwamen, opzocht en vermaande. „Kajarnak en Sara,” zeggen de broeders, „hebben ons groote diensten bewezen bij het verzamelen van de „Overeenstemming der vier Evangeliën,” in het Groenlandsch. Zij hebben ons herhaaldelijk geschikte uitdrukkingen aan de hand gedaan, welke geene taalkennis ons in staat zoude gesteld hebben te ontdekken.” „Het getuigenis van onze gedoopte Groenlanders,” zeggen zij verder, „en vooral van Kajarnak

en Sara maakt eenen magtigen indruk op hunne heidensche landgenooten, die tegen hen niet dezelfde tegenwerpingen kunnen inbrengen, als zij dikwijls tegen ons hebben gemaakt, bijv. „Gij zijt een ander soort van menschen als wij; deze dingen mogen goed zijn voor u, maar wij hebben ze niet noodig;” of: „wij hebben geen tijd deze dingen te leeren; zij zijn voor ons te hoog, wij moeten visschen.” De Heidenen zagen hunne eigene landgenooten en huns gelijken zoo zeer veranderd, dat zij wel nieuwe schepselen mogten genoemd worden, en zij hoorden hen vrij en met blijdschap den lof van hunnen Verlosser verkondigen, die hen geroepen had uit hunne vroegere duisternis tot het licht. Het zwervende leven van dit volk maakte dat het nieuws zich wijd en zijd verspreidde. Een gezelschap dat uit eene meer verwijderde streek kwam, (men meende van de Oostzijde omdat hun dialect niet goed te verstaan was) luisterde met verwondering en graagte naar de Evangelische verhalen. Voor de meesten van hen strekten deze nieuwe en vreemde verhalen slechts ter bevrediging van nieuwsgierigheid; maar in het hart van twee van hen, een broeder en zuster die weezen waren, schoot het zaad diepe wortelen. De verandering die in hunne denkwijze en in hun gedrag plaats greep, gaven hunnen medgezellen zulk eenen aanstoot, dat toen ze op een grooten afstand aan het visschen waren, het overige van het gezelschap

in het geheim wegvoer en hen verliet. De twee jonge lieden, dus door hunne aardsche vrienden verlaten, zochten en vonden een nieuw tehuis bij hunne Christelijke landgenooten te Nieuw-Herrnhut.

Een gezelschap uit het Noorden welks nieuwsgierigheid was opgewekt door de geruchten die tot hen doordrongen, kwam ook en sloeg voor een korten tijd de tenten op in de nabijheid van Nieuw-Herrnhut. Zij waren bovenal verwonderd over de gebeden van hunne bekeerde landgenooten, en vroegen of zij ook zulke woorden konden leeren spreken? „O ja,” was het antwoord, „als gij uwe groote behoefte aan den Zaligma-ker maar gevoelt, kunt ge niet nalaten Hem te bidden dat Hij u helpe. Dan zult gij zijn als hongerige kinderen die natuurlijk hunne ouders om spijsze vragen.” In den winter, die op de terugkomst van Kajarnak tot den zendingpost volgde, was hij bijzonder werkzaam om zijne landgenooten van hunne booze wegen af te brengen. Hij begon met de verschillende winterkwartieren in den omtrek te bezoeken, en daar, zooals hij zeide: „iets van Jezus, den toevlugt van zondaren,” te vertellen. Toen hij omstreeks het Kersfeest op reis was, verzochten verscheidene menschen hem een korten tijd bij hen te blijven, om deel te nemen aan de feesten en de genoegens die zij weldra vieren zouden ter eere van het jaarlijksche feest der zon. Hij antwoordde: „Nu heb ik eene andere vreugde, want eene schitte-

rende zon is in mijn hart opgegaan. Ik spoed mij naar mijne onderwijzers terug, om met hen een groot feest te vieren ter gedachtenis aan de Schepper aller dingen, die als arm kind op de wereld is gekomen tot onze verlossing." Zijn nuttige loopbaan werd spoedig door den dood afgebroken. In Februarij 1741 werd hij door eene pleuris aangetast en na een paar dagen van hevig lijden ging hij ter ruste. Hij uitte geene klagt, en toen hij zijne vrouw en bloedverwanten zag schreijen, zeide hij: „Treurt niet over mij. Hebt gij niet gehoord dat de geloovigen, als zij sterven tot den Zaligma-ker gaan en in zijne heerlijkheid deelen? Gij weet, Hij riep mij het eerst van mijn volk, om Hem te leeren kennen en nu roept Hij mij het eerste tot zich naar huis. Weest gij maar aan Hem getrouw, dan zullen wij elkander ontmoeten voor den troon des Lams." „Alle dingen," zeide hij later, „die ik in mijne gezonde dagen gehoord heb, zijn mij nu veel duidelijker." Het uitnemende karakter van Kajarnak had hem veel eerbied verworven bij de Deensche kolonisten, en de twee Deensche predikanten, handelaren en andere leden der kolonie, sloten zich bij de zendelingen en zijn eigen volk aan, om zijn lijk naar het graf te vergezellen. Achter den zendingspost, een weinig ten noorden, hadden de broeders zoo goed hun dit de rotsachtige aard van den grond toestond, eene begraafplaats in orde gebracht. Hier legden zij het lijk van hunnen geliefden

zoon in het geloof neder, nadat een van de Deensche zendelingen het verzamelde volk had toegesproken over de woorden: „Ik ben de opstanding en het leven,” en hun gezegd had dat een geloovige niet sterft, maar eerst waarlijk begint te leven als hij van deze aarde scheidt. „Toen,” zeggen de zendelingen, „knielden wij onder den blooten hemel op de sneeuw neder, en gaven onzen Zaligmaker onzen eersteling terug, met hartelijke dankzegging voor de genade die Hij hem verleend had.

De herinnering aan den bloedverwant en vriend, die zoo zalig was heengegaan, had eene gelukkige uitwerking op velen van de achtergeblevenen. De vrouw van zijnen broeder was niet onder het getal dergenen, die er voordeel van getrokken hadden, en haar dood, die kort daarop plaats greep, werd door eenen geheel anderen geest gekenmerkt dan door het nederige, stille vertrouwen, waarmede Kajarnak zijnen geest had bevolen in de handen van zijnen Vorlosser. Haar man en vooral hare kinderen hadden met groote belangstelling geluisterd naar de verkondiging van het Evangelie, maar eerstgenoemde kon er niet toe besluiten om het zwervend leven waaraan hij altijd gewoon geweest was, vaarwel te zeggen. Op een van deze togten naar het Noorden, ongeveer een jaar na het overlijden zijner vrouw, verloor hij het leven. Zijn zoon Kuanak, een jongen van tien of elf jaren, was

bij de zendelingen zeer bemind om zijnen geestigen en liefderijken aanleg. Hij was gedwongen zijnen vader op diens togten van plaats tot plaats te vergezellen, maar liet zelden eene gelegenheid voorbijgaan om zijne onderwijzers te bezoeken als zij binnen zijn bereik waren. Hij vreesde zeer om hetgeen hij geleerd had te vergeten, en tot de gebruiken der Heidenen weder terug te keeren. „Ik bid dikwijls tot mijnen Zaligmaker,” zeide de arme jongen, „dat Hij mij beware voor het afdwalen van Hem.” En dit gebed werd verhoord, hoewel Hij veel te lijden had van den man, die na zijns vaders dood de voogdijschap op zich nam en die een driftig karakter had. Eindelijk kon hij naar Nieuw-Herrnhut terugkeeren; maar hij kwam er kreupel, ten gevolge van de wreede behandeling die hij had ondergaan. Zijne zuster die twee jaren ouder was dan hij, was door de vrouwen der zendelingen opgenomen en eene der beste leerlingen van hare scholen. Verscheiden van Kajarnaks betrekkingen kwamen nu van het Zuiden. Zij zeiden dat hun bloedverwant hun vele dingen gezegd had van iemand dien hij Jesuma (Jezus) noemde; dingen die ze toen niet verstonden, maar waarover zij sedert dikwijls hadden gedacht. Nu waren zij gekomen om beter onderrigt te worden. En dit waren geene ijdele woorden; want behalve de dagelijksche bijeenkomsten waarbij de Schrift werd uitgelegd, kwamen zij dikwijls nog afzonderlijk

tot de zendelingen om hen over hunne twijfelingen en bezwaren te spreken, en eindigden gewoonlijk met de eene of andere uitdrukking als deze: „O dat God mij de ooren en oogen wilde openen, opdat ik deze zaak goed konde verstaan en gelukkig zijn!”

De kinderen van Ippegau, die zes jaren geleden het middel was geweest waardoor de broederen voor den hongerdood bewaard bleven, sloten zich bij de geloovigen aan; alsmede een jongeling Arbalek genaamd, wiens uitmuntende vermogens en warmte van hart, gevoegd bij de eenvoudigheid, waarmede hij het Evangelie ontving, den zendelingen hoop gaf, dat hij een waardig opvolger van Kajarnak zoude worden. Deze hoop werd door de uitkomst geregtvaardigd. Reeds voor zijnen doop was Arbalek door zijnen grooten ijver een onwaardeerbare steun voor zijne onderwijzers. Terwijl hij met zijn dagelijkschen arbeid bezig was, verhaalde hij aan eene vrouw, die hij ontmoette, de geschiedenis van de Samaritaansche, en sprak over de woorden van Christus: „Indien gij de gave Gods kent en wie Hij is die tot u zegt, geef mij te drinken, zoo zoudt gij van Hem hebben begeerd en Hij zoude u levend water gegeven hebben.” Het behaagde den Heiligen Geest deze woorden aan het hart der vreemdelinge te zegenen, en even als de Samaritaansche vrouw, maar met dieper beteekenis, zeide zij: „Geef mij dit water.” Eenige weken later bezochten

de zendelingen het eiland waar zij woonde; terstond kwam zij tot hen met de vurige begeerte om meer te hooren. Het scheen inderdaad of zij niet genoeg konde hooren; want na den geheelen dag naar hunne prediking geluisterd te hebben, zond zij haren zoon des nachts tot hen om hen te verzoeken in haar huis te komen en haar meer te vertellen, zoodra zij de noodige rust genoten en versterking zouden verkregen hebben. Niet bij magte zich van de woonplaats harer bloedverwanten te verwijderen, om in meer onmiddellijke nabijheid der zendelingen te zijn, was zij toch eene ijverige en leersame kweekeling in de school van het Evangelie. Hare gehoorzaamheid aan de waarheid stelde haar eerst aan vervolging bloot; maar het werd haar desniettegenstaande gegeven te volharden, en haar uitnemend gedrag was eene goede aanprijzing van haar geloof.

Mattheus Stach, die eene reis naar Europa had ondernomen, kwam in den zomer 1742 terug, vergezeld van een helper, die de zorg der kinderen op zich zoude nemen. Hij verheugde zich een groot aantal catechisanten onder toezigt zijner broederen te vinden. Zij waren nog altijd zeer behoedzaam om iemand tot den doop toe te laten. Te behoedzaam meenden velen van hunne vrienden in Europa. Maar men zal misschien den langen proeftijd waaraan zij hunne catechisanten onderwierpen billijken, als men nagaat dat, aan het einde van acht en twintig jaren, slechts twee men-

schen van de omstreeks duizend gedoopten , tot het heidendom terugkeerden. Van deze twee had nog een kort daarop berouw en keerde terug. De zendelingen bemerkten dat geen onkruid zoo welig in de harten hunner leerlingen ontsproot en het zaad des Woords verstikte, dan verwaandheid. Zelfs Sara werd gedurende eenigen tijd door dezen indringer verstrikt. De gelukkige uitslag van haar werk onder de Heidenen leidde haar tot hooge gedachten van hare kunde. Men herinnerde haar echter aan den treurigen toestand waarin de Heer haar had gevonden , toen Hij zich over haar ontfermde, en aan de verdorvenheid haars harten, hetwelk zij toen leerde inzien. Hierop barsjte zij in tranen los en zeide: „O! nu gevoel ik duidelijk dat ik langzamerhand den vrede heb verloren, dien ik gewoon was te genieten. Iets is er dat mij van den Zaligmaker scheidt. Ik bid, en kan toch den weg tot Hem niet vinden.” Maar van dezen tijd af waakte en bad zij bijzonder tegen deze boezemzonde en door de beoefening van eenen nederigen en boetvaardigen geest werd de vrede harer ziel hersteld.

Tergelijker tijd met Arbalek, doopte Mattheus Stach nog vier andere jonge lieden, die gedurende langen tijd onderwijs hadden ontvangen. Issek, de zuster van Sara was eene van deze; hare moeder had in hare stervensure, deze dochter aangespoord het voorbeeld der oudere zuster die zij vervolgd hadden, te volgen

en zich bij de Christenen aan te sluiten. Dientengevolge ging Issek, na den dood harer moeder, naar Nieuw-Herrnhut, en verzocht onderwezen te worden in de dingen die zij moest gelooven.

Bij haren doop kreeg zij den naam Judith en was even als hare zuster eene ijverige helpster bij het onderwijs der vrouwelijke landgenooten. Arbalek trouwde eenige maanden later met Sara; dit was het eerste paar dat de zendelingen in den Christelijken echt verbonden.

In het begin van het jaar 1743 vertoonden zich kenteekenen eener algemeene opwekking onder de Groenlanders van de kusten en de eilanden der Baalsrivier. Wel konden velen, die eenen tijd lang met groote belangstelling naar de verkondiging van het Evangelie geluisterd hadden, niet besluiten in de nabijheid der zendelingen te gaan wonen, om het onderwijs te ontvangen dat hunnen doop moest voorafgaan; want dat zoude het hun onmogelijk gemaakt hebben om de verwijderde plaatsen te bezoeken, daar zij gewoon waren te gaan jagen. Hierdoor maakte deze hunne eerste liefde plaats voor eene betrekkelijke onverschilligheid. Toch kwamen velen die weggetrokken waren, in latere jaren te Nieuw-Herrnhut terug; anderen volhardden in het onderzoek der waarheid ook toen zij in de kolonie der Denen kwamen en lieten zich daar in de Christelijke kerk opnemen. Weer anderen die zich nooit bij de gemeente der geloovigen aansloten, bewezen toch door

hun wandel dat zij iets meer dan een bloot hooren en toestemmen, van het woord door de zendelingen verkondigd, hadden meêgenomen. Van dezen tijd af droeg het volk den vreemdelingen veel grooter achting toe dan te voren; eene verandering, die grootendeels werd toegeschreven aan den indruk dien zij op de zwervende Groenlanders gemaakt hadden. De kinderen waren even begeerig als de volwassenen naar onderwijs. Een van de broeders, die met zijn geweer op de robbenvangst uit was, ontmoette eenige kleine meisjes die in een gat van het ijs aan het visschen waren. „Ach, blijf bij ons,” zeiden zij, „en leer ons wat. Kunt gij niet eenen anderen dag gaan schieten? wij waren zoo blijde toen wij u zagen komen. Wij kunnen niet naar uw huis gaan om te leeren en wij wilden dat gij ons wat van Jezus, den Zaligmaker, verteldet.”

De bezoeken der zendelingen waren nu altijd welkom aan de bewoners der naburige eilanden. Toen de broeders op zekeren dag hoorden dat een christen-inboorling bij ongeluk op Kangek verdronken was, voeren een of twee van hen, door eenige hunner gedoopte Groenlanders vergezeld terstond derwaarts, om bij de begrafenis behulpzaam te zijn. Bij hunne aankomst bemerkten zij dat Arbalek zich reeds naar de plaats gespoed had, en dat hij tot een aandachtig gezelschap sprak over het geloof in den Zoon van God, door wien

het leven aan de doode ziel gegeven wordt. „Ik, arm schepsel, „zoo eindigde hij, „heb maar weinig ondervinding, doch hier zijn mijne leermeesters, die zullen u meer vertellen.” De zendelingen spraken dus tot het volk over de menschwording en den dood van den Verlosser. Allen waren bewogen en zeiden: „wat is dit vreemd; hetgeen gij ons nu zegt, doet ons geheel anders aan, dan hetgeen gij ons vroeger zeidet van God en onze twee eerste ouders. Wij zeiden altijd dat wij alles geloofden, want het verveelde ons om het aan te hooren, en wij dachten: wat gaat ons dat aan? Maar nu ontdekken wij dat er iets in is, 't welk ons zooveel belang inboezemt.” Op deze reis konden de broeders niet dan God loven en prijzen, die de harten van het volk zoo had geneigd dat zij, die hen vroeger veracht en bespot hadden, nu vergiffenis kwamen vragen; terwijl anderen, die het meest hardnekkig geweigerd hadden naar hen te luisteren, nu aan de kusten bleven staan wanneer hunne boot voorbij voer en hen smeekten om toch te landen. Toen zij terugkwamen was de koude verschrikkelijk. Hunne boot was met zulk eene dikke ijsskorst bedekt, dat, hoewel zeven in getal, zij haar naauwelijks konden voortroeijen, en dat de schuim die er insloeg aanstonds bevroor. Ongetwijfeld zoude zij gezonken zijn, indien zij niet aanhoudend hunne krachten ingespannen hadden om haar uit te hoozen.

Onder de Heidenen die getuige van de begrafenis

waren, behoorde een Angekok, die na afloop der plegtigheid zijn voornemen te kennen gaf om de uitoefening van zijn bedrijf vaarwel te zeggen. Tot dit besluit was hij gekomen door een verschrikkelijken droom, waarin een klein kind uit den hemel tot hem neerdaalde en hem eerst leidde naar eene plaats van schitterend licht en uitnemende schoonheid. Hier werd zijn hart getroffen door het welluidende gezang van vele stemmen. Daarna bragt zijn jeugdige gids hem naar eene plaats der duisternis, waar eene menigte ongelukkige gevangenen zaten die geen weg konden vinden om hunne ellende te ontvlieden. „Hier,” zeide het kind, „moet gij ook wonen, als gij u niet afkeert van het kwade,” en bij deze woorden werd zijne ziel door schrik bevangen. Maar zijn leidsman voerde hem weder uit de duisternis tot het licht bij een feestvierend gezelschap. Het voedsel dat zij aten, genas de menschen van al het booze. Alle gasten zongen en verheugden zich; ja, hij begon ook mede te zingen, maar iemand maakte hem wakker, en — het was een droom. De broeders hechtten in 't algemeen niet veel waarde aan dromen; maar zij geloofden dat het God somtijds behaagde door eenen droom te spreken. Als een diepe slaap den mensch bevangt, dan opent Hij op zulke wijze wel eens der menschen ooren en bezegelt zijn onderwijs, om den mensch van zijn voornemen af te brengen en te bewaren tegen hoogmoed. En het gebeurde meermalen

bij de inboorlingen dat iemand die op twee gedachten hinkte, eindelijk door eenen droom gedrongen werd met het kwade te breken en het onderrigt van het Evangelie te volgen. Dit was hier het geval. De Angekok liet ten eenen male zijne kunst varen, welke hij beleed dat niet dan uit bedrog en afzetterij bestond, hoewel hij verklaarde dat er ook eene tusschenkomst van eene bovennatuurlijke magt toe noodig was, welke hij nu wel verafschuwde, maar die hij niet bij magte was te beschrijven. Hij ontving met zachtmoedigheid het onderwijs der zendelingen en werd, na eenen langen proeftijd, gedoopt. Zijn leven was later stil en onberispelijk, maar minder dan dat zijner mede-bekeerlingen uitstekend door dorst naar meerdere kennis en genot in de Christelijke waarheid. De leden der kudde die tot het aannemen der waarheid meer door de indrukken hunner verbeelding gedrongen werden dan door die van het hart, bereikten volgens de ondervinding der zendelingen nimmer dien wasdom in het geestelijke leven dan de anderen.

Uit de verhalen zoowel van inlanders als van Europeanen, die soms tegenwoordig waren als de Angekoks, (zoo als zij voorgaven) in gemeenschap met de geestenwereld stonden, zoude men gelooven dat buikspraak en andere tovenaarskunsten veelal gebruikt werden. Maar vele dezer mannen die in latere jaren zich bij de Christelijke kerk aansloten, hielden stand-

vastig vol, dat behalve hun gepleegd bedrog, waar-
 over zij zich nu van harte schaamden, eene magt,
 geheel onderscheiden van de hunne, van buiten af op hen
 werkte en hen hielp hunne aanhangers te misleiden.
 Voorzeker betoonden velen onder de Angekoks door
 hunne gruwelen, dat zij kinderen waren van hem die
 een menschenmoordenaar is van den beginne. Kasjiak
 die den moord van Innungeitsok bewerkt en sedert
 dien tijd vele andere onschuldige slagtoffers ter dood
 gebracht had, was sedert eenigen tijd op Kangek gaan
 wonen. Niettegenstaande zijn schandelijk karakter, za-
 gen velen zijner landgenooten met bijgeloovigen eer-
 bied tot hem op. Maar naarmate de waarheid vorde-
 ringen maakte, nam zijn aanzien en zijn opgang af. Hij
 had meer dan eens bedreigd de zendelingen, aan welke hij
 de nadeelige verandering in zijn fortuin toeschreef, spoed-
 dig buiten staat te zullen stellen om hem te benadeelen.
 Op zekeren dag in Mei, toen alle mannen van den
 zendingpost met hunne onderwijzers, behalve Mattheus
 Stach aan het jagen waren, kwam Kasjiak in Nieuw-
 Herrnhut, vergezeld door zoovele aanhangers, dat zij
 de zendingswoning geheel vulden. Mattheus wist
 wat zij bedreigd hadden, maar hij gevoelde geen vrees
 en ging rustig met het werk voort, waaraan hij bezig
 was. Nadat zij daar eenigen tijd stil gezeten hadden,
 zeide Kasjiak: „Wij zijn gekomen om iets goeds te
 hooren.” „Ik verheug er mij over,” antwoordde de

zendeling en, nadat hij een kort gebed tot God had opgezonden om hunne harten te openen, verhaalde hij een gedeelte van Paulus' toespraak tot de mannen van Athene. „Nu behoef ik u niets te zeggen” zeide hij, „om u te bewijzen dat er een Schepper is, want dit weet gij allen.” Op één man na stemden zij het toe. „Gij weet ook dat gij slechte menschen zijt.” Gezamenlijk bevestigden zij dit. „Welnu, dan kom ik tot het voornaamste punt, dat gij en wij eenen Zaligma-ker noodig hebben, namelijk hetzelfde groote Wezen 't welk in den beginne alle dingen schiep. Hij leefde ruim dertig jaren op deze aarde om de menschen te onderwijzen en te zegenen; daarna werd hij aan een kruis genageld en door zijne eigene landgenooten gedood, die zijne woorden niet wilden gelooven. Maar na drie dagen stond hij op uit het graf en voer naderhand ten hemel. De tijd nadert nu dat hij terug zal komen op de wolken des hemels, en alle dooden zullen opstaan en voor Hem den regtvaardigen Regter verschijnen, om geoordeeld te worden, een iegelijk naar zijne werken. Maar gij arme man,” vervolgde Mattheus, zich tot den Angekok wendende, „wat zult gij verschrikt daar staan als alle zielen, die gij uit deze wereld hebt uitgedreven, zullen zeggen tot Hem die op den troon zit: „Deze snoode ellendeling heeft ons vermoord juist toen Gij uwe dienaren gezonden hadt om ons den weg der zaligheid te verkondigen! Wat zult gij dan antwoor-

den?" Kasjiak zweeg en was verslagen. Bemerken-
 de dat beving het gansche gezelschap bevangen had, ging
 Mattheus Stach voort: „Hoor naar mij; ik zal u den
 weg verkondigen waardoor gij dit verschrikkelijk oor-
 deel ontgaan kunt, doch haast u, opdat de dood u
 niet overvalle want gij zijt oud. Werp u aan de voe-
 ten van Jezus neder. Gij kunt hem niet zien maar Hij is
 overal. Zeg Hem dat gij gehoord hebt dat Hij de
 menschen uitermate liefheeft en niemand verwerpt die
 tot Hem om genade roept. Bid Hem dat Hij u arm,
 ellendig mensch genadig zij en uwe zonden wassche
 in zijn eigen bloed." Met schijnbare aandoening be-
 loofde de Angekok dit te zullen doen. Stil, in gedach-
 ten verzonken bleef hij met zijn gezelschap gedurende
 een paar uren zitten, en luisterde naar eenige woor-
 den van Anna Kajarnak, wiens broeder zij vermoord
 hadden. Tegen den avond vertrokken zij weder naar
 hunne eigen woning, maar sedert dezen tijd was de
 vijandschap van Kasjiak jegens de zendelingen voorbij
 en had hij in het vervolg menig onderhoud met
 hen. Toch kon hij nooit besluiten God in waarheid
 te zoeken. Hij leefde nog vele jaren en wenschte dat
 zijne huisgenooten dikwijls door de Christenonderwij-
 zers bezocht en door hen onderwezen werden in de dingen
 die het heil hunner zielen betroffen. Hij zelf kwam ook
 menigmaal te Nieuw-Herrnhut. De zendelingen zeiden:
 „Kasjiak komt ons vaak bezoeken en luistert met een

bijzonder vroom gelaat naar het Woord van God, maar van zijne bekeering, — helaas, daarvan komt niets. Als wij hem bidden, zich met zijn geheele hart tot den Heere te wenden, en zijne kinderen voor wier welzijn hij zeer bezorgd schijnt te zijn een goed voorbeeld te geven, dan antwoordt hij: „Ik heb altijd plan zulks te doen, maar mijn wil is te zwak.” Na verloop van tijd besloten zijne twee zonen de toovenaarskunsten, die hij hun geleerd had, niet meer uit te oefenen en zetten zich op den zendingspost neder om meer bestendig het onderwijs der zendelingen te kunnen genieten. Later werden zij beiden gedoopt, en toen drongen de broeders Kasjiak ernstiger dan ooit, om de boodschap des heils aan te nemen voordat het te laat zou zijn. Maar hij antwoordde altijd: „Ik ben te oud om te leeren, en ben te slecht geweest om bekeerd te worden. Laat de jonge lieden zich bij u aansluiten opdat zij wijzer en beter worden. Als ik mij veranderen kon, zoude ik mij zeker met uw gezelschap vereenigen, omdat ik zie, dat gij zelve ook doet wat gij leert, maar nu ben ik te oud. Ik moet mijnen ouden weg vervolgen.”

Het toenemend aantal menschen dat onder hunne leiding kwam, veroorzaakte den zendelingen veel zorg, als zij dachten aan de noodzakelijke verwijdering gedurende de zomermaanden. Zooveel doenlijk begeleidden of bezochten zij hunne verstrooide kudde; maar het was

hun onmogelijk, overal en aan allen regelmatig onderwijs en de gelegenheid tot openbare godsdienstoefening te bezorgen, welke zij genoten als zij te zamen gedurende den winter te Nieuw-Herrnhut woonden. De broeders vreesden dus zeer, dat de zwakken den regten weg zouden verlaten en dat zelfs zij, die meer gevorderd waren in christelijk leven zouden afvallen, als zij door heidensche medgezellen omringd, aan zoo vele verzoekingën tot het kwade blootgesteld waren. Deze vrees had hen zelfs weêrhouden om aan hunne bekeerlingen eene der grootste weldaden en voorregten der christelijke gemeente toe te staan. Zeven jaren waren voorbij gegaan, sedert de eerste Groenlandsche bekeerlingen door den doop tot de kerk van Christus ingelijfd waren. Velen van hun volk waren sedert dien tijd aan de kudde toegevoegd; van dezen hadden eenigen reeds de aardse loopbaan voleindigd, terwijl de zendelingen van de anderen konden zeggen: „Wij verblijden ons en danken God voor de verandering van een wild en heidensch volk in welgeregelde christengezinnen. Bovenal prijzen wij Hem voor de genade welke Hij reeds aan eenige van onze gedoopte Groenlanders heeft betoond en die zich in hun gedrag openbaart.” Toch was nog geen dezer bekeerlingen door hen tot des Heeren Avondmaal toegelaten. Maar ten laatste was de duurzaamheid van het goede werk dat onder hen gewrocht was te blijkbaar, dan dat de zen-

delingen aan hunne Groenlandsche broeders en zusters nog langer zulk een zegen mogten onthouden. Misschien mogen wij ook zeggen, dat hun eigen geloof in de genade en trouw van God sterker was geworden, zoodat zij met meerder vrijmoedigheid van Hem verwachtten, dat Hij het geestelijke leven zoude onderhouden hetwelk Hij in hen verwekt had. Zij begonnen dus zorgvuldig hunne meest gevorderde bekeerlingen voor te bereiden tot het deelnemen aan het heilige Avondmaal. De dankbaarheid en de vreugde dezer inlandsche avondmaalgangers waren aandoenlijk. „O,” zeiden zij, „hoe is het mogelijk, dat onze Zaligmaker, arme menschen zoo uitermate kan liefhebben!”

Van dezen tijd af werden de feesten der gemeente met een geheel ander oog door hen beschouwd. De afzonderlijke godsdienstoefeningen, in welke men de groote feiten der geschiedenis van het Evangelie herdacht, werden met buitengewone opgewektheid door de Groenlanders bijgewoond. In den passietijd was de zelfvernedering, het lijden en de dood van onzen Heer, het gedurig onderwerp der bijbellezing en schriftverklaring, terwijl de zendelingen in de Paaschweek hunne hoorders van stap tot stap bepaalden bij de laatste sombere tooneelen van het leven des Verlossers op aarde. Den avond voor het Paaschfeest werd het hun herinnerd dat de Zoon van God door zijn verblijf in het graf, het graf geheiligd heeft en deze laat-

ste woning, (anders zoo donker en verschrikkelijk,) veranderde in eene verblijfplaats van gezegende rust voor degenen die in den Heer sterven. Op Paaschzondag vergaderde de gemeente vóór zonsopgang in de kerk en begaf zich daarop naar de begraafplaats, waar zij de namen der broeders en zusters, die gedurende het verloopende jaar ontslapen waren, elkander herinnerden, en (in de woorden van hunne begrafenis-lithurgie), smeekten om „eeuwigdurende gemeenschap met hen en met de zegerierende kerk rondom den troon des Lams.” De gezangen, liederen en koren, die een groot deel van de openbare eeredienst der Broedergemeente uitmaken, werden eene bron van waar genot voor de Groenlanders. Gedurende den winter vergaderden eenigen van het volk bijna elken avond, om te zamen het geleerde te herhalen, en zij die niet konden lezen, leerden de woorden van buiten, welke hunne beter onderrigte medgezellen hun voorzegden. Eenigen van de broeders die van tijd tot tijd uit Duitschland kwamen om de zendelingen behulpzaam te zijn, konden op de fluit, de viool of andere instrumenten spelen. Toen zij bemerkten dat sommige inlandsche jongelieden een goed gehoor hadden, en in staat waren genoeg te leeren spelen om het gezang der gemeente te begeleiden, vormden zij onder deze eene kleine vereeniging. Het zingen was buitengewoon aangenaam; de vrouwen en kinderen hadden over het algemeen, liefelijke

ZINGLES.

stemmen, die in zuivere harmonie zamensmolten. Des morgens te acht ure, en ook des avonds wanneer de mannen van zee terug gekomen waren, werd dagelijks in de kerk godsdienst gehouden, en bij de eene of andere gelegenheid verklaarde een der zendelingen een woord der Heilige Schrift of hield eene korte toespraak. Des Zondags namiddags werd gepreekt en vele van de naburige Heidenen sloten zich dikwijls bij de gemeente aan. Eene korte, afzonderlijke dienst werd des Zondags gehouden voor de kinderen, die te jong waren om aan de langere godsdienstoefeningen hunner

ouders deel te nemen, terwijl zij dagelijks onderwijs ontvingen in den bijbel. Vóór Pinksteren moesten de gemeenteleden gedurende den zomer van elkander scheiden, om naar hunne visschersplaatsen te trekken. Een of meer van de zendelingen begeleidden hen gewoonlijk, en een paar korte uittreksels uit hunne dagboeken kunnen ons het leven schilderen, dat daar door de onderwijzers geleid werd. „Den 19^{den} Mei,” zegt Johannes Beck, „vertrok ik met het grootste gedeelte van ons volk, op twee en twintig groote booten en een aantal kajaks, naar de Caplin-visscherij. Na twee uren begon het zoo hard te sneeuwen, dat geen van ons twintig schreden voor zich uit kon zien; maar goede engelen geleidden ons, zoodat niet één schade leed of van zijn gezelschap gescheiden werd. Wij waren ook in staat onze tenten zoo dicht bij elkander op te slaan, dat niemand door den afstand verhinderd werd onze dagelijksche zamenkomsten bij te wonen, totdat het gezelschap, 't welk op de robbenjagt uitging, ons verliet. Wij hadden allen gelegenheid bij eigen ondervinding op te merken, dat de nabijheid des Heeren niet aan eenige plaats gebonden is, en ik trachtte in de harten van het volk de verzekering te wekken, dat de genade van onzen Zaligmaker overal gezocht en gevonden kan worden, en niet alleen in het huis des gebeds of bij de gemeenschappelijke zamenkomsten. Op zee- of ijsbergen, zoowel als in kreupelbosschen, overal waar eene ziel,

uit diep gevoelde behoefte des harten tot Hem om hulp roept, is het oor des Heeren geopend en zijn zijne armen tot hem uitgestrekt.

Gedurende het Pinksterfeest hadden wij een talrijk en oplettend gehoor, niettegenstaande de sneeuw in digte vlokken op ons neerviel; want de kerk van Pisiksarbik heeft geen ander dak dan het uitspannel, geene muren dan witte sneeuwbergen, geen preekstoel dan een groote steen, geene banken dan de rotskanten. Na de dienst gaf ik den Groenlanders een middagmaal van rendierenvleesch. Twee van hen, die zich onlangs aan wandgedrag schuldig gemaakt hadden, schenen nu beschaamd te zijn; een hunner was zeer bang voor mij, daar ik wist dat hij zich met slecht gezelschap ingelaten had. Ik zocht de gelegenheid om met hem te spreken, en hem voor te stellen hoe grievend en onteerend zulk een gedrag voor zijn hemelschen Meester was. Dit scheen hem zeer te ontroeren; hij schreide, en ik kon niet nalaten met hem te schreijen.

Den 28sten, berigttten de tattarets (*) voor het eerst dat er visch in de nabijheid was, en de eerste caplin-scholen naderden de klip. Spoedig waren alle handen in de weer om ze te vangen. Den 8sten Junij kwamen vele Hei-

---

(*) De tattaret, is een fraaije kleine vogel met hemelsblauwe vederen, eene soort van zeemeew, die den winter in warme landen doorbrengt en in de lente naar Groenland terugkeert. Hij volgt de scholen caplins naar de fiorden.

denen tot ons en hoorden eene preek over Johannes 3 : 17—21. Denzelfden avond kwam ons jagtgezelschap terug met de treurige tijding dat één hunner, de jonge Bartholomeus vermist werd. Terstond zond ik verscheiden mannen uit om hem te zoeken. Nadat zij lang gezocht hadden, vonden zij den armen jongeling dood in eene moeras. Men kon zien dat hij getracht had zijne kajak er over heen te dragen, maar de verraderlijke bodem zonk onder zijne voeten weg; hij viel en stikte in den modder. Het vorige jaar was hij tot ons gekomen en gedoopt, terwijl zijn goed gedrag ons veel genoeg bereidde. Wij legden hem in een graf en zetten op eene rots nabij de plaats, eenige steenen overeind tot een gedenkteeken. Vier dagen later was onze vischvangst voorspoedig ten einde gebracht en gingen wij onder lofzangen, door schoon weder verheugd, naar Nieuw-Herrnhut terug.

De laatste avond des jaars werd in afzonderlijk gebed en gemeenschappelijke dankzegging doorgebracht. Men herdacht de buitengewone gebeurtenissen der twaalf laatste maanden, en zelden of nooit ging er een jaar voorbij, waarin niet eenige inlandsche christenen en de broeders zelve te danken hadden voor uitreddingen uit gevaarvolle omstandigheden, of wel met onderwerping te bukken onder de kastijdende hand Gods die den een of ander van hunne betrekkingen en vrienden had weggenomen. Van menig hagchelijk gevaar op zee, wanneer zij door een

plotseling opkomenden mist overvallen, of door drijvende ijsschotsen ingesloten werden, vindt men in de dagboeken der zendelingen gewag gemaakt. Andere meer buitengewone gevaren, zijn eveneens opgeteekend. Het volgende geval kan hiervan ten voorbeeld strekken. In de maand Mei 1745, toen alles nog bevroren en de grond met sneeuw bedekt was, werden de broeders op zekeren morgen verschrikt door een hevig geraas, gelijk aan het loeijen van een orkaan. Zij hadden nauwelijks den tijd het huis te ontvlugten toen het reeds geheel met water gevuld was. Eerst dachten zij dat zulks het gevolg van een plotseling opgekomen dooi was, waardoor de sneeuw gesmolten en de beek die het dal van water voorzag overgelopen was. Maar de vorst was zoo scherp als ooit en rondom bleef alles hard als marmer. Na verloop van een uur zakte het water weg en konden zij weder in hun huis komen. Toen bemerkten zij dat het water hier, zoowel als in hun pakhuis, gelijk eene fontein uit den grond was opgesprongen. Maar zij konden nooit reden geven van dit vreemd verschijnsel.

Het jaar 1747 werd gelukkig onderscheiden door den opbouw van eene nieuwe en grootere kerk. De broeders hadden het vorig gebouw hunner bijeenkomst reeds zooveel mogelijk vergroot, en waren sedert eenigen tijd, uit gebrek aan plaats, genoodzaakt geweest onder den blooten hemel te preëken en te doopen, of

als het weder zeer koud was, hunne gemeente in twee of drie kleine partijen te verdeelen, en in de verschillende kamers te vergaderen. Deze moeilijke staat van zaken werd verholpen door de mildheid van hunne vrienden in Holland, die hun hout zonden, bestemd tot een gebouw van 70 voet lang en 30 breed. Het bevatte behalve de kerk, ook eenige kamers voor de zendelingen, en twee vleugels aan de Noord- en de Zuidzijde werden gebruikt voor school- en pakkamers. Terwijl men met het bouwen bezig was ging Mattheus Stach naar Europa. De broeders hadden het raadzaam geacht dat de zendelingen die op Groenland geplaatst waren, van tijd tot tijd hun geboorteland bezochten, om de krachten te herstellen en uit te rusten van den zwaren arbeid aan hunne betrekking verbonden. Dientengevolge bragten de Groenlandsche zendelingen, ieder op hunne beurt een kort bezoek in Duitschland. Mattheus Stach ging er nu voor de tweede keer heen. Men had hem verzocht eenige van de christen-Groenlanders mede te nemen. Sommigen van dezen gevoelden eene sterke begeerte om het Europeesche land en de broeders te bezoeken, die voor hunne zielen zorgden en hun onderwijzers zonden om hen den weg ter zaligheid te leeren kennen.

Ten gevolge van dit verzoek werd de zending begeleid door Arbalek en zijne vrouw Sara, hare zuster Judith Isjek, Mattheus, den zoon van Kajarnak, een

jongen van veertien jaren en een ander jongeling van ongeveer denzelfden leeftijd. Deze reis was hun zeer voordeelig. Hunne kennis breidde zich zeer uit door aanraking met beschaafde volken, met nieuwe leefwijzen, nieuwe voortbrengselen van dieren- en plantenrijk, terwijl de eenvoudigheid van hunne godsdienstige gevoelens ongeschonden bleef. Maar twee der reizigers beleefden den terugtogt naar hun eigen land niet meer, en de reis der anderen duurde veel langer en strekte zich over een veel grooter gedeelte der wereld uit, dan zij of hunne Europeesche vrienden hadden voorzien. Zij kwamen tegen het einde van den zomer in Europa aan en bragten den herfst en den winter in Holland en Noord-Duitschland door. Vreezende dat een langer verblijf in een klimaat, zoo ongelijk aan het hunne, en de ontbering van Groenlandsche spijs, de gezondheid benadeelen zoude, stelde de zendeling voor, tegen het begin der zomermaanden met hen terug te keeren. Verschillende bezwaren rezen er echter die hen beletten dit voornemen ten uitvoer te brengen. Ondertusschen eindigde Sara, in de maand Mei, vreedzaam haar leven te Herrnhut, terwijl haar man Arbalek, niet vele weken daarna, tot groote droefheid zijner onderwijzers, die in hen twee trouwe helpers verloren, mede ten grave gedragen werd. Mattheus Stach verlangde nu meer dan ooit, om de overblijvenden veilig naar hun eigen land terug te geleiden; maar geene

gelegenheid deed zich voor, totdat tegen het einde des jaars de kapitein van het schip *Irene*, dat juist van Nieuw-York te Amsterdam was gekomen, zich bereid verklaarde het geheele gezelschap naar Groenland terug te voeren. Zij maakten echter eenen grooten omweg; het schip was eerst naar Londen, daarna naar Philadelphia bestemd, voordat het de Noordsche reis kon aanvaarden. In het begin van 1749 kwamen zij te Londen aan. Toen George II vernam dat eenige christen-Groenlanders in Engeland waren, gaf hij zijnen wensch te kennen hen te zien. Zij werden dus in Leicester House aan den koning en de geheele koninklijke familie voorgesteld. Na hier een korten tijd in de haven gelegen te hebben, ging de *Irene* onder zeil naar Philadelphia, waar de kapitein voornemens was eenige weken te vertoeven. Gedurende dezen tijd bezochten Mattheus Stach en zijne medgezellen de volksplantingen die door de Moravische broederen in Pensylvanië gevestigd waren en hunne zendingsposten onder de Amerikaansche Bosch-Indianen. Eene warme vriendschap en broederlijke genegenheid werd door den omgang van de Amerikaansche bekeerden met hunne Groenlandsche broederen geboren. Met behulp van de zendelingen die hunne woorden vertolkten, verhaalden zij wederzijds den vooruitgang van het Evangelie onder hun volk en spraken over hunne verschillende leefregels en hunne bezigheden.

De eerste Indiaansche bekeerde was een Mohikaan, Tschoope genaamd; een man die wegens zijn slecht en ruw leven berucht was, maar die veel invloed op zijne medgezellen uitoefende. Het verslag dat hij van zijne bekeering geeft verdient vermeld te worden. Doordien hij dikwijls met Hollandsche volksplanters in aanraking kwam, verstond hij hunne taal, hetwelk den Moravischen zendeling Christiaan Rauch, die Hollandsch spreken kon, aanleiding gaf zich in de eerste plaats tot hem te wenden. De uitwerking dezer rede wordt het best met Tschoope's eigen woorden beschreven, toen hij de zendelingen aansprak die hem waren komen bezoeken. „Broeders,” zegt hij, „Ik ben een heiden geweest en ben met hen oud geworden, dus weet ik hoe de heiden denkt. Eens kwam een leeraar tot ons en begon ons te leeren dat er een God is. Wij antwoordden: „Meent gij dat wij zoo onwetend zijn dat wij dat niet zouden weten? Keer terug van waar gij komt.” Toen kwam een ander leeraar en zeide: „Gij zult niet stelen, niet liegen, u niet overgeven aan sterken drank enz.” Wij antwoordden: „Gij dwaas, meent gij dat wij dat niet weten? Leer eerst uw eigen volk dat zij deze dingen nalaten. Want wie stelen, liegen en bedrinken zich meer dan zij?” Aldus lieten wij hem gaan. Na eenigen tijd kwam broeder Rauch in mijne hut, ging zitten, en sprak ongeveer als volgt: „Ik ben tot u gekomen in den naam van den Heer des hemels en der

aarde. Hij zond mij tot u om u te doen weten dat Hij u gelukkig wil maken en u verlossen van de elende waarin gij nu verzonken zijt. Daartoe werd Hij mensch, gaf zijn leven tot rantsoen en vergoot zijn bloed voor zondaren." Hij zeide nog veel meer van het dierbare bloed dat ons verlostte: toen legde hij zich, vermoeid van zijne reis, ter neder, en sliep gerust. Ik dacht, wat soort van man is deze? Daar ligt hij en slaapt, ik kon hem dooden en hem in het bosch werpen, en wie zoude er op letten? Maar hij bekommerde er zich niet over. Ik kon zijne woorden echter niet vergeten. Zij kwamen mij voortdurend weder voor den geest. Zelfs als ik sliep droomde ik van het bloed van Jezus Christus dat voor ons vergoten is. Ik vond dit geheel anders dan alles wat ik ooit te voren gehoord had en vertolkte de woorden van Rauch voor de andere Indianen. Dus begon er, door Gods genade, eene opwekking onder ons. Daarom zeg ik, broeders, als gij wenscht dat uwe woorden ingang vinden in het hart van Heidenen, spreekt dan van Christus onzen Zaligmaker, van zijn lijden en van zijnen dood." Brieven, die de christelijke vriendschappelijke gevoelens der schrijvers uitspraken, werden door deze Indiaanschen bekeerlingen aan hunne Groenlandsche broeders gezonden. De gemeente van Bethlehem hoorende dat zij dikwijls om timmerhout verlegen waren, zond hun eene hoeveelheid hout

en deksparren, voldoende om pakhuizen te bouwen, waarin zij veilig al de gedroogde visch, het rendieren vleesch en den voorraad konden bewaren, welken zij des zomers voor den winter bijeenbragten. Met dit huiselijk maar kostbaar geschenk, namen Mattheus Stach en zijne medgezellen afscheid, daar de *Irene* nu gereed was te vertrekken. Laat in den zomer van 1749 kwamen zij in Groenland aan en werden met vreugde te Nieuw-Herrnhut verwelkomd. De Groenlanders waren nooit moede hunne bereisde broeders naar alles wat zij in die vreemde landen gehoord en gezien hadden, te onderfragen. De reizigers hadden zich zoo zeer in kleding en gewoonten naar de Europeesche gebruiken geschikt, dat niemand, gedurende het laatste gedeelte hunner reis vermoedde dat zij inboorlingen van een heidensch en onbeschaafd land waren, tenzij men vertelde wie zij waren. Nu hervatten zij zonder tegenzin het arbeidzame leven der Groenlanders met al zijne onvermijdelijke bezwaren; maar zij stonden gedurende hun geheele leven in meerder achting bij hunne landgenooten, als menschen die wijzer waren dan hunne broeders. Judith verlangde zeer de orde en de zedigheid waardoor de Moravische zusters in Europa zich onderscheidden, onder hare jonge landgenooten te bevorderen. De jeugdige zusters, noch hare ouders waren er tegen om hare plannen in de hand te werken. Dientengevolge bouwde zij al spoedig eene woning, die groot genoeg

was om de jonge ongetrouwde vrouwen dezer volkplanting te huisvesten, en verzocht deze om bij haar in te wonen. Over dag vervulde ieder de pligten van de huishouding tot welke zij behoorde, maar des avonds keerden zij tot hare gezellinnen terug. Judith werd in hare taak geleid en geholpen door de vrouwen der zendelingen, en hoewel zelve nog jong, bewees zij eene vriendelijke en ijverige bestuurderesse te zijn. Tien jaren lang zette zij haren arbeid ten behoeve van het tijdelijk en geestelijk welzijn harer vrouwelijke landgenooten voort: toen sleepte eene kwijnende ziekte haar ten grave.

Sedert hunne terugkomst in Groenland, onderhielden de inboorlingen die Europa bezocht hadden, steeds eene geregelde briefwisseling met hunne vrienden aldaar. Eenige van deze brieven werden bewaard en later bij de correspondentie der zending gevoegd. Een brief door Judith in het gezigt van den dood geschreven, ademt de meest geduldige onderwerping, ootmoedige geloofsverzekering en een zaligen voorsmaak van het eeuwige leven in de nabijheid en de dienst van haren Verlosser; er straalt een geest in door die wel beschreven mag worden met de woorden van den Profeet: „Gij zult hem in volkomen vrede bewaren, wiens hart op U steunt, omdat hij op U vertrouwt.”

De zendelingen hadden veel bemoediging bij hun schoolonderwijs. De school werd slechts in den winter

en dan alleen gedurende den halven dag gehouden. Want de meisjes werden vroeg door hare moeders tot de verschillende werkzaamheden gebruikt die door de Groenlandsche vrouw verrigt worden, en de jongens begonnen, als zij nog zeer jong waren, zich te oefenen in het roeijen van den kajak, het werpen van den harpoen enz. Er verliep veel tijd eer zij de noodige bekwaamheid in deze oefeningen verkregen hadden. Bij de heidensche Groenlanders gold behendigheid in dezen moeilijken arbeid als de grootste deugd, en niets zoude meer geschikt geweest zijn om hen terug te houden van naar het Evangelie te luisteren, dan wanneer zij een zweem van werkeloosheid, nalatigheid of onbedrevenheid in hunne landgenooten, die reeds het Christendom omhelsden, ontwaard hadden. Maar hoe kort de tijd van den dag was welke aan de school werd gewijd, de kinderen maakten over het algemeen toch goede vorderingen. Velen leerden in den loop van éénen winter duidelijk lezen; en onder de oudere scholieren waren er die zowel het Groenlandsch als het Duitsch zonder fouten konden lezen en schrijven. Men herinnerde hen gedurig met nadruk, om deze meerdere bekwaamheden te beschouwen als middelen, waardoor zij anderen die niet dezelfde voorregten genoten hadden, konden helpen: en hunne onderwijzers verheugden zich als zij zagen dat zij dikwijls hunnen vrijen tijd gebruikten om oude menschen die nooit geleerd hadden, voor te lezen.

Als volk, waren de Groenlanders van nature achteloos en zorgeloos. Daarom spanden de zendelingen alle krachten in om hen te gewinnen aan zuinigheid en bedachtzaamheid, naar het voorschrift des apostels, die beveelt „onze eigene zaken te behartigen, opdat wij eerlijk mogen wandelen voor alle menschen en geen ding van noode hebben;” en verder, „om te werken, opdat zij iets hadden mede te deelen aan degenen die gebrek hadden, en niets te verkwisten.” Deze lessen werden hun niet alleen door de onderwijzers ingeprent, maar alle instellingen welke onder de bewoners van den zendingspost ingevoerd werden, en waarmede deze gewillig instemden, strekten om het hun dieper in 't gemoed te prenten. Want, het moge hier gezegd worden, al hadden de zendelingen gewenscht hun eenige voorschriften door dwang op te leggen, de Groenlanders zouden zich hiertegen aangekant hebben, daar zij zeer nijverig op hunne vrijheid zijn. Dus werden met hunne volkomene toestemming die regels van nijverheid en voorzigtige spaarzaamheid onder de christen-inboorlingen ingevoerd, welke zulke heerlijke gevolgen hadden, dat zij, hoewel bezwaard met het onderhoud van een groot aantal hulpelooze weezen, ouden en verlatenen, die door hunne Heidensche bloedverwanten verstooten waren, altijd eene grootere hoeveelheid voortbrengselen aan de Deensche handelaren te verkoopen hadden, dan deze zich ergens elders konden verschaffen. „Inder-

daad," zegt de oude geschiedschrijver der zending, „als men beweert dat eenig tijdelijk voordeel invloed gehad heeft om de Groenlanders te bewegen zich bij de geloovigen aan te sluiten, dan ligt dit alleen aan de eerlijkheid en de orde onzer vereeniging. Ieder is hier zeker van zijn eigendom, verlaten weduwen worden geholpen, niemand is genoodzaakt tegen zijnen zin te trouwen, geene vrouw wordt weggezonden, het is geenen man geoorloofd meer dan ééne vrouw te hebben en alle ouderlooze kinderen worden onderhouden en christelijk opgevoed."

Door den wasdom verblijd, waarmede God het zaad gezegend had dat hij en zijne broeders uitstrooiden, begon Mattheus Stach met een verlangend oog naar het Zuidwesten uit te zien. Daar, aan den overkant van het uitgebreide water, doolde over de koude, naakte wildernissen van Labrador het volk der Esquimo's rond, in geslacht en taal aan de Groenlandsche bekeerden verwant. Het Evangelie ook tot hen te brengen werd nu de begeerte van zijn hart. Het verhaal 't welk de zeelieden, die de kust van Labrador bezochten, van zijne bewoners deden, was niet van dien aard om menschen uit te lokken, welke door andere beweegredenen gedrongen werden dan liefde tot God en den naaste. „Dieven en moordenaren," ziedaar de uitdrukking, waarmede bijna ieder die van dit volk sprak, hun karakter schilderde. „Maar hoe meer zij van na-

ture verbasterd zijn," zeide de zendeling, „hoe meer behoefte er is dat wij hun den weg der zaligheid bekend maken." Zijne broeders in Europa stemden van harte met zijne plannen in, en gaven hem vrijheid met Engeland te onderhandelen, ten einde verlof te erlangen van de Hudsons-Baai-compagnie, om eene zending in Labrador te beginnen en het Evangelie aan de inboorlingen hunner factorijen te verkondigen. Hoewel zijne aanvraag door mannen van aanzien en invloed ondersteund werd, bleef ze zonder goed gevolg. Eenige vrome kooplieden die in den wensch van den zendeling deelden, om het Woord van God in dat land bekend te maken, beraamden nu een ander plan. Gezamenlijk besloten zij een schip uit te rusten om handel te drijven op de kust van Labrador. De zendelingen meenden zij, zouden op deze wijze het volk kunnen bezoeken en met eenigen van hen kennis maken, en ten laatste zoude er een zendingspost gevestigd worden. Terwijl Mattheus Stach in Engeland wachtte dat dit plan ten uitvoer werd gebragt, vaardigden de Moravische broeders in Duitschland een hunner bisschoppen, Johan van Watteville af, om de Groenlandsche gemeenten te bezoeken. Van Watteville, die juist teruggekomen was van eene inspectie der zendingsposten in Noord-Amerika en de West-Indiën, ondernam gewillig dezen nieuwen togt, doch verlangde dat Mattheus Stach hem vergezellen mogt; en deze, ziende

dat er eenigen tijd verloopen moest, voordat iets op Labrador gedaan kon worden, keerde ondertusschen met blijdschap naar zijne kudde in Groenland terug.

De reis duurde zes weken. Nadat zij vele dagen door de ijsvelden ingesloten waren geweest, onderscheidde zij op den 12^{den} Junij de met sneeuw bedekte toppen der Groenlandsche bergen: zij waren nu ongeveer op twintig mijlen afstand van de kust. Kort hierop werden de reizigers verrukt door het gezigt van een der luchtverschijnselen der Poolkringen, namelijk drie parhelia of bijzonnen, door zes lichtgevende kringen omgeven. „Den volgenden dag,” zegt de bisschop Watteville, „kwamen wij in de Baals-rivier en werden bij het verst afgelegen eiland door twee onzer Groenlanders verwelkomd. Daar de wind te hevig was om aan boord te kunnen komen, bleven zij ons voor en zwommen op hunne kajaks als watervogels door de golven, en dat met zulk eene snelheid dat zij altijd voor het schip voeren, hoewel zij dikwijls half onder water waren. De wind veranderde weldra in eenen storm en wij vlogen als een pijl, eiland na eiland voorbij. Ten laatste kwam Nieuw-Herrnhut in het gezigt dat mijn hart met vreugde en dankbaarheid vervulde. Het stond als een hof des Heeren te midden der wildernis. Rondom waren naakte rotsen, schraal met zand bedekt, maar het land om de kerk en de woning der zendelingen, was met groen bekleed dat zeer ver-

frisschend en bekoorlijk voor het oog was. Vóór de kerk hadden de broeders een tuin aangelegd; hier vermaakten zij zich met het aankweken van zulke sla-soorten en andere groenten, als gekweekt konden worden in een grond, die gedurende negen maanden des jaars bevroren bleef. Aan beide kanten waren de hutten der Groenlanders op de rotsen gebouwd die zich langs de kust verhieven. Lepelblad, bergzuring en andere inheemsche planten groeiden in den weligsten overvloed rondom de gebouwen; en de vlakte tusschen het kleine dorp en het strand was met gras bedekt en met de zomertenten van het volk bezaaid. Een groot magazijn, dat alleen op eene hoogte stond, diende als baak voor de schepen die de kust naderden.

De bisschop maakte al spoedig kennis met al de bewoners der volkplanting; hij bezocht de verschillende plaatsen waarheen zij zich ter vischvangst verspreid hadden, en met behulp van een der zendingen die als tolk diende, onderwees hij hen beide in het openbaar en in het bijzonder, en won volkomen de achting der Groenlanders. Zij waren gewoon de menschen te onderscheiden door eenen bijnaam die bijzondere ligchamelijke of geestelijke hoedanigheden aanduidde, en hij bleef lang onder den naam van Johannes (Asersok) d. i. de liefhebbende, bij hen in herinnering. Hij nam deel aan al de werkzaamheden zijner zendingbroeders; hij verhaalt met genoeg van eenige

der togten, waarop hij hen begeleidde om drijfhout en turf te vergaderen, of ook om de eijeren van de eidergans te zoeken, welke gedurende de zomermaanden een groot gedeelte van hun onderhoud uitmaakten. Een van deze reizen was naar Kanneisut, ongeveer tien mijlen aan den anderen kant der Baalsrivier; eene streek lands door hooge rotsachtige heuvels besloten en waarin kreupelhout en grasplekken elkaar afwisselden, en vele stroomen en vijvers, helder en frisch water opleverden. Dit was een gezocht toevlugtsoord der rendieren; maar nog meer waarde bezat het door den overvloed van forellen die in de beken gevangen werden, zoodat men ze wel eens met honderden te gelijk in de netten kon ophalen. De oevers van het water en het kreupelhout waren echter met zwermen mosquito's bezaaid. Maar zij kwelden lang niet zoo, verzekerde de bisschop zijne medgezellen, als die, welke in overvloed te vinden zijn aan de oevers van de Delaware of op het eiland St. Thomas, van waar hij kort geleden gekomen was. De belangstelling en de toegenegenheid der inlandsche Christenen werden zeer opgewekt door de berigten welke de bisschop van Watteville hun bracht van hunne Amerikaansche broeders, die hun voor weinig jaren zooveel welwillendheid hadden betoond. Bij zijn verhaal van het lijden en de moeilijkheden welke de bekeerde neger-slaven van St. Thomas moesten ondergaan, riepen zij uit: „Hoe gelukkig zijn wij

dat wij God elken dag in vrede en vrijheid mogen dienen." Een der onderwerpen waarover de broeders hartelijk wenschten met den bisschop te raadplegen, was de vestiging van een' zendingpost in het zuiden van Groenland, het volkrijkste gedeelte des lands van waar de meesten hunner bekeerlingen afkomstig waren. Deze wenschten vurig dat het Evangelie in hun geboorteland zoude gepredikt worden, en de zendelingen verlangden den grondslag te leggen tot eene nieuwe christen-volkplanting te midden der Heidenen. Er was voor het oogenblik geen vooruitzicht om zulks te doen; de middelen der Moravische broeders waren uitgeput door het onderhoud der vele zendingposten welke zij in de laatste twintig jaren hadden gesticht. De bisschop van Watterville kon slechts zijne hoop en zijne gebeden voor dit meer verwijderd arbeidsveld met de hunne vereenigen, en bezocht met hen verscheiden heidensche volkplantingen die binnen het bereik van Nieuw-Herrnhut waren. Op zijn' raad begonnen de zendelingen eenigen hunner bekeerlingen tot meer uitgebreide werkzaamheid voor te bereiden; zij droegen hun de taak op, om hunne medegeloovigen in het Woord van God te onderwijzen wanneer het volk op hunne jagt en visschersplaatsen zouden zijn. Mattheus Kajarnak, Johanan, zijn vriend en medgezel op zijne reis naar Europa en verscheidene oudere broeders, wier voorbeeldig gedrag en vordering in Christelijke kennis hun

regt gaven op vertrouwen, werden tot inlandsche helpers gevormd. Een zeker getal huisgezinnen werd meer in het bijzonder aan de zorg van ieder hunner opgedragen, ten einde toezigt over hen te houden en de kinderen te onderwijzen. Bij afwezigheid van de zendelingen gingen de inlandsche helpers bij de dagelijksche godsdienstoefeningen voor; zij leidden de gebeden van het volk, en lazen en verklaarden de Schrift. Van tijd tot tijd werden zij ook geroepen om in de zendingkerk te prediken. Tot al deze werkzaamheden werden zij zorgvuldig door de zendelingen voorbereid, en iedere week gaven zij verslag van hunne verrigtingen. Men moedigde hen aan om het Evangelie onder de Heidenen te verkondigen waar zich de gelegenheid er toe aanbood. Een of twee proeven hunner toespraken mogen hier aangeteekend worden. Nadat de onderwijzer tot een gezelschap Heidenen van den Zone Gods gesproken had, die voor de gevallen menschen gestorven was, ging hij zeer ernstig aldus voort: „Zoo dood en dom als gij nu zijt, was ik vroeger ook; maar toen ik hoorde dat er een Zaligmaker is, die zijn leven overgaf voor arme ellendige menschen, toen verheugde ik mij over die blijde tijding, en bad Hem mij open ooren en een open hart te geven om te hooren en te verstaan. En nu kunt gij gemakkelijk zien dat ik gelukkig ben, en ik wensch u niets beters toe, dan dat ook gij u moogt onderwerpen aan

den Heer en gelukkig worden." Een ander helper zeide: „Het is met ons als wanneer een dikke mist het land bedekt, die ons verhindert eenig voorwerp duidelijk te zien en te onderscheiden. Maar als de mist optrekt, krijgen wij het eene stuk land na het andere te zien, en als de zon doorbreekt zien wij alles helder en klaar. Zoo is het ook met onze harten. Zoo lang wij op eenen afstand van onzen Zaligmaker blijven, zijn wij in het duister en met ons zelve onbekend; maar hoe meer wij tot Hem naderen, te meer licht ontvangen wij in onze harten, en alzoo leeren wij al het goede in Hem en al het booze in ons zelve ontdekken." Dat niet alleen de vreemdelingen, die zij als geheel andere menschen dan zich zelve beschouwden, maar dat ook hunne eigene landgenooten van eenen onzichtbaren, almachtigen Zaligmaker, Middelaar en Vriend spraken, op eenen toon alsof zij Hem kenden in wien zij geloofden, — dit maakte op velen een magtigen indruk. „Hebt gij dan God gezien van wien gij spreekt?" zeide een heidensch man tot een van de broederen. Deze antwoordde: „Ik heb Hem nog niet gezien, maar ik heb Hem lief met mijn gansche hart, en ik en alle ware geloovigen zullen Hem eens met onze oogen aanschouwen." De vrager ging peinzend weg en overdacht het antwoord hetwelk hij gekregen had. Naderhand kwam hij te Nieuw-Herrnhut terug en verzocht tot de catechisanten toe-

gelaten te worden. Na voldoende onderwijs ontvangen te hebben, werd hij gedoopt en leidde een leven, overeenkomstig zijne Christelijke belijdenis. De blijmoedigheid zijns geloofs was opmerkelijk, en zijn voorbeeld te meer waard, omdat hij het hoofd van een talrijk gezin was, en van wege zijn verstand en zijne opregtheid zeer geacht bij zijne landgenooten.

Korten tijd na de aanstelling van de inlandsche helpers, brak eene verschrikkelijke ziekte in de nabijheid der volkplanting uit. Dertig der inlandsche Christenen stierven, waaronder ook eenigen van de broeders die juist tot helpers waren geordend, benevens vele van de Heidenen die op de eilanden woonden. Boven alles waren de zendelingen bedroefd over het verlies van Mattheus Kajarnak, die om zijns vaders, zoowel als om zijnszelfs wille zeer geliefd was. „Zijn ijver en zijn helder oordeel,” schrijven zij, „maakten hem een zeer gewenscht medearbeider. Wij verheugen ons wel is waar met hem dat hij tot zijne rust is ingegaan, maar zijn naam zal nooit onder ons genoemd worden zonder een gevoel van weemoedige droefheid op te wekken.” Zijn einde, gelijk dat van zijnen vader, was vol vrede, hoewel het met veel lichaamssmartten gepaard ging. De leemten welke de dood in de gemeente gemaakt had, werden in de twaalf daarop volgende maanden meer dan aangevuld. Onder degenen die zich nu bij de geloovigen aansloten was een man, Kainaek genaamd,

een rijke Zuidlander, van eene zeer geachte Groenlandsche familie, daar de mannen sinds drie geslachten robbenvangers waren geweest. Maar Kainaek muntte nog meer uit door de ontembare hartstogtelijkheid van zijn karakter dan door zijnen rijkdom en zijne bedrevenheid. Hij was reeds lang met de zendelingen bekend, maar in vroeger jaren waren zijne gevoelens jegens hen verre van vriendschappelijk. Eene jonge vrouw die hij zocht te trouwen, was zoo verschrikt door zijne woeste geaardheid, dat zij van hare eigene vrienden naar den zendingspost vlugtte om de witte menschen te smeeken haar te beschermen. De zendelingen hadden medelijden met haar, en gaven haar een toevlugtsoord; dit vertoorde Kainaek zoodanig, dat hij beproefde eenige der inlandsche Christenen van het leven te berooven. Dit boos opzet werd vrijdeld, maar na verloop van eenigen tijd vond hij gelegenheid zijne beloofde bruid weg te voeren. De verbindtenis met haar evenwel, bleek het middel tot zijne bekeering te zijn. Gedurende haar verblijf te Nieuw-Herrnhut had zij iets van het Woord Gods gehoord. Zij verlangde meer te hooren en verwierf zooveel invloed op Kainaek dat hij dikwijls kwam luisteren naar de toespraken der zendelingen. Het duurde echter lang, voordat hij zich liet overhalen om de vernedrende leer te omhelzen die zij verkondigden. Als een gejaagde en diep ongelukkige trok hij van het Noorden naar het Zuiden, en dan weer van het Zui-

den naar het Noorden, maar hij kon zich zelven niet ontvlieden. Ten laatste, op eenen verschrikkelijken winterdag, werden de bewoners van Nieuw-Herrnhut verblijd door de komst van Kainaek en zijn geheel gezin. De reizigers waren als met een harnas van ijs overdekt, maar van binnen was een vuur ontstoken, en nu waren zij gekomen met een verbrijzeld hart en eene ernstige begeerte om onderwezen en gedoopt te worden in den naam en tot de gehoorzaamheid van Christus. Kainaek muntte na zijnen doop evenzeer uit door zijn stil en nederig gedrag, als vroeger door zijne teugellooze drift. Hij had zulk eene voorname plaats bij zijne landgenooten ingenomen, dat zijne bekeering bij velen, die tot dus verre nog weinig of niet van het Evangelie gehoord hadden, belangstelling en nieuwsgierigheid verwekte. En nu, gedurende verscheidene maanden, gingen er weinig weken of zelfs dagen voorbij, dat er geene vreemden te Nieuw-Herrnhut kwamen om naar deze nieuwe dingen te vragen. De belangstelling waarmede eenige van deze nieuwelingen naar het Woord Gods luisterden, wekte levendige vreugde en hoop in het hart hunner Christen-landgenooten op. Een van de inlandsche helpers, Daniel Agusina, werd met de vurige begeerte bezielde om zijne bloedverwanten en vroegere kennissen, die drie honderd mijlen ten Noorden woonden te bezoeken, en hen te vertellen wat hij geleerd had.

De zendelingen vreesden voor de verzoeking van waaraan hij zoude blootgesteld zijn wanneer hij door Heidenen omringd en van openbare godsdienstoefening en herderlijk onderwijs verstoken zoude zijn. Maar ziende dat zijn hart er op gesteld was, stemden zij toe en gaven hem tot medgezel een zijner medehelpers, Jonas genaamd, die ook zijne betrekkingen in het Noorden had. De twee reizigers vertrokken vol hoop en maakten hunne reis tot eene zendingstogt om overal, waar zij maar hoorders konden vinden, van hunnen Verlosser te spreken. Op sommige plaatsen werden zij bespot en beschimpt, elders ontmoetten zij aandachtige toehoorders; en na verloop van twee maanden keerden zij met dankbare harten en vergezeld van verscheiden hunner bloedverwanten terug. Daniel had al de leden zijner familie overgehaald om met hem naar Nieuw-Herrnhut te gaan, en ten laatste werden zij allen tot het geloof gebragt. Hij bezat meer dan gewone gaven als onderwijzer, en van alle inlandsche helpers schijnt hij degene geweest te zijn, die den meesten invloed uitoefende en wiens werk het meest gezegend was. Van geboorte een Zuidlander, zijnde de zoon van een rijk en voorzigtig man, die, volgens de gewoonte des lands, een zwervend leven leidde, woonde hij het eene jaar in het Zuiden, het tweede op Kangek, het derde op Disko, enz. Agusina was de oudste van een talrijk gezin en werd omstreeks den

tijd geboren dat Egede, de vader der Groenlandsche zending, in het land aankwam; hij was echter tot den mannelijken leeftijd gekomen voordat de prediking van eenen Zaligmaker zijn oor bereikte. Zijn vader werd toen hij eens op Kangek was, door den Deenschen predikant van Godhaab, den heer Drachart, bezocht, die aan hem en zijn gezin het Evangelie verkondigde. Agusina ontving zulk eenen indruk van hetgeen hij dien dag hoorde, dat hij terstond besloot het eigendom te worden van dien Zaligmaker, die hem verlost had. Maar hij kon zich in dezen tijd niet bij de geloovigen aansluiten, zooals hij wenschte te doen. Zijn vader eischte zijne hulp en Agusina was genoodzaakt hem op verre zwerftogten te vergezellen. Eindelijk kwam het gezin weer op Kangek aan, en Agusina die nu getrouwd was en zelf kinderen had, maakte aanspraak op zijn regt om onafhankelijk te mogen handelen. Zijne broeders waren thans volwassen en in staat hun vader in zijne plaats te helpen; hij nam dus afscheid van zijne bloedverwanten en vertrok naar Godhaab. Hier ontving hij het onderwijs van den heer Drachart, door wien hij in 1747 in de kerk werd aangenomen, en bij den doop ontving hij den naam van Daniel. Maar een van zijne ooms had zich te Nieuw-Herrnhut nedergezet en was Christen geworden, zoodat Daniel zeer verlangde zich bij hem te voegen; dus stelde hij zich met vrijwillige toestemming van

den heer Drachart, en met goedvinden van de Moravische zendelingen onder de herderlijke leiding dezer laatsten. Hij werd spoedig daarna tot het Heilig Avondmaal toegelaten, en van dezen tijd af was het zijne vurige begeerte de goede boodschap die hij zelf ontvangen had aan zijne landgenooten bekend te maken. Nadat hij in het jaar 1753 onder de helpers was opgenomen, begaf hij zich met geheel zijn hart aan het werk. „Uit de volheid zijns harten spreekt zijn mond van den morgen tot den avond,” schreven de zendelingen. Soms ontvingen zijne heidensche landgenooten hem met spotwoorden, maar over 't algemeen betoonden zij eene bijzondere achting en eerbied wanneer hij sprak. Want bij het onderwijzen ging zijn ijver met eene hooge mate van bescheidenheid gepaard. Als hij tot menschen sprak die nog nooit het Woord van God gehoord hadden, begon hij een vriendschappelijk gesprek met hen, toonde belang in hunne zaken, en traspgewijze eene andere wending aan het gesprek gevende, lokte hij hunne gedachten uit omtrent eenen Schepper, het toekomstig bestaan, enz. Op deze wijze bragt hij hen dikwijls tot de bekentenis dat de mensch van nature tot het kwaad geneigd is, en geen genade kan vinden in het oog van eenen volmaakt heiligen en regtvaardigen Heer. Maar dan, met een brandend hart en dikwijls met tranen in de oogen, was hij gewoon hun Jezus te

verkondigen. „Welk een geluk was het,” zeide hij, toen hij stervend aan deze zalige uren terug dacht, „welk eene vreugde was het mij, om mijne landgenooten op den Zaligmaker te wijzen, en hen even gelukkig te zien worden, als Hij mij uit genade gemaakt heeft.”

Hij was bij de Deensche kolonisten en handelaren zeer geacht. Gewoonlijk noemden zij hem den „Godsman.” Somtjids was Daniel door noodzakelijke bezigheid in den drukken tijd van handel en vischvangst gedwongen een of twee dagen op een station te blijven, waar allen, behalve de handelaar en zijn scheepsvolk, Heidenen waren. Bij deze gelegenheden vroegen de Groenlanders gewoonlijk, of hij tot hen spreken wilde als hun dagwerk geëindigd was. Dit werd nooit door hem geweigerd. „Maar” zeiden de handelaars, toen zij dit later aan de zendelingen verhaalden, „dan ontblootte Daniël zonder de minste aarzeling van wege de Europeanen, zijn hoofd, vouwde de handen eerbiedig en, na eerst gebeden te hebben, sprak hij op zulk eene ernstige en aandoenlijke wijze tot de Heidenen, dat deze dikwijls tot tranen bewogen werden en tot laat in den avond bleven om met elkaër te spreken over 't geen zij gehoord hadden. Daniel sprak veel door gelijkenissen, want hij wist dat zijne landgenooten hem dan het best begripen konden. Des winters, wanneer hij veel ledigen tijd had, ging hij

in zijne kajak de Heidensche dorpen, die ontoegankelijk waren voor de boot der zendelingen, bezoeken. Van eenen levendigen, moedigen aard zijnde, liet hij zich door geen gevaar afschrikken, vooral niet als hij wist dat eene ziel ontwaakt was en naar onder-rigt verlangde.

Bij al deze werkzaamheden werd hij door eenen ootmoedigen, nederigen geest bestuurd. „Altijd”, zeide hij eens tot de zendelingen, „bid ik den Zaligmaker mij te geleiden en te besturen, want ik weet, dat als Hij niet aanhoudend bij mij is, ik een arm en elendig mensch ben. Mijne zonden en zwakheden zijn zonder getal, maar mijn Heer kent ze allen, omdat Hij mijn hart kent: daarom spreek ik steeds als een zondaar tot Hem. Maar de Heilige Geest leert mij op het lijden van Jezus te zien, en ik gevoel, dat Hij die de armste menschen verkiest, ook mij lief heeft.” Maar, nadat hij gedurende verscheiden jaren op deze wijze met alle zachtmoedigheid en krachtsinspanning voortgewerkt had, dacht Daniel misschien in zijn hart: „Ik zal niet wankelen in eeuwigheid;” en toch spoedig had hij reden om te zeggen: „Mijne voeten waren bijna uitgeweken, mijne treden waren bijkans uitgeden.” „Door eene schijubaar geringe omstandigheid,” schrijven de zendelingen, „werd de deur der zelfbehaagzucht geopend. Hij merkte de groote en buitengewone gaven op die hem geschonken waren en welke

hem tot dusverre geheel onbekend schenen gebleven te zijn. Spoedig werden wij gewaar dat zijn liefde voor Christus en voor de zielen, iets verloren had van haren vroegeren ernst en eenvoudigheid, en dat zijne toespraken niet langer, zooals vroeger, tot de harten der toehoorders doordrongen." De Meester, dien hij, niet-tegenstaande alle zwakheden en gebreken in oprechtheid diende, liet niet toe dat hij in dezen staat van geestelijk verval voortging. Door beproeving bragt hij hem tot inkeer. Zijne eenige dochter Beata, een zeer gehoorzaam en veelbelovend kind van vijftien jaren, stierf na eene ziekte van een paar dagen, tot bittere droefheid van haren vader, wiens hartelijk geliefde gezellin en helpster zij was. De benaauwdheid zijns harten was zoo groot, dat hij zich afzonderde en geen deel nam aan de godsdienstoefeningen, die vroeger zijne grootste vreugde uitmaakten. Maar na eenige weken was de onrust van zijn gemoed bedaard. Hij erkende de regtvaardigheid en de genade van Gods handelwijze met hem, vernederde zich onder de kastijdende hand van zijnen Hemelschen Vader, en vond vrede. Want zijn toorn is slechts voor een oogenblik, zijn genade duurt eeuwig.

Niet lang hierna werd Daniel door eene doodelijke ziekte aangetast. Maar het vooruitzigt van den dood benaauwde hem niet meer, en wanneer de ziekte hem heldere oogenblikken liet, waren zijne woorden enkel

lof en dank. „Dat de Heer mij uit de Heidenen uitverkoren heeft, — dat Hij mij van mijne zonden gewasschen heeft, — dat Hij mij zijn ligchaam te eten en zijn bloed te drinken gegeven en mij tot nu toe in gemeenschap met Hem bewaard heeft, — o, hoe zal ik Hem daarvoor danken en prijzen!”

Terwijl wij de geschiedenis van Daniel Agusina voortgezet hebben, zijn wij een tijdperk van acht of negen jaren overgestapt, gedurende welken tijd het werk der zendelingen over het algemeen voorspoedig zijnen gang ging. Het ontbrak echter niet aan vele teleurstellingen; eenige ontstonden door den dood van inlandsche bekeerlingen, die als trouwe broeders en zusters van Christus geleefd hadden; andere door het spoedig verdwijnen van godsdienstige indrukken uit harten, die door de goddelijke genade schenen getroffen te zijn. „Ik weet niet hoe het komt,” zeide eene vrouw, „wij willen altijd bekeerd worden maar het komt er nooit toe; wij verkiesen nog steeds andere dingen boven onzen Zaligmaker.” Gelijk de mannen die weigerden tot de bruiloft te komen, zoo hadden ook de Groenlanders vele verontschuldigungen in te brengen, welke hen verhinderden op het Evangelie acht te geven. „Ik wilde wel gaarne tot dezen Zaligmaker komen, zeide een jongeling, „maar mijne betrekkingen houden mij altijd terug.” Een ander had eene groote hoeveelheid hagel en kruid gekocht, „die hij eerst,”

volgens zijn zeggen, „in het Zuiden wilde verschieten, waar vele rendieren zijn.” Sommige mannen die zich gaarne in de nabijheid der zendelingen hadden nedergezet, werden hierin door hunne vrouwen verhinderd, die er niet toe konden besluiten de feesten en danspartijen op te geven, welke zij gewoon waren met hare bureu te houden. Eene dezer vrouwen kwam later in groote droefheid tot de broeders. Haar man, zeide zij, was kort geleden gestorven, ernstig om de vergeving zijner zonden biddende, en had als eene laatste gunst gevraagd, dat zijn ligchaam naar Nieuw-Herrnhut gebragt en bij de Christenen begraven zoude worden, met welke hij zoozeer gewenscht had te leven. Zij beklagde het nu bitter dat zij zich tegen zijne wenschen verzet had, en bad de zendelingen om haar onder het getal hunner catechisanten op te nemen. Over het algemeen ontvingen de jongelieden het woord met de meeste bereidwilligheid, en waren deze dikwijls het middel waardoor hunne ouders bewogen werden zich bij de geloovigen aan te sluiten. Een man, tot wien de broeders op hunne zendingstogten dikwijls gesproken hadden, maar die niet besluiten kon zijne geboorteplaats te verlaten om meer volledig en Christelijk onderwijs te ontvangen, ontmoette bij de caplinsvischvangst toevallig zijne dochter. Zij was voor eene tijd van huis gegaan en eene Christin geworden. Hij verweet haar heftig haar vader en bloedverwanten

verlaten, en zich bij nieuwe vrienden aangesloten te hebben. Zij beantwoordde zijne verwijtingen door met bescheidenheid de redenen op te geven, die haar tot dezen stap bewogen hadden en nadat zij gesproken had van den vrede die verkregen werd door het gehoorzamen aan Gods Woord, zeide zij: „Gij ook, mijn vader, kunt in dit geluk deelen; maar als gij niet wilt, kan ik niet blijven en met u verloren gaan.” Deze eenvoudige woorden bedaarden zijnen toorn en verzachtten zijn hart. Niet lang daarna trok hij naar Nieuw-Herrnhut en bragt zijne twee zoons en de overige leden van zijn gezin mede. „Ik wensch dat mijne kinderen gedoopt worden,” zeide hij tot de zendelingen, „want zij zijn jong en verlangen Jezus toe te behooren. Wat mij zelve betreft, ik durf aan zulk eene genade niet denken, want ik ben slecht en ook oud. Maar ik wil bij u leven en sterven, want het verkwikt mijn hart van den Zaligmaker te hooren.” Er waren echter ook verscheiden gevallen dat de ouders niet overreed konden worden, en dat zij trachtten of hunne kinderen door geweld van den zendingspost weg te voeren, of in toorn allen verderen omgang met hen te vermijden.

Enkele van de jaren waarover wij thans spreken, onderscheidden zich door strenge koude en groote schaarschte. In 1757, toen alle zeevaart gedurende eenige maanden door het ijs werd gestremd, heerschte er een

zware hongersnood, waarbij de oude treurige gewoonten der Heidenen weder aan den dag kwamen; grijsaards en hulpelooze menschen werden levend begraven, terwijl velen van honger omkwamen, vooral weeskinderen. De broeders hadden veel aanzoek om hulp in deze tijden van gebrek, en niets oefende zulk een invloed en was meer bevorderlijk aan de uitbreiding van het Evangelie, dan de edelmoedige vriendelijkheid welke zij van hunne bekeerde landgenooten ondervonden. De christen-Groenlanders waren door hunne maatregelen van voorzorg en verstandige zuinigheid op zulke tijden van gebrek gewapend, en te spaarzamer voor eigen gebruik, opdat zij van hunnen voorraad konden mededeelen aan de arme en hongerige menigte, die dagelijks naar de volkplanting toestroomde. „Het bevalt ons hier goed,” zeide een van de Heidenen, „want de menschen hebben elkander hier zoo lief.” Ook beperkte zich de hulpvaardigheid en de milddadigheid der bekeerlingen niet tot hunne eigene landgenooten. Niets trof hen zoozeer als het verhaal der verwoesting van eenige der zendingsposten in Amerika. Toen zij hoorden dat een troep wilden plotseling een der stations aangevallen en volgens hunne wreede gewoonte, dáár vermoord en geplunderd had, — en dat de arme Christen-Indianen, die hun leven gered hadden, van al hunne bezittingen beroofd waren, barstte de geheele vergadering in luid gewezen uit. „Ik heb een mooi rendie-

renvel om huu te geven," zeide de een; „en ik een paar nieuwe schoenen," riep een ander. „En ik wat olie," zeide een derde, enz. Allen droegen naar vermogen bij, en het geld dat door den verkoop hunner giften was verkregen, werd behoorlijk verzonden naar de arme vlugtelingen in Pensylvanië.

De gedachten van Mattheus Stach bleven aan den eenen kant nog altijd met Labrador bezig, en aan den anderen kant met de vestiging van een zendingpost op Zuid-Groenland. De armoede van de Moravische gemeente stelde wel is waar aan eene nieuwe onderneming vele hinderpalen in den weg, maar met geloof en gebed waren zij vele zwarigheden met moed tegengegaan en te boven gekomen, en hun lang op de proef gestelde zendingswerk gaf hem goede hoop dat ook in deze zaak de weg voor hen effen gemaakt zoude worden. De zending op Nieuw-Herrnhut was goed van arbeiders voorzien; nieuwe zendelingen waren uit Europa aangekomen en zijne eerste medgezellen, Johannes Beck en Frederik Boehnisch zetten het werk voort met onverflauwd ijver en eene naarstigheit die hen als verjongde. Het scheen Mattheus Stach toe dat hij zich met regt voor de dienst op een ander veld in gereedheit mogt houden; en na een en twintig jaren arbeids op Groenland, keerde hij naar Duitschland terug, om zich ter beschikking van zijne broederen te stellen. Kort voor zijn vertrek hadden de Denen eene andere

handelsplaats gevestigd in de Visschers Baai, een smallen zeeboezem omstreeks zes en dertig mijlen ten Zuiden van Godhaab. Aan den mond der baai zijn twee eilanden, van twaalf tot zestien mijlen in omtrek; op dat, welk meest ten Zuiden lag, hadden de Denen hunne factorij gevestigd. Toevallig moest Mattheus Stach op zijne reis naar Europa van deze nieuwe volkplanting uit onder zeil gaan. Hij nam eer hij de kust verliet het omliggende land in oogenschouw, en merkte onder zijne bewoners vele huisgezinnen op, die nu en dan den zomervischtijd nabij Nieuw-Herrnhut doorbragten en dus den zendeling hadden leeren kennen. Zij baden hem om ook in hun land onderwijzers te mogen ontvangen, en hij beloofde hun dit verzoek aan zijne broeders in Europa over te brengen. Dientengevolge maakte hij, bij zijne komst in Duitschland, deze zaak aan de gemeente te Herrnhut bekend en daarop werd de vergunning van het Deensche gouvernement aangevraagd om de voorgenomen zending te vestigen. Deze werd spoedig verleend; maar de Moravische broeders waren niet bij magte hieraan binnen den tijd van twee of drie jaren, iets te doen. De inwoners van de Visschers-Fiord echter, drongen zoo dikwijls op hun verzoek om onderwijzers aan, als zij gelegenheid daartoe hadden, wanneer iemand de zendingen bezocht. In het jaar 1757 werd eindelijk besloten dat Mattheus Stach deze nieuwe zending zou ondernemen, en terstond met be-

hulp van eenige inlandsche huisgezinnen dier plaats eene kleine christen-volkplanting vestigen, gelijk die van Nieuw-Herrnhut. Onder de broeders in Duitschland die zich met hun gansche hart aan den zendingsarbeid hadden toegewijd, behoorde Jens Haven, die, even als Stach, eene vurige begeerte koesterde om het Evangelie in Labrador te verkondigen. Maar daar het alsnog ondoenlijk was ten dienste van de Esquimo's van dat land den arbeid te beginnen, stemden Jens Haven en zijn broeder Peter er gaarn in toe om Mattheus Stach te begeleiden. Zij konden geene groote toebereidselen maken; — eene boot was bijna het eenige voorwerp dat zij tot hun gebruik en gemak medenam.

Zij vertrokken in Maart 1758, kwamen ongedeerd door het terrein van den oorlog en voeren naar Kopenhagen; maar het schip dat daar lag, bestemd naar de Visschers Baai en Godhaab, was reeds zoo vol dat zij er geen plaats op konden krijgen. Dus waren zij genoodzaakt eene maand te wachten, totdat een ander schip naar de Deensche factorij te Zukkertop bestemd, (honderd mijlen ten noorden van hunne bestemming) zoude uitzeilen. Te Zukkertop scheepten zij zich op eene open boot naar Godhaab in, en bereikten, na eene onstuimige vaart op den vierden dag veilig deze plaats. Hunne aankomst veroorzaakte groote blijdschap te Nieuw-Herrnhut, waar men weldra zamenkwam om over de voorgenomen vestiging te spreken.

Vier inlandsche huisgezinnen, twee en dertig zielen in getal, werden uitgekozen om met de zendelingen, de stichters van de nieuwe volkplanting te zijn, waartoe het geheele gezelschap in Julij uitzeilde. Hunne eerste zorg was de baai te onderzoeken om de meest geschikte plaats te vinden. De onmiddellijke nabijheid der Deensche factorij scheen zeer begeerlijk voor de Europeanen te zijn, er werd veel water en welig gras gevonden. Maar de zendelingen wisten dat, hoe bekoorlijk deze plaats voor hen was, zij minder aangenaam voor de Groenlanders moest zijn, dewijl ze niet geschikt was voor hunne bezigheden. Zij trachtten eene plaats op te sporen waar deze beide voordeelen vereenigd waren; eene bron die nooit tot op den bodem toe bevroor en een strand dat in den winter open bleef en niet te ver van den Oceaan verwijderd lag. Dan zouden de Zuid-Groenlanders, die meestal gewoon waren bij de open zee te leven, niet uit vrees voor hongersnood weerhouden worden, om de nieuwe volkplanting te bezoeken en het Evangelie te hooren. Zulk eene plaats werd aan de gansche baai niet gevonden, behalve te Akonemiok, een eiland op ongeveer drie mijlen afstands van den Oceaan. Hoewel het zoo zeer door bergen ingesloten was, dat het geen zonnestralen opvangen kon, kozen de zendelingen met hunne gewone zelfverloochening deze plaats uit ter wille van de inboorlingen. Den 24sten Julij sloegen zij daar hunne

tenten op, en aller zorg was nu om meer stevige woningen te bouwen. Onderwijl stelden de zendelingen zich vrij lang met een Groenlandsch huis tevreden; want zij hadden geen hout om er een naar Europeische wijze op te trekken. De plek was zoozeer van bouwstoffen ontbloot, dat zij genoodzaakt waren zelfs de steenen naar de bestemde plaats te rollen, de aarde in zakken van de eene plaats te halen en de graszoden te water van eene andere streek aan te voeren. Zij hadden echter eenige latten voor het dak uit Nieuw-Herrnhut mede genomen, en de zee spoelde twee stukken timmerhout aan, die zij noodig hadden om hetzelfde te voltoojen. Behalve een klein huisvertrek bevatte de woning eene kamer van vijftien voeten in 't vierkant. Deze moest zoo lang voor kerk en school dienen, tot dat zij zich beide konden verschaffen. Het dak was omstreeks zes voeten hoog, zonder zoldering en door twee pilaren gesteund; de latten waren met eene dubbele laag zoden bedekt, verder met aarde aangevuld ten einde den regen te weren, en oude tentdekken waren over het geheel uitgespreid; de muren waren ook met vellen gedekt.

In het begin hadden de Groenlanders moeite in hun onderhoud te voorzien, maar later ontdekten zij, niet ver van huis, eene kreek, waardoor de robben in eene nauwe baai liepen en zij in groote getale konden gevangen worden. Het duurde niet lang toen reeds eenige der heidensche bewoners van den omtrek de nieuwe

volkplanting kwam bezoeken, sommigen door nieuwsgierigheid maar de meesten door begeerte naar het Woord van God gedreven. De meesten van hen woonde op zulken afstand, dat ze genoodzaakt waren een' togt van verscheidene mijlen over woeste rotsen te maken, voor dat zij den zendingpost konden bereiken; toch kwamen zij gedurig vooral op het Kersfeest. Dan kwamen de Christeninboorlingen en hunne onderwijzers dikwijls tot gemeenschappelijk gebed bijeen en vierden feest met vreugdevolle liederen en lofzangen. De eerste winter was zoo zacht, dat storm noch ijs het volk verhinderden gedurig uit te gaan om robben in de naburige baaijen en kloven te vangen. Hierdoor waren zij in staat overvloedig zich van levensmiddelen te voorzien en behoefden den post niet te verlaten, totdat de tijd voor de caplin-visscherij aanbrak en allen zich naar zee begaven. De zendelingen die hen meestal vergezelden, vonden aandachtige hoorders onder heidensche inboorlingen die hetzelfde beroep uitoefenden, en als de zendelingen niet tegenwoordig waren, gebeurde het meermalen dat de Heidenen hunne bekeerde landgenooten verzochten, in hunne tenten te komen en het Woord van God tot hen te spreken. Het eenvoudige getuigenis van deze inlandsche Christenen bleef ook niet zonder zegen. Vele personen, ja zelfs huisgezinnen werden daardoor bewogen om van woonplaats te veranderen en in de nabijheid der zen-

delingen zich te vestigen, al was deze verandering vaak nadeelig voor hun tijdelijk welzijn. Andere inboorlingen, die op hunne zwerftogten naar het Noorden op den zendingpost vertoefden, hoorden voor het eerst met groote verbazing en zelfs met aandoening het Woord van God, hunnen Schepper, en de tijding der verlossing door het bloed van Christus. Zij konden echter niet besluiten te blijven en zich in deze buurt te vestigen; maar de zendelingen verheugden zich dat zij eenig begrip van het Evangelie gekregen hadden en wisten waar troost te zoeken, als zij dien behoeften.

De zendelingen hadden hunnen post Lichtenfels,

LICHTENFELS.

d. i. „lichte rots” genoemd, naar de kleur der rotsen die hem omringden. „Niemand,” zegt de geschiedschrijver der zending, „zoude gedacht hebben dat zulk een uithoek, eene geschikte woning voor menschen bieden kon.” Ook was er geen overvloed of afwisseling van voedsel in dit land te krijgen; rendieren, eidervogels enz. kwamen niet in de nabijheid. Maar de zee gaf kabeljauw en heilbot, welke de inboorlingen tot wintervoorraad inzamelden. De tweede winter was zeer lang en streng. Wanneer men op het einde van Mei van de bergtoppen rondzag, aanschouwde men, zoo ver het oog reikte, niets dan ijs. De zendelingen zoowel als de inboorlingen werden daardoor zeer op de proef gesteld, en hoewel zij, dank hunne verstandige spaarzaamheid, niet geheel zonder voedsel bleven, waren zij zelden bij magte hunnen honger te stillen. Maar niemand klaagde en de een hielp den ander zooveel hij kon. In den loop van dit jaar werden allen zeer bemoedigd toen verscheidene heidensche huisgezinnen, te zamen vijf en dertig zielen, zich op Lichtenfels kwamen vestigen, om, zoo als zij zeiden, „bekeerd te worden.” In het derde jaar na de vestiging dezer volkplanting bedroeg de bevolking honderd zeven en dertig inboorlingen. Deze vermeerdering van menschen deed de zendelingen verlangend uitzien naar eene kerk, waarin zij hun volk konden onderbrengen, daar hunne vergaderplaats niet groot genoeg was en het slechte weder hen dikwijls

belette de dienst in de open lucht te houden. Hunne broeders in Europa hadden hunnen nood in gedachte gehouden en zonden in den zomer van 1761 eene hoeveelheid bouwstoffen voor kerk en woonhuis, naar den zending-post. De kapitein van het schip die deze overbragt, leende eenige van zijne mannen om aan den opbouw behulpzaam te zijn, en toen alle Groenlanders van hunne visscherstogten teruggekomen waren en zich voor de winterrust op Lichtenfels nedergezet hadden, werd de kerk den 1sten November, den 34sten Zondag na Pinkster, plegtig aan de dienst van God toegewijd. Nadat de godsdienstoefening geëindigd was, werd een feest gevierd, waaraan allen deelnamen. De opgeruimde stemming, de hartelijke dankbaarheid en liefde welke ieders hart vervulde, vergoedden de eenvoudigheid van den maaltijd, die hoofdzakelijk uit gedroogde caplins bestond. Een danklied, voor deze gelegenheid door Johannes Beck vervaardigd en met geestdrift door de Groenlanders gezongen, besloot de feestelijkheden. De kerk was grooter dan die te Nieuw-Herrnhut. Een woonhuis van zes kamers stond er onmiddellijk naast, en met veel moeite hadden de zendelingen een moerassig stuk land in een tuin herschapen. Van voren zag men op de huizen der inlanders; op eenigen afstand, op eene hoogte lag de begraafplaats. Rotsblokken verhieven zich rondom den post, en was verder eene muur van bergen met ijs bedekt. Het volgende jaar toen de zending op

Lichtenfels door Gods zegen voor goed gevestigd, en Johannes Beck gekomen was om Mattheus Stach in de verzorging der gemeente behulpzaam te zijn, legde Jens Haven zijne taak neder. Er scheen nu hoop te bestaan om eene zending op Labrador te beginnen, en hij keerde naar Duitschland terug om zich voor te bereiden op de ontginning van dit lang gewenschte arbeidsveld. Op zijne reis naar huis werd hij verrast door het ongewone gezigt van eenen regenboog, die niet dezelfde kleuren had als bij ons, maar geheel wit was, behalve een licht-grijze streep in het midden. Kort voordat het schip van Groenland uitgezeild was, vertoonde zich een even ongewoon maar nog schooner gezigt aan de broeders bij de Kookörnen-eilanden, in de Baalsrivier. De eilanden schenen eerst zeer vergroot, alsof zij door een teleskoop gezien werden, zoodat alle rotspunten en alle spleten met ijs gevuld, duidelijk zichtbaar waren. Na eenigen tijd scheen het alsof alle eilandjes zamen verbonden werden, en den vorm van boomen aannamen; toen veranderde het tooneel nog eens; een tooverachtige verschijning van schepen met volle zeilen en vliegende wimpels, van bergkasteelen met vervallen torens en eene tallooze menigte van andere voorwerpen, verrukten het oog, beelden die, na het gezigt voor een korten tijd met hare grillige vormen bedrogen te hebben, òf opstegen òf zich in de verte terugtrokken, tot dat zij uit het gezigt verdwenen.

Niet voor den zomer van 1763 veroorzaakte de dood eene ledige plaats in het gezelschap der broeders, die zich acht en twintig jaren geleden plegtig verbonden hadden tot de dienst van het Evangelie in Groenland. Toen werd Frederik Boehnisch van zijnen arbeid afgeroepen. Zijn leven was gekenmerkt door onvermoeide volharding. Wakende over alles wat betrekking had, 't zij op de tijdelijke, 't zij op de geestelijke belangen van het volk, kon men hem naauwelijks overhalen om eenige van zijne gewone bezigheden na te laten, zelfs toen de ziekte zichtbaar zijne krachten sloopte. In de laatste maanden van zijn leven werd hij grootelijks opgebeurd door de nabijheid en de hulp van zijnen zoon. Deze was, nadat hij in Duitschland zijne opvoeding voltooid en zijne voorbereiding tot het zendingswerk volbragt had, teruggekeerd om onder de leiding van zijn vader deel te nemen aan het werk. Een geduchte val van eene rots, verhaastte den dood van den ouderen Boehnisch. Toen hij zijn einde voelde naderen wenschte hij dat men om zijnen vriend Mattheus Stach zond. Dezen gaf hij de zorg der kudde te Nieuw-Herrnhut over, totdat meerder zendingen uit Duitschland zouden komen. Nu hij zijn laatsten aardschen plicht volbragt en voor het laatst het Heilig Avondmaal genoten had, nam Frederik Boehnisch hartelijk afscheid van zijne vrouw en kinderen, en verliet deze aarde vol hoop en vrede in het vier en vijftigste jaar zijns levens. Hij werd grootelijks

beweend door de Christen-Groenlanders, en velen beklagden het te laat, dat zij niet meer voordeel getrokken hadden van het onderwijs van iemand die zoo aanhoudend voor hunne zielen gezorgd had.

In 1765 kwamen nog drie zendelingen uit Europa aan, en Mattheus Stach, nog altijd vol verlangen om het Evangelie naar Zuid-Groenland te brengen, stelde voor de geheele kust van Lichtenfels tot kaap Farewell te onderzoeken. Daarbij hoopte hij eene geschikte plaats voor zendingsposten te ontdekken, welke hij hier en daar wenschte gevestigd te zien om zoo het Evangelie te verkondigen op elke plaats, waar hij hoorders kon vinden. Hij berekende dat hiermede een jaar of nog langer tijd zou heengaan, maar de vele voorziene en onvoorziene gevaren waaraan deze togt hen blootstelde, deed zijne broeders en hemzelf gevoelen, dat het inderdaad onzeker was of zij in dit leven elkander ooit weder ontmoeten zouden.

Na een liefdevol afscheid van de gemeenten te Nieuw-Herrnhut en Lichtenfels, verzocht hij hen om in de gebeden ook te gedenken aan de Zuidlandsche Heidenen, opdat ook hun het Woord van God bekend gemaakt mogt worden. Hij werd door verscheiden inlandsche bekeerden vergezeld, die oorspronkelijk uit het Zuiden kwamen en hunne bloedverwanten hoopten op te sporen en te bewegen naar de blijde tijding van een Verlosser te luisteren. Verscheiden maanden werden doorgebracht

met het onderzoeken der kust, waarbij zij vaak door den aanblik van de woeste, eenzame maar prachtige en grootsche natuurtooneelen getroffen werden. Dit droevig gezigt der wildernissen en afgronden zou het hart van den zendeling dikwijls hebben kunnen ontmoedigen, ware het niet dat zelfs op deze plaatsen vele onsterfelijke zielen gevonden werden, aan welke hij en zijne helpers met vreugde de boodschap van het Evangelie bekend maakten. De lente van 1766 vond hen in het warmste en meest aangename gedeelte van Groenland, waar talloze fiords zich dertig of veertig mijlen ver landwaarts inkronkelden en aan wier oevers veel kreupelbosch en groene plaatsen gevonden werden, die het door de eentonigheid van ijs en sneeuw vermoeide oog verfrischten. Vele grasrijke vlakten toonden nog sporen van vroegere bebouwing aan; hier vond men ook puinhoopen van kerken en zelfs stukken van kerkklokken. Maar de heidensche bewoners dezer streek, hadden de plaats der christelijke eeredienst tot hunne begraafplaats gemaakt, en de muren hadden hun tot steengroeve gediend, wanneer zij steenen zochten om de graven hunner dooden te bedekken. Twintig mijlen ten zuiden van deze menigte fiords lag het Eden van Groenland, het eiland Onartok, d. i. Warmte. Hier bevochtigt eene warme bron, die steeds opborrelt, met hare stroomen een weelderigen weidegrond, met veelkleurige bloemen bezaaid. Aan de tegenovergestelde

kust woonden vele honderden van Heidenen , onder welke de zendeling geen klein getal hoorders vond. Dat het zaad, hetwelk op deze reis zoo wijd verspreid werd, eenige harten vond die bereid waren het te ontvangen, bleek in het volgende jaar, toen velen van de Zuid-Groenlanders zich naar Lichtenfels begaven.

Hier moeten wij nog opmerken, dat, hoewel de heidensche bevolking gewoonlijk zoo zeer met de zorg en den arbeid voor hunne gevaarvolle leefwijze vervuld scheen, dat ze weinig tijd hadden om aan geestelijke en eeuwige dingen te denken, er toch eenigen onder hen gevonden werden welke dieper nadachten; menschen in wie zekere natuurlijke godsdienstzin gesproken had van eenen onbekenden God, en die bereid waren de openbaring welke Hij van zich zelven gegeven heeft met vreugde te ontvangen. In een onderling gesprek tusschen gedoopte Groenlanders, gaven eenigen hunne verwondering te kennen, dat zij zoo vele jaren van hun leven doorgebracht hadden in zorgelooze onwetendheid en onnadenkendheid, zich niet bekommerende om de vraag van waar zij kwamen, en waarheen zij gingen. Een van het gezelschap antwoordde terstond: „het is waar dat wij vroeger onwetende Heidenen waren, die niets van God wisten; want wie,” vervolgde hij, zich tot de zendingen wendende, die daar tegenwoordig waren, „wie kon ons iets gezegd hebben, voor uwe komst? Toch heb ik dikwijls gedacht, een kajak, met de pijlen die

er bij behooren, is er niet van zelf; hij moet door den arbeid en de bekwaamheid van menschenhanden gemaakt worden, en hij, die er het gebruik niet van kent, bederft hem spoedig. Nu is de kleinste vogel met grooter kunst gemaakt dan de beste kajak, en geen mensch kan een vogel maken. Maar de mensch zelf is nog veel kunstiger zamengesteld dan een vogel; wie kan dezen dan wel gemaakt hebben? Eening van ons volk zeggen dat de eerste mensch uit de aarde voortkwam. Maar ik kon het nooit gelooven; want als dat waar was, waarom groeijen de menschen dan nu niet meer uit de aarde? En vanwaar dan de aarde zelve? en de zee, en de zon en maan? Als ik over deze dingen nadacht kwam ik tot de zekerheid dat er Iemand moest zijn, die veel magtiger en bekwaamer was dan de menschen, daar hij dit alles gemaakt had. Maar, wie heeft Hem gehoord of gezien? Niemand van ons. Ik dacht echter, misschien zijn er op andere plaatsen menschen die Hem gezien hebben of iets van Hem weten; en ik wenschte dan, dat als er zulken waren, ik met hen spreken kon. Zoodra ik u dus hoorde spreken van dezen magtigen Heer, verheugde mij dit en geloofde ik uwe woorden." Een ander man voegde hier bij: „Ik had ook zulke gedachten; want het scheen mij zoo wonderlijk dat wij zoo onderscheiden waren van andere schepselen, zoodat deze ons tot voedsel dienden en als voor ons geschapen schenen; en toch,

hoewel er geen schepsel bestaat dat wijzer is dan de mensch, voelden wij somtijds vrees; en als wij aan het sterven dachten, vreesden wij dat ons na den dood eenig kwaad zou overkomen. Ik dacht, wie kan het toch wezen, voor wien wij bang zijn? wij zien niemand boven ons in de wereld. Kan er een Groot Wezen zijn dat wij niet zien? O, als ik Hem maar kon leeren kennen en Hem tot mijnen vriend hebben!"

In Julij 1766 werd de gemeente te Lichtenfels verblijd door de terugkomst van Mattheus Stach van zijne ontdekkingsreis. Hij werd door eenige vreemdelingen gevolgd die door zijne vermaningen waren ontwaakt, en die hunne verwijderde woningen verlieten om zich bij de geloovigen aan te sluiten. Het volgende jaar kwamen er nog veel meer om de waarheid te hooren herhalen welke de zendeling hun gedurende zijn verblijf in het Zuiden had verkondigd. Toen zij verlof gekregen hadden bij de godsdienstoefening tegenwoordig te zijn, woonden zij deze met merkwaardige getrouwheid bij en schenen er veel belang in te stellen, vooral gedurende de lijdensweken en het Paaschfeest. Zestig menschen voegden zich nu bij de bewoners van de kleine Christen-volkplanting, en eene nog grootere vermeerdering vond te Nieuw-Herrnhut plaats, waar vele van de inboorlingen die op de naburige kusten en eilanden woonden, en jaren lang het Woord van God hadden hooren prediken zonder er met ernst acht

op te slaan, nu, als het ware, uit hunne sluimering ontwaakten. Tot groote verwondering der zendelingen kwamen eenige lieden uit verafgelegen oorden tot hen, welke door eenen Angekok, Immenek genaamd, een man van grooten rijkdom en veel aanzien onder zijne landgenooten, gezonden waren, om hem, zooals hij zeide, „goede woorden” terug te brengen. Hij was grijs geworden in de uitoefening van zijne kunst, maar niet bezwaard door de grover misdaden waaraan vele van hare beoefenaars zich schuldig maakten. Nu werd hij echter plotseling gestuit in zijnen loop door een schrikverwekkend voorgevoel van het toekomstig oordeel. Hij trok zich naar eene eenzame plaats terug, waar hij verscheidene dagen bleef zonder dat iemand wist, wat hem overkomen was. Vroeger had hij de zendelingen hooren prediken, maar geen acht geslagen op hunne woorden; nu kwamen zij echter eenigzins in zijn geheugen terug, en hij keerde uit zijne afzondering weder met het besluit zijn verblijf bij de geloovigen te vestigen. Na zijne betrekkingen en zijne bureu bijeen geroepen te hebben, beled hij, dat hij zijn geheele leven de lichtgeloovigheid van zijne landgenooten misbruikt had, en verklaarde het niet langer te willen doen. Zoodra het wederkeeren van de lente hem in staat zoude stellen, met zijne kinderen en alles wat hij had, te verhuizen, wilde hij naar Nieuw-Herrnhut gaan. Ondertusschen zond hij drie van zijn

volk, om, zoo mogelijk, een onderwijzer mede te brengen. Twee van de inlandsche helpers begeleidden Immeneks boodschappers op hunnen terugtocht, en waren zeer verblijd over de ontvangst welke hun niet alleen van het oude opperhoofd, maar van alle inwoners uit het dorp te beurt viel. Ter naauwernood werd hun tijd tot eten en slapen gegund, zoo vurig drong het volk er op aan, iets meer van God en den Zaligmaker te hooren; en het scheen alsof oud en jong niet dikwijls genoeg „het groote wonder” kon hooren herhalen, dat de Almagtige God in de wereld gekomen was om voor den gevallen mensch te sterven.

Op den 11^{den} Mei zag men eene lange rij booten en kajaks naar Nieuw-Herrnhut stevenen. Immenek, zijne betrekkingen en zijne bureu waren allen gekomen om den weg ten leven te leeren kennen, en de bevolking van dit oord werd met een getal van tachtig menschen vergroot. „In dezen,” zeggen de zendelingen, „werd de gelijkenis van den zaadzaaijer, op merkwaardige wijze door voorbeelden opgehelderd.” Uit het hart van sommigen nam de booze het zaad des Woords weg, of werd het verstikt door het onkruid der aardsche zorgen, en in zijnen wasdom belemmerd. Anderen ontvingen het met blijdschap, maar de grond was niet voorbereid door een diep besef van zonde, en het welig opschietend plantje verdorde weldra onder de verzoeking. Maar in de harten van Immenek en vele an-

deren, werd de leer der verzoening door het bloed van Christus de wortel, die wezenlijke en degelijke vruchten der gerechtigheid voortbragt.

In het jaar 1771 eindigde Mattheus Stach zijn langdurigen en voorspoedigen arbeid in Groenland. De gebreken van den naderenden ouderdom veroorloofden hem niet langer, een werkzaam aandeel te nemen aan het zendingswerk dat zijne vreugde uitmaakte. Hij keerde naar Duitschland terug om eene betrekking te zoeken die beter berekend was voor de zwakheid van den ouderdom, maar waarin hij de overblijvende krachten in de dienst van zijnen Meester kon besteden. In eenen brief, dien Johannes Beck korten tijd voor zijn vertrek aan hem schreef, werpt hij eenen dankbaren terugblik op de jaren gedurende welke zij zamen gearbeid hadden, en op de zegeningen welken hun geschonken waren. Uit dezen brief vernemen wij ook, dat de groote toevloed van volk op de zendingsposten, welke de laatste jaren had plaats gehad, geenszins eene onvermengde verbetering was. „Wij tweeën,” zegt hij, „hebben het leemen huis nog niet afgelegd, waarvan onze geliefde broeder Frederik Boehnisch voor zeven jaren scheidde, om in de tegenwoordigheid van Jezus te komen. Wij drieën waren het, die in het jaar 1735 te zamen de plegtige gelofte aflegden, onzen Heer in dat land geheel te volgen; alles te doen, alles te dragen als voor Hem; om zijnentwille en om de zielen dezer arme Groenlanders

ons leven over te geven tot den dood. Hij nam genadiglijk ons voornemen aan om Hem te dienen, en naar zijne onuitsprekelijke, nederbuigende genade, heeft Hij ons werk met zegen gekroond. Hij heeft zijne belofte gehouden, hoewel wij Hem dikwijls tegenstonden, waarover ik mij in waarheid schaam, en Hem dikwijls met tranen bid, mij te vergeven. Deze gemeenten die wij van het eerste begin hebben zien verrijzen, en die wij, ieder naar zijne krachten hebben gediend, hoe verre gaan zij al onze eerste gebeden, gedachten en verwachtingen te boven. Hoe dikwijls hebben wij al weenende Hem aangeroepen om ons toch maar ééne enkele ziel van dit volk te schenken, omdat wij wisten dat ééne ziel meer waard is dan alle schatten der wereld in het oog van Hem, die zijn bloed gestort heeft om haar te verlossen. Maar Hij liet het bij ééne niet. Reeds heeft Hij in zijne schatkamer vijf honderd zielen vergaderd die tot Hem om eene schuilplaats waren gevlugt; ongeveer datzelfde getal woont nog in het ligchaam te Nieuw-Herrnhut, terwijl ook hier, op Lichtenfels, drie honderd zijn, waarover zijn oog waakt. Over dezen kan ik niet anders dan mij verheugen en Hem dagelijks prijzen voor 't geen Hij gedaan heeft en nog doet in hun belang. Want waarlijk wij hebben in onze gemeente broeders en zusters, wier begeerte des harten het is Hem te dienen. Evenwel, zoolang wij hier omwandelen, zullen wij nooit wenschen

op te houden met op te wassen in genade. Gave God, dat gij allen voor Hem leeftet. Want nu hebben wij te velen onder ons die zich uiterlijk bij de geloovigen hebben aangesloten, maar die niet in waarheid weten in wien zij gelooven: door dezen lijden de anderen schade. Bij ons eerste begin was het zoo niet. Maar nu zijn velen van het volk tot ons gekomen omdat hunne betrekkingen Christenen geworden waren; en zoo lang zij zich aan de regels der kolonie onderwerpen, en hun gedrag niterlijk onberispelijk is, geloof ik niet dat wij hen moeten uitsluiten. Maar ik ben er van overtuigd dat wij verkeerd zouden doen, als wij de zegeningen der kerk onverwijld aan zulke zorgeloze zielen toedienden, en vooral als wij hen aanmoedigden deel te nemen aan des Heeren Avondmaal. Want ik heb opgemerkt dat diegenen die tot dat voorregt toegelaten zijn, zorgeloos en tevreden in hunne laauwheid berusten en in hun hart zeggen: „Ik heb nu alles bereikt; ik heb niets meer te doen.”

De twee oudste zonen van dezen uitmuntenden man wijdden zich aan de dienst der zending en arbeidden eenige jaren onder zijne leiding; aan het einde van dezen tijd riepen de broeders in Europa een van hen om zich bij de zending op Labrador te voegen. Zijn vader zegende hem voor de laatste maal en zond hem weg. Korten tijd daarna, in het jaar 1777, ontsliep de grijze zendeling, na drie en veertigjarigen gedul-

digen en trouwen arbeid. In de laatste dagen zijns levens leed hij veel ligchaamssmartten , maar geene wolk verduisterde de hoop en den vrede die zijne ziel vervulde. Hij had de vestiging van een derden zendingspost mogen zien , welke zoo lang een voorwerp des gebeds was geweest van hem en zijnen vriend Mattheus Stach. Deze was gelegen op de kust van eene baai , op eenige mijlen afstands van het eiland Onartok , en te midden van eene groote heidensche bevolking , waarvan eenigen met graagte tot de zendelingen zich wendden. Ieder jaar bragt eene nieuwe vermeerdering toe aan het getal bekeerlingen. Dit waren blijde tijdingen voor Mattheus Stach , die van zijne verwijderde woonplaats nog altijd heenzag naar het land , waarin hij zijns Meesters kudde vele jaren had geweid. Hij had zich begeven naar eene der Amerikaansche volksplantingen , welke hem lief was geworden door de broederlijke ontvangst , welke hij en zijne Groenlandsche bekeerlingen voor drie en twintig jaren aldaar hadden genoten. Hij hield zich met de opvoeding der kinderen bezig , maar zijn hart klopte nog warm voor het werk dat op Labrador en Groenland werd volbragt. De Christenen van een later geslacht die hem nu omringden , deelden zijne liefde voor de broeders Esquimo's , en vierden vrolijk met hem in het jaar 1783 het halve eeuwfeest der Groenlandsche zending. Vier jaren later rustte Mattheus Stach van zijnen arbeid.

De eerste proeve om een' zendingspost in Labrador

te vestigen werd in het jaar 1752 ondernomen. Eenige Londensche kooplieden hielpen de broeders een schip uitrusten voor eene handelsreis naar de kust. Vier zendelingen scheepten zich mede in, o. a. een Hollander, Erhard genaamd, die zich sedert kort bij de broeders aangesloten had en in zijne vroegere betrekking als matroos op eene Groenlandsche walvischboot, eenige kennis had opgedaan van de Groenlandsche of Esquimo's taal. In Julij landde het schip aan de kust van Labrador, en ankerde in eene groote baai, welke de zendelingen de Haven van Nisbet noemden, naar een van de scheepseigenaren. Hier besloten zij zich neer te zetten, bouwden een houten huis, waarvoor zij de ramen en bouwstoffen mede genomen hadden, en noemden de plaats, in hoopvolle verwachting op toekomstigen zegen, Hoopdal. Erhard ging intusschen met het schip meer naar het Noorden, om met de inlanders handel te drijven. Daar zij echter bevreesd waren hem aan boord van het schip te bezoeken, wegens de geweren welke daarop waren, en zeer op hem aandrongen om bij hen aan land te komen, ging hij met vijf mannen van het scheepsvolk in eene ongewapende boot en roeide naar eene baai, waar talrijke eilanden waren. Geen van het gezelschap kwam terug. De boot die zij hadden genomen was de eenige welke het schip bezat, en de kapitein was genoodzaakt, na eenige dagen gewacht, en te vergeefs beproefd te hebben om

te ontdekken wat er van hen geworden was, naar Nisbet Haven terug te keeren, en den zendelingen te zeggen dat hij, nu hij zoo velen van zijne beste mannen verloren had, niet zonder hunne hulp het schip naar Europa terug kon brengen. Zij konden dit niet weigeren, hoewel zij 't diep betreurden hun werk te moeten verlaten zelfs voor dat het begonnen was. Het volgende jaar keerde het schip terug en het onderzoek dat naar Erhard en zijne medgezellen ingesteld werd, eindigde met de treurige ontdekking hunner overblijfsels, waaraan de kenteekenen van een' geweldadigen dood duidelijk zichtbaar waren.

Dit bewijs van moorddadige kwaadwilligheid van den kant der Esquimo's, noodzaakte de broeders hun voornemen tot vestiging van eenen zendingspost op te geven; nogtans verloren zij het nooit uit het oog. In 1764 vatte Jens Haven, die kort geleden uit Groenland teruggekeerd was, het plan weder op. In Engeland werd hij aan Sir Hugh Palisser, goeverneur van Newfoundland voorgesteld, die zijn voornemen met warmte goedkeurde en terstond bij zijne aankomst op het eiland eene afkondiging uitvaardigde, waarbij alle menschen die het mogt aangaan, gelast werden Mr. Haven alle hulp te bieden die in hun vermogen was. Maar, niettegenstaande den steun van den goeverneur, had Haven de grootste moeite den bevelvoerder van eenig schip te overreden, hem aan de kust van Labrador te

brengen. Zóózeer waren de inwoners om hunne boosheid berucht. Eindelijk landde hij op het eiland Quirpout, ten Noord-oosten van de uiterste kust van New-Foundation en had hier zijne eerste zamenkomst met de Esquimo's. Hij schrijft in zijn dagboek: „De 4de September was de gelukkige dag, waarop ik voor de eerste keer een Esquimo in de haven zag komen. Ik liep op hem toe en sprak hem in zijne eigene taal aan, zeggende: „Ik ben uw vriend.” Hij was verbaasd een Europeaan in zijne eigene taal te hooren spreken, maar bewilligde gereedelijk in mijn verzoek om terug te gaan, en eenige van de aanzienlijkste mannen van zijnen stam te halen, omdat ik wenschte hun iets te zeggen. Onderwijl deed ik mijne Groenlandsche kleeding aan, ontmoette hen aan de kust en verzocht hen te landen. „Hier is een „Innuït” (landgenoot) riepen zij uit toen zij mij zagen. Ik zeide: „Ik ben uw landgenoot en vriend.” Zij waren zeer verwonderd maar gedroegen zich stil en wij gingen eenigen tijd voort met spreken. Toen vroegen zij mij hen naar een eiland te vergezellen dat een uur roeijens van de kust verwijderd was, waar zij hunne vrouwen en kinderen gelaten hadden, die, zoo als zij zeiden, mij gaarne zouden willen zien. Ik twijfelde een oogenblik, want wanneer ik het deed was het zeker, dat ik mij geheel in hunne magt stelde. Maar het scheen van zoo veel belang voor het begin der zending om hen met vertrouwen te behandelen en het volk beter

te leeren kennen, dat ik mij met vrijmoedigheid in het gebed tot den Heer wendde en dacht: „Ik zal met hen gaan in uwen Naam. Als zij mij dooden, is mijn werk volbragt en zal ik bij U leven; maar als zij mijn leven sparen, geloof ik vast dat het uw wil is dat zij het Evangelie hooren en gelooven.” Ik ging; en zoodra wij aankwamen hieven zij den kreet aan: „Onze vriend is gekomen!” Zij droegen mij bijna naar hun kamp, waar ik zoozeer van alle kanten ingesloten werd dat ik mij nauwelijks kon bewegen; want ieder man drong zijn gezin vooruit om opgemerkt te worden. Ten laatste overreedde ik hen stil te gaan zitten en te hooren hetgeen ik te zeggen had. Ik deelde hun het doel mede, waartoe ik hen was komen bezoeken, en beloofde hun dat als zij wenschten onderwezen te worden, ik den volgenden zomer met eenige van mijne broeders terug komen, een huis in hun land bouwen en dagelijks met hen spreken zoude over den weg tot geluk en eeuwig leven. Den volgenden dag bragten achttien mannen mij een bezoek terug. Ik nam deze gelegenheid waar hen van de vriendschappelijke gezindheid van het Britsche gouvernement te onderrigten, en beloofde dat hun geen letsel aangedaan zon worden als zij zich vreedzaam gedroegen. Om deze verzekering te staven, bood ik hun eene tot dat doel geschrevene verklaring van den gouverneur Pallisser aan; maar zij deinsden terug denkende dat het schrift leefde, en ik kon hen door geen

middel overhalen om het aan te nemen. In den ruilhandel welken zij met het scheepsvolk dreven, stelden zij mij tot hun scheidsman aan, „want,” zeiden zij, „gij zijt onze vriend.”

Het volgende jaar ging Haven weer naar Labrador terug, door drie andere zendelingen vergezeld, waarvan één langen tijd in Groenland gewoond had. Zij werden op de meest vriendschappelijke wijze door de Esquimo's verwelkomd, die Haven prezen, omdat hij aan zijn woord getrouw was geweest; zij herhaalden veel van hetgeen hij hun het vorige jaar gezegd had. De broeders hadden nu verscheidene gelegenheden om de inboorlingen toe te spreken, en verkondigden het Evangelie aan groote gezelschappen, die eerst met brandende nieuwsgierigheid luisterden, maar toen de nieuwhed van het onderwerp voorbij was, spoedig hunne belangstelling lieten varen. Gelijk hunne stamgenooten, de Groenlanders, toen ze nog in hunnen heidenschen staat verkeerden, bekommerde zich het volk van Labrador volstrekt niet om iets dat niet berekend scheen, hen in hunnen dagelijkschen arbeid te bevoordeelen. Maar zij gaven blijken van het grootste vertrouwen in de welwillendheid der zendelingen, en dezen wenschten niets liever dan hunne woning onder hen op te slaan. Maar, niet tegenstaande de goedkeuring waarmede de gouverneur Pallisser en verscheidene andere invloedrijke personen in Engeland het plan der zending beschouwden, werden

hun door anderen vele bezwaren in den weg gelegd, die de volvoering van het plan verscheiden jaren vertraagden.

Eindelijk werd in Mei 1769, door de Regering een bevel uitgevaardigd, 't welk luidde: „Dat het gevraagde land in de Esquimo's-Baai aan de Broedergemeente en haar zendinggenootschap zou afgestaan worden ter verbreiding van het Evangelie onder de Heidenen, en dat zij met hare lofwaardige onderneming in bescherming zouden genomen worden.” Haven zeilde andermaal naar Labrador, en koos eene geschikte plaats uit voor de vestiging van den toekomstigen zendingspost, meer noordwaarts van den haven welken men in 1752 daartoe uitgekozen had. In behoorlijken vorm kocht hij het land van de Esquimo's die hunne hoogste ingenomenheid met deze handelwijze te kennen gaven, en in het volgende jaar legden veertien menschen, waaronder twee zendelingen, een geneesheer en twee of drie ervaren timmer- en smidsgezellen, de eerste grondslagen tot de kleine christelijke gemeente. Zij noemden de plaats Naïn. Eenige honderde Esquimo's bragten den zomer in de nabijheid van den post door, maar bij het naderen van den winter trokken zij zich naar onderscheiden gedeelten der kust terug. Hoewel zij de volkplanters gedurig bezocht hadden en gaarne naar de toespraak der zendelingen luisterden, scheen toch geen blijvende indruk op hun gemoed nagelaten te zijn. Maar weinige maanden daarna wer-

den de zendelingen aangenaam verrast door het berigt dat Anauke, een van deze wilden, op zijn sterfbed, van Jezus als van den Verlosser en Zaligmaker der menschen gesproken en gedurig tot Hem gebeden had, en dat hij was ontslapen in vast vertrouwen op zijne genade. „Wees getroost,” zeide hij tot zijne vrouw, die, toen zijn einde naderde, even als de andere Heidenen, begon te schreeuwen en te huilen: „ik ga tot den Zaligmaker.” Zijn gelukkig afsterven had eenen heilzamen invloed op zijne landgenooten, die later altijd van hem spraken als van „den man dien de Zaligmaker zelf tot zich had genomen.”

Een ander voorbeeld van de gezegende uitwerking der prediking des Evangelies is te opmerkelijker, daar de persoon welke er door getroffen werd, nog zeer jong was, en toch in geheele afzondering van de Christenen gedurende vele volgende jaren leefde. Onder de inlanders die eenen korten tijd in de nabijheid van Naïn vertoefden was een man met zijne vrouw en een klein dochtertje. Het kind hoorde de zendelingen spreken van eenen Almagtigen Heer, die tevens de Vriend en Zaligmaker van menschen was, en zij vergat het nooit. Hare ouders vertrokken uit de buurt en kwamen niet weer. Zij waren tevreden met hunne heidensche duisternis. Maar het kleine meisje vond eene eenzame plek waar zij, zonder dat hare ouders of gezellinnen het wisten, heen kon gaan en haar hart uitstorten voor dien on-

gezienen Vriend, op welken zij geleerd had te vertrouwen, hoewel zij ter naauwernood zijnen naam kende. Zoodra zij de kinderjaren ontwassen was, werd zij ouderloos en door hare betrekkingen ten huwelijk gegeven aan eenen man van een zeer wreed karakter, die reeds twee vrouwen genomen had. De ellende van dit huwelijk eindigde niet dan met den dood van haren man. Door zijne misdaden had hij velen nadeel berokkend, en deze zochten zich later te wreken op zijne hulplooze weduwe en kinderen. De ongelukkige kinderen werden zoo wreed mishandeld dat zij aan de gevolgen daarvan stierven. In dezen tijd van hare diepste ellende werd de arme verpletterde moeder door eene landgenootte gevonden, die bekeerd was geworden en medelijden had met hare ellende. Zij bragt hare lijdende zuster tot de zendelingen; en nu hoorde de arme vrouw tot vreugde haars harten, weder, en veel uitvoeriger spreken van den Heer en Vriend die haar verlost had. Na eenen korten tijd werd zij gedoopt en haar voorbeeldig gedrag strekte zeer tot aanbeveling van het Evangelie. Zij leerde spoedig lezen en schrijven en de zendelingen meenden in haar eene zeer nuttige helper voor de vrouwelijke landgenooten te vinden. Maar hare dagen op aarde waren geteld. Onderwijl had zich meer dan ééne kleine gemeente van bekeerde inlanders gevormd. Na weinige jaren begrepen de zendelingen dat Naïn niet langer toereikend was tot verzamelplaats van

de Esquimo's. Deze toch woonden zes honderd mijlen ver langs de kust verspreid, en zouden, al hadden ze daar ook willen blijven, gedurende den wintertijd slechts heel schraal in hunne behoeften hebben kunnen voorzien. Zij besloten daarom twee nieuwe zendingsposten te vestigen, één ten Noorden en één ten Zuiden. De zeereis naar het Noorden was zeer noodlottig voor hen; het schip verging en twee van de broeders kwamen in de golven om. De overblijvenden zeilden toch het volgende jaar op nieuw uit, en vestigden, onder geleide van Haven, eene volkplanting te Okkak, honderd vijftig mijlen ten noorden van Nain. Weinig jaren later werd de derde post te Hopedale gevestigd. Op elke van deze plaatsen hadden de zendelingen met vele ontmoedigende omstandigheden te kampen, en ontmoeten zij vele gevaren bij de voortzetting van hun werk; maar hunne schijnbaar geringe vorderingen waren voldoende om hen tot volharding aan te sporen. „Ten slotte,” zegt een van de schrijvers der jaarboeken, aan welke wij de medegedeelde bijzonderheden aangaande de stichting der zending op Groenland en Labrador ontleenden, „danken wij God, dat Hij een zaad in het Noorden verwekt heeft om Hem te dienen. Als de Heer des oogstes, die zijne arbeiders uitgezonden heeft, voortgaat hun werk met zijnen zegen te kroonen, dan mogen wij de blijde verwachting koesteren, dat, op den grooten dag, wanneer land en zee hunne dooden zullen teruggeven, ook

uit de graven der bevroren rotsen en ijsvelden van Labrador en Groenland eene groote schare zal uitgaan, om mede in te stemmen in het lied der verlostten, dat verkondigen zal het voleindigde werk des Verlossers. Ja, met den Profet zullen zij zeggen: „Om den arbeid zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden, door zijne kennis zal mijn knecht de Regtvaardige, velen regtvaardig maken.”

A2142631

Ten einde te doen zien, welke uitbreiding het zendingswerk langzamerhand op Groenland en Labrador verkregen heeft, laten we hier eene opgaaf volgen van den tegenwoordigen toestand van de Zending der Broedergemeente. Zij telt

op GROENLAND:

6 Zendingsposten, t. w.: NEU-HERRNHUT, UMANAK, LICHTENFELS, LICHTENAU, IGDORPAIT en FRIEDRICHSTHAL.

10 Gehuwde zendingsparen, 1 zendeling weduwnaar, en 2 ongehuwde zendingen.

In het jaar 1867 stonden 1787 personen onder de geestelijke verzorging der zendingen.

Op LABRADOR:

5 Zendingsposten, t. w.: HOFFENTHAL, ZOAR, NAIN, OKAK en HEBRON.

14 Gehuwde zendingsparen, 1 zendeling weduwnaar, en 3 ongehuwde zendingen.

In 1867 behoorden 1022 personen tot de Gemeente der zendingen.